Revista Nouă

Fondată de Bogdan Petriceicu HASDEU la 15 decembrie 1887

Seria a patra, Anul XX, nr. 1 (124)\ 2023

Cuprins

momente şi monumente - Firiţă CARP - *Demisie* / 1
personalităţi şi personaje - Daniel Alin CIUPALĂ - *Alexandru Tudor-Miu, poetul care şi-a irosit talentul* / 3
lecturi - Alexandru CAZACU - *Exilul şi reîntoarcerea (Daniela Şontică - „30 de scriitori români din exil 1945-1989”)* / 7
lecturi - Cezarina ADAMESCU - *Proiecţii în eternitate (Sorin Cerin)* / 10
lecturi - Valentin LUPEA - *Ică Sălişteanu, un creator inedit printre eCreatorii lui Romeo* / 15
lecturi – Ana CAIA - *Maria Ieva – În mijlocul vântului* / 17
lecturi - Mioara BAHNA - *Nobel 1972 - Heinrich Theodor Böll* / 19
dialog - Liliana POPA - *Despre Urmuz cu scriitorul Narcis Zărnescu* / 26
momente şi monumente - Vasile Ioan CIUTACU - *Amintiri peste graniţe de timp... - in memoriam Stelian Tăbăraş* / 31
d'ale filmului - Raluca FARAON - *Dog Day Afternoon/ După-amiază de câine (1975)* / 38
proză - Iulian MOREANU - *Să nu mă părăseşti niciodată… (IV)* / 41
poveşti pentru copii - Irene POSTOLACHE - *Secrete mari şi mici* / 45
proză - Ion Toma IONESCU - *Laborator Tobârlanii, sau Guşterele de şantier* / 46
poezie - Iulian BARBU / 47
poezie - Lidia ZADEH / 48
lecturi – Codruţ RADI – *Gemmralia* / 50
eseu - George Liviu TELEOACĂ - *Dacopatia nu există şi nici nu a existat dacopatie* / 52
cartea zilelor noastre - Adrian SIMEANU - *Alternativă nedorită. Un text mai vechi actualizat* / 56
poezie - Adrian George ITOAFĂ / 57
poezie - Simion Felix MARŢIAN / 58
poezie - Cristiana MEMELIS / 59
proză - Vasile Ioan CIUTACU - *Pământul viu* / 60
note de lectură - Dana ZEN - *Dar din lumină (Aurelia Oancă şi Carmen Mihaela Coca)* / 62
opinii - Ioan Romeo ROŞIIANU - *Despre CREDINŢĂ la… timpul ei* / 64
momente şi monumente - Marian DULĂ - *Un veteran câmpinean de război la Centenar: Gheorghe ENACHE* / 65
oameni şi pasiuni - Victoria MĂCIUCĂ - *Tezaurul din piatră de la Pietroasele* / 69
evenimente culturale - Adrian SIMEANU - *Eminescu şi urmaşii de azi, Când vorbeşte un actor...* / 72
muzica zilelor noastre - Adrian SIMEANU - *Fabiani, Un recital interesant, Nicu şi „ZAN”* / 74
teatrul zilelor noastre - Adrian SIMEANU - *Şi de râs, şi de plâns...* / 76
istorii câmpinene - Florin DOCHIA - *Urmuz - Vitrină de artă nouă. O poveste de adolescenţă* / 77

Coperta 1, pictură de Lidia Zadeh, a/p 130x110

Această publicaţie se tipăreşte cu sprijinul financiar al SOCERAM SA

Revista Nouă

Florin DOCHIA (redactor-şef)
Mioara BAHNA, Firiţă CARP, Codruţ CONSTANTINESCU, Vasile Ioan CIUTACU, Raluca FARAON, Iulian MOREANU, Marian NENCESCU, Diana TRANDAFIR

ISSN 1223 - 429X

Textele propuse spre publicare se trimit în format digital, cu menţiunea «Pentru Revista Nouă» prin e-mail *fdochia@gmail.com*

Casa Municipală de Cultură «Geo Bogza» Câmpina
Layout & DTP: Florin DOCHIA

Redacţia mulţumeşte din suflet tuturor celor care contribuie cu generozitate la realizarea acestui număr al revistei

Materialele nepublicate nu se înapoiază. Responsabilitatea pentru conţinutul textelor aparţine în exclusivitate autorilor.

Firiţă CARP
Demisie

Contrar obiceiului, privise în neştire la televizor. De fapt nu privise, trecuse de la un post la altul aidoma acceleratului de la Feteşti spre Bucureşti, poluând sonor Bărăganul ialomiţean. Pierdere de timp, nimic altceva. Toată lumea se pricepe la politică! De la tineri redactori care folosesc numeralul „doisprezece” invariabil, indiferent de ce anume vor să definească, până la vajnici pensionari, care speră să se umple de gloria unor ziceri înţelepte, toţi trăiesc importanţa momentului. Nimeni nu se lasă sedus de fireştile limite ale bunului simţ şi modestiei! Ceea ce îl întrista cu adevărat, însă, era insinuarea unui sentiment nou, pe care nu l-ar fi bănuit vreodată că poate exista. Din sfera politicii, preocuparea autobăgării în seamă s-a transferat în culoarele creaţiei literare, destul de înguste până nu demult, acum de o largheţe sinucigaşă.

Ca responsabil al rubricii „Tinere talente” de la cea mai cunoscută revistă de literatură din zonă, susţinută de Uniunea Scriitorilor, dar şi de autorităţile locale, trăia o amărăciune a lui, pe care nu avea cu cine s-o împartă. I se părea că participă la un act imoral, încurajând cu tăcere risipa de bani şi hârtie. Asistase neputincios la transformarea publicaţiei, la care lucra de la înfiinţarea ei, din tribună a noului elevat, a experimentului curajos şi de substanţă, într-o scenă în care toţi semnatarii erau cititori de cărţi valoroase, aproape fără nicio excepţie, arzând fiecare de nevoia exprimării în scris a părerii proprii, cel mai adesea nesusţinută de vreo calitate, şi a publicării ei cu pretenţii de cronică literară. Mai mult de jumătate din asemenea texte îi produceau o stare de lehamite soră cu laşitatea. Îl durea groaznic capul. Citise câteva pagini fără nicio urmă de creativitate. Pe deasupra, autorul avea dorinţa aprigă, exprimată în scris, de a fi publicat. Nu erau mai proaste decât altele, dar abundau în preţiozităţi lingvistice fără vreo esenţă stilistică. Conţineau nu mai puţin de cinci ori cuvântul „minunat”, încât nu ratau nici cea mai mică şansă să fie altfel decât... minunate.

- Minunat! îi întrerupse reveria o frumoasă care dialoga cu un bărbos pe ecran. După un moment de ezitare, interlocutorul reluă şirul frazelor.

- Minunaaaat, rosti reporteriţa din nou, în interesul emisiunii, desigur, căci imaginea celor doi despărţiţi de microfon continua să ocupe ecranul.

Deodată, fără nicio legătură cu ce vedea, auzind doar câte un „minunat” din când, îl fulgeră un gând. „Minunat”, îşi zise, am găsit. „Minunat!”, repetă încurajându-se singur. „Demisia!” Şi strigătul izbucni puternic, de parcă ar fi vrut să-l audă şi cei de la televizor. „I-o prezint dimineaţă redactorului-şef. Să-şi asume, că de aia e plătit regeşte.”

Responsabilul rubricii „Tinere talente” ajunse primul la redacţie. De obicei, înaintea tuturor venea secretara, o uscată aflată şi acum, în pragul pensionării, ca în urmă cu câteva decenii. Poate privirea să-şi mai fi pierdut din strălucire, cel puţin aşa i se părea lui când o surprindea urmărind ceva peste ramele groase ale ochelarilor de aceeaşi vârstă cu ea.

Bucuros de absenţa ei mai mult ca niciodată, scoase iute din geantă foaia pe care îşi scrisese demisia. O tot pritocise şi o tot

aranjase de mai multe ori pe parcursul nopţii şi acum o mai parcurse în viteză o dată. Totul era cum dorea. Aşeză repede dreptunghiul alb întretăiat pe orizontală de cele câteva rânduri în care îşi expunea doleanţa, o potrivi la vedere lângă tastatura calculatorului. Apoi trecu grăbit în biroul lui.

După câteva minute, se auzi secretara. Ritualul zilnic al cafelei se repeta în surdină. Vasul pentru apă, cutiile cu zahăr, cu cafea, sticluţa cu rom... Toate erau scoase din dulapul metalic şi rânduite pe măsuţa bătrână, încă robustă. Era moştenire, alături de maşina de scris acoperită de praf pe biblioteca în care se odihneau colecţia revistei, câteva dicţionare şi alte cărţi uzuale într-o redacţie, de la predecesoarea publicaţiei de azi.

Ascultă în continuare, sperând să mai apară cineva. Ars de curiozitate, nu mai avu răbdare. Se ridică şi deschise uşa.

- Săru' mâna...

- Ce-i cu tine, de-ai venit cu noaptea în cap?! îl luă Vica în primire în loc de răspuns.

- Păi... arătă el şovăind în direcţia unde lăsase demisia.

- Am văzut-o, reteză femeia orice elan. Am ascuns-o sub hârtii, să n-o mai vadă careva. Cred că te mănâncă undeva...

- M-am gândit bine, nu se mai poate...

Când urma să spună ce nu se mai poate, apăru Grigore, graficianul. Şeful rubricii „Tinere talente" îşi depusese demisia, dar parcă nu vroia să ştie chiar toată lumea. Îşi luă ceaşca aburindă, în care Vica picurase deja romul, cu zahăr nu obişnuia. Scuzându-se că are mult de lucru, se înapoie la birou. Trase sertarul cu cele mai enervante lucrări şi începu să le răsfoiască. Ajunse la cea care îl întorsese pe dos. Numără din nou cuvântul care declanşase totul. „Minunat, minunat..." repetă şi se ridică hotărât.

În secretariat, Vica îşi intrase în mână. Procesa cu o viteză uimitoare pentru o persoană care lucrase la maşina de scris decenii şi trecuse la calculator din mers. Parcă nici nu-l vedea.

- A venit?! arătă spre uşa redactorului-şef.

Firiţă CARP

Vica dădu afirmativ din cap.

- Şi?!

- Şi ce?! îl scrută femeia peste ochelari.

- Ce a zis?

Vica se opri, îşi dădu ochelarii jos.

- Cred că glumeşti...

- Nu glumesc deloc, ridică el glasul. Dă-mi să i-o duc eu...

- Să nu faci prostia asta!

- Ce prostie? se auzi glasul şefului, care, alarmat de gălăgie, se ivise în uşă.

- Mai bine nu, nu, încercă femeia să se împotrivească, ceea ce-i trezi curiozitatea redactorului-şef, care se apropie. Între timp, şeful rubricii „Tinere talente" îşi înfipse febril mâinile în teancul de hârtii din dreapta calculatorului şi scoase dintre ele obiectul disputei. O întinse redactorului-şef.

- Măi, Vasi, tu eşti tâmpit?! i se adresă acesta după citirea demisiei. Înainte de a-mi răspunde, îl fixă şeful stăruitor în continuare, te rog să fii atent. Eu te întreb, nu te definesc.

(va urma?)

Lidia Zadeh - RUST, 160x110 cm

Daniel Alin CIUPALĂ

Daniel Alin CIUPALĂ
Alexandru Tudor-Miu, poetul care şi-a irosit talentul

Talentul e un har cu care te naşti. George Enescu, însă, spunea că, în creaţia unui artist, talentul reprezintă 10 % şi 90 % este muncă. Alexandru Tudor-Miu a fost categoric un poet talentat, dar din diferite cauze, obligaţii de familie, profesionale şi cetăţeneşti nu şi-a fructificat îndeajuns darul cu care fusese înzestrat.

S-a născut la 7 februarie 1901, într-un sat al comunei Brazi. Era primul dintre cei cinci copii ai familiei Anghel şi Maria Miu, doi băieţi şi trei fete. Geo Bogza, care i-a făcut o amplă prezentare în prefaţa volumului apărut postum, „Întâlnire cu pasărea Phoenix”, ne spune: „Miu, fără să fi ieşit dintre hotarele judeţului, ale acelui fecund şi terifiant judeţ Prahova, unde pentru întâia oară ţăranii români au devenit sondori şi au murit arşi de vii sau electrocutaţi de liniile de înaltă tensiune, urcase mai spre miază-noapte, la Câmpina, în apropierea munţilor, dar tot în inima de smoală şi de fum a vieţii petrolifere. Acolo, abia ieşit din copilărie, a câştigat el primii bani, lucrând ca laborant în rafinăria ce se înălţa chiar în mijlocul oraşului, aşa cum în alte oraşe se înalţă catedralele. Pe o suprafaţă de câteva hectare, se aglomerau sub cerul liber uriaşe coloane metalice în care se rafina ţiţeiul, fascinantul lichid provenit din inimaginabilele cimitire de microrganisme... Materia primă a vieţii moderne, pentru acapararea căreia se puteau duce războaie, în care intrau regi adevăraţi, cu coroană pe cap, şi regi ai petrolului, care în tinereţe vânduseră jurnale, dar acum erau - ei, cei mai puternici - acolo, deci în incinta acelei mari rafinării al cărei zumzet de stup de oţel domina toată viaţa oraşului...”

Mai încercase şi alte meserii. A fost un timp învăţător în satul Odăile (1920-1921) şi în satul Pantazi (1921-1922), din localitatea Valea Călugărească. A debutat timpuriu, în 1921, cu poezia „Pârâiaşul”, tipărită în revista „Ploieştii literari”. Sporadic, a mai colaborat la „Universul literar”. A participat şi la şedinţele cenaclului bucureştean condus de profesorul şi criticul literar Mihail Dragomirescu. Alte colaborări a mai avut la revista „Contimporanul”, condusă de poetul Ion Vinea, una din cele mai importante publicaţii ale avangardei româneşti.

De avangardă şi de grupul poeţilor, dintre care mulţi au devenit celebri pe plan european, s-a apropiat prin legătura pe care a avut-o cu Geo Bogza. Acesta din urmă locuia atunci în Buştenari şi îşi aminteşte: „Când, în toamna anului 1927, în timp ce locuiam în Buştenari, înconjurat de dealuri acoperite cu sonde, unde primeam din partea lumii din afară impresii nu mai puţin violente decât dacă aş fi trăit în craterul unui vulcan - m-am hotărât să lansez o revistă, iar revista urma să se cheme Urmuz şi să fie de avangardă, m-am coborât la Câmpina, cel mai apropiat oraş în care se găsea o tipografie, am dat acolo de Tudor-Miu, care voia şi el să scoată o revistă. A fost cel dintâi poet pe care l-am întâlnit în viaţa mea. A fost şi cel dintâi prieten al meu dintre poeţi şi cu toate că în câteva luni mi-am dat seama de câte ne despărţeau, el avea şi a continuat să aibă toată viaţa sfiiciuni de domnişoară, acestei prietenii i-am rămas cu mâhniri, cu nostalgii, cu revolte, mereu credincios. În Câmpina soseam prin marile noroaie ale schelelor petrolifere, pe un cal murg, ce la un simplu îndemn se transforma în săgeată. Purtam în picioare un fel de cizme ce

se încheiau cu şireturi până sub genunchi. Aveam o scurtă de piele şi o şapcă pe care se găseau stropi din noroiul ce mă împroşcase în timpul drumului. Datorită acestei îmbrăcăminţi care numai de un an înlocuise bereta şi bluza de marinar, sondorii cu care intram în vorbă îmi spuneau „Domnule inginer”. Aşa mă ţin minte, înalt şi stropit de noroi, în acea zi noroasă din toamna anului 1927 - nu împlinisem încă 20 de ani - umblând pe trotuarele Câmpinei, oprindu-mă în faţa clădirii pe firma căreia scria Tipografia Gheorghiu, contemplând anunţurile de nuntă, de botez şi de moarte, şi multe cărţi de vizită din vitrina ei, intrând apoi şi întrebând cu aerul cuiva care într-un magazin de fierărie ar cere un submarin, dacă pot tipări o revistă. Pe când mă uitam la maşini şi la cei câţiva oameni, unii cu lavalieră, fiindcă aşa erau vechii tipografi - s-a apropiat de mine un bărbat tânăr, de asemenea cu lavalieră, smead la faţă şi cu un masiv cap ovoidal!: - Vreţi să scoateţi o revistă? Îmi daţi voie? Alexandru Tudor-Miu. Avea în mers ceva de pinguin şi părea mult mai provincial decât mine, care nu trăisem o singură zi în niciun oraş, dar putea să aibă în ochii mei un greu titlu de glorie: îl cunoscuse pe Ion Vinea, colaborase la Contimporanul. Cum se face că acest poet, acest prim şi foarte drag prieten, care pornise cu atâta îndrăzneală a rămas apoi atât de mult în urmă? Ani de-a rândul, întrebarea mi-a ros ca o apă neagră sufletul.”

În amintirile sale, Geo Bogza mai relatează şi întâlnirea cu alt câmpinean, Alexandru Marius, actor al Teatrului Naţional, frate cu Ilarie Voronca, întâlnire hotărâtoare pentru el, aşa cum spune: „Pornind de aici, am intrat repede în legătură cu acei pictori şi poeţi, toţi furioşi pe viaţa din jur şi vrând cu violenţă altceva, care tipăriseră „75 HP (cai putere)”, „Integral” şi aveau să fie în anii următori prietenii mei întru exasperare şi iconoclastie. Afişul revistei pe care urma să o scot, menit să fie prin însuşi titlul său un manifest - niciun cuvânt nu îmi părea că ar putea conţine atâta nitroglicerină literară ca numele tragic al lui Urmuz - nu m-a mulţumit să-l expun doar la Câmpina, ci l-am expediat

Daniel Alin CIUPALĂ

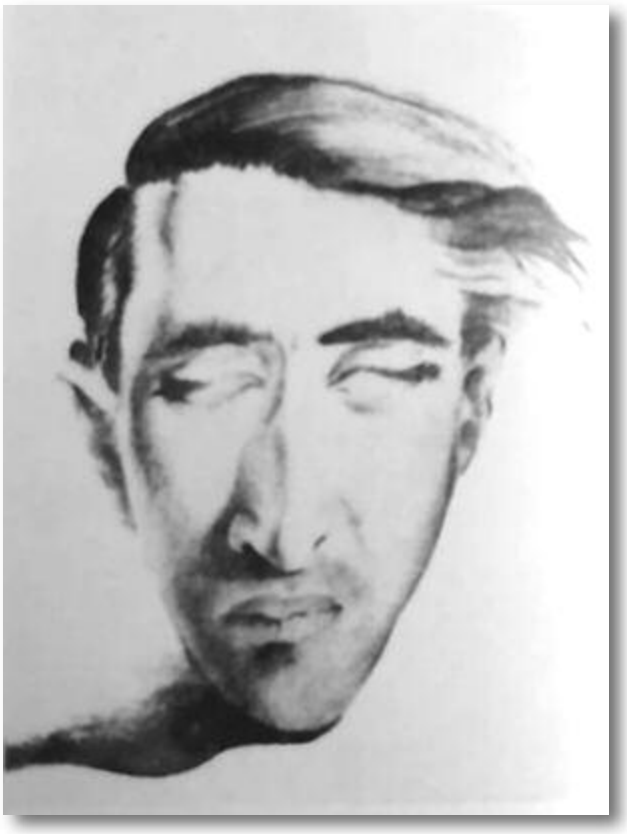

Portret de Jules Perahim

tuturor redacţiilor din Bucureşti şi nu mică mi-a fost surpriza şi orgolioasa încântare când, peste câteva zile, Camil Petrescu, care la acea vreme semna o rubrică regulată în „Universul” şi-a intitulat articolul „Avangarda la Câmpina”. Aşa a început prietenia mea cu Miu, în toamna anului 1927. Eu venisem de la Buştenari prin noroaie sau pe zăpezi, el părăsea birourile societăţii Electrica, unde lucra la nişte maşini de scris cu carul foarte mare. Iar camera lui mobilată de pe strada Kogălniceanu nr. 2 devenise redacţie. Şi astffel, Câmpina s-a pomenit cu două reviste. Eu eram colaborator la revista lui Miu, care purta numele oraşului - mai târziu avea să-i spună „Prahova” şi să scoată un supliment „Cucul Prahovei - el era colaborator, iar la un moment dat singurul colaborator la Urmuz”.

În paginile revistei Urmuz au apărut poeziile Deal petrolifer, Iosefin, Suprimarea bâlciului, Postscriptum, Madrigal icoană, Păianjen, Partitură epică. În 1929, împreună cu Geo Bogza şi Simion Stolnicu, Miu tipăreşte la Câmpina al doilea supliment al

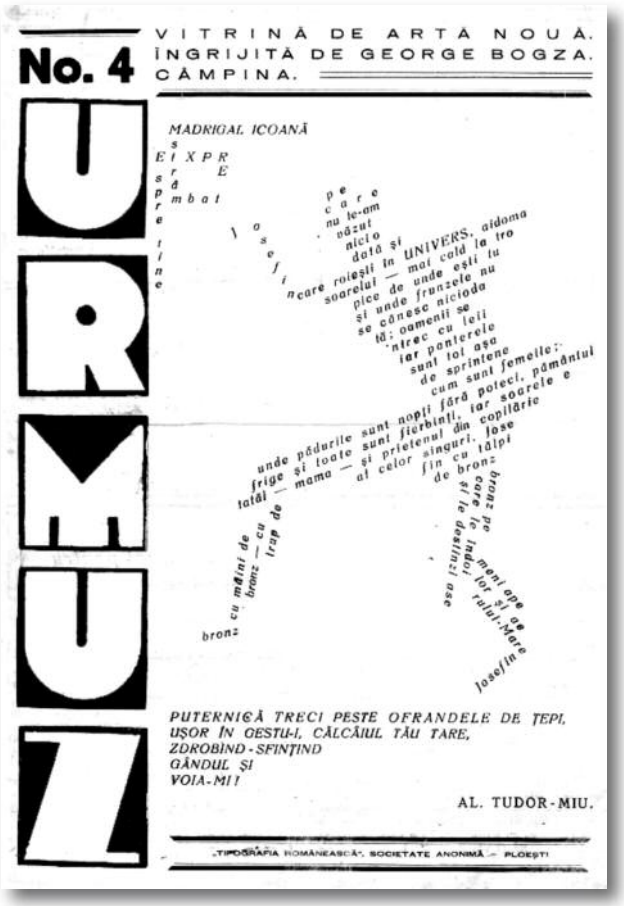

Caligramă dedicată cântăreței Josephine Backer

ziarului-revistă Câmpina - Fapta, file de album. În 1931, în sala Monovici, are loc o şezătoare literară la care citesc Cincinat Pavelescu, Ion Minulescu, George Gregorian, Al. Tudor-Miu, Simion Stolnicu şi Eugen Jebeleanu (acesta avea un frate în Câmpina, avocatul Alexandru Jebeleanu).

În 1932, îi apare volumul de versuri „Epode - strofe păstrate". Volumul a fost recenzat de criticii George Călinescu, Pompiliu Constantinescu (profesor la liceul din Câmpina), Saşa Pană.

În 1933, aflat la Câmpina, cunoscutul grafician Perahim îi face un spectaculos portret, reprodus un an mai târziu în volumul „Poeme de petrol şi energie". Volumul este ilustrat şi de pictorul Octavian Angheluţă, care era profesor de desen la liceul Ştirbei din Câmpina.

În 1935, primeşte decoraţia „Crucea comemorativă a războiului 1916-1918" pentru participarea sa la marele război, în regimentul

Daniel Alin CIUPALĂ

75 Infanterie. În acelaşi an, a mai primit şi medalia „Victoria" a marelui război

În 1938, se căsătoreşte cu viitoarea doamnă Else Tudor-Miu. Aceasta, mult mai târziu, după moartea poetului, a sprijinit începuturile unui sculptor tânăr, Vlad Morencuş, care avea atelierul în capela Hernea.

În 1941, s-a născut şi unicul copil al familiei, Mihaela. Din informaţiile pe care le deţin, se pare că a plecat din ţară şi s-a stabilit în Franţa. Miu şi-a susţinut două surori, Elena şi Floarea, eleve la liceul de menaj din Câmpina. În copilăria mea, le-am cunoscut, mama fusese colegă de şcoală şi foarte bună prietenă cu ele. Erau două adolescente înalte, frumoase, dar cu chipul marcat de boala aceea cumplită, tuberculoza, care nu avea atunci leac. În 1944, a murit Elena, iar în 1948 a murit şi Floarea.

Geo Bogza se confesează: „Eu, cel puţin exasperat de tot ceea ce vedeam în jur, de arbitrarul ierarhiilor, de instituţii, de falsitatea sentimentelor, înger căzut din cer, nu căutam decât o formă de dezlănţuire cu o violenţă care m-a dus în faţa tribunalelor, dar bietul Miu, trăind printre acei oameni, atât de mediocri şi atât de siguri de valoarea lor, revoltat, dar şi complexat, ar fi voit să le câştige stima, scoţând o revistă exemplară, ca pentru domnişoare de pension şi mi-e teamă că aici a început să fie sfârşitul poetului ce se vestise în „Contimporanul". Totuşi, chiar în acea primăvară, el a scris, dându-i o alcătuire neobişnuită, madrigalul său închinat Josephinei Backer. De a fi tipărit acel poem, învingând inerţiile tipografilor, a fost bucuria şi mândria mea de atunci, şi ele rămân întregi şi azi când reconsider acea vreme. Cred că a fost cel mai interesant lucru, care a apărut în „Urmuz", şi una din cele mai originale idei ale lui Miu. Aveam 20 de ani, nu cunoscusem decât marinari şi sondori - şi acum vedeam prefăcut în poezie, în revista pusă la cale de mine, trupul zvelt al dansatoarei, care înnebunise Europa. A fost, cred, în acel timp şi poate şi până astăzi, cel mai inspirat şi dezinteresat omagiu, pe care i-l va fi adus presa din cele cinci continente".

Între timp, poetul a devenit ctitorul unui liceu, Energetic, pe care sub conducerea sa l-a făcut să fie una din cele mai bune şcoli ale oraşului. A construit o cantină şi internate de băieţi şi fete şi ateliere pentru practica elevilor. Familia mea îi datorează recunoştinţă pentru sprijinul pe care l-a acordat unei verişoare. Aceasta nu reuşise la examenul de admitere la liceu şi mama, care îl cunoştea bine pe domnul Miu, a reuşit să o înscrie la şcoala profesională care aparţinea tot de liceul Energetic. Sanda noastră a ajuns întâi muncitor la întreprinderea Pram din marginea Câmpinei, dar ambiţioasă, între timp şi-a terminat liceul la seral, a reuşit la Conservator (de la 4 ani lua lecţii de pian cu prinţul Sturdza), a devenit profesoară de muzică la un liceu din Bucureşti, a compus muzică pentru filme, a plecat mai târziu în Statele Unite şi şi-a continuat acolo activitatea

Daniel Alin CIUPALĂ

de profesor şi compozitor. Fără bunăvoinţa lui Miu, cine ştie ce destin ar fi avut…

În 1961, Miu se pregătea să iasă la pensie. Avea multe proiecte, între care publicarea unui volum cu peste 400 de pagini, în care să-şi adune versurile. Era hotărât ca, după o viaţă întreagă de muncă şi sacrificii pentru alţii şi pentru societate, să urmeze o perioadă de creaţie şi să se întoarcă la viaţa literară. Destinul însă i-a fost altul, câteva luni mai târziu, după o operaţie grea la spitalul din Câmpina, şi-a găsit sfârşitul. Aşa cum a spus Bogza, „acea Câmpină în care îşi zidise toate visele şi care îi fusese fatală. Aceasta este povestea prietenului meu, Alexandru Tudor-Miu... am scris-o totuşi din dragoste şi deznădejde, ştiind că dacă eu nu o voi face nici măcar atât nu se va şti. Dar cine a fost, în fond, Tudor-Miu şi cât de mari mâhnirea şi dramele lui, numai el ar fi putut spune”.

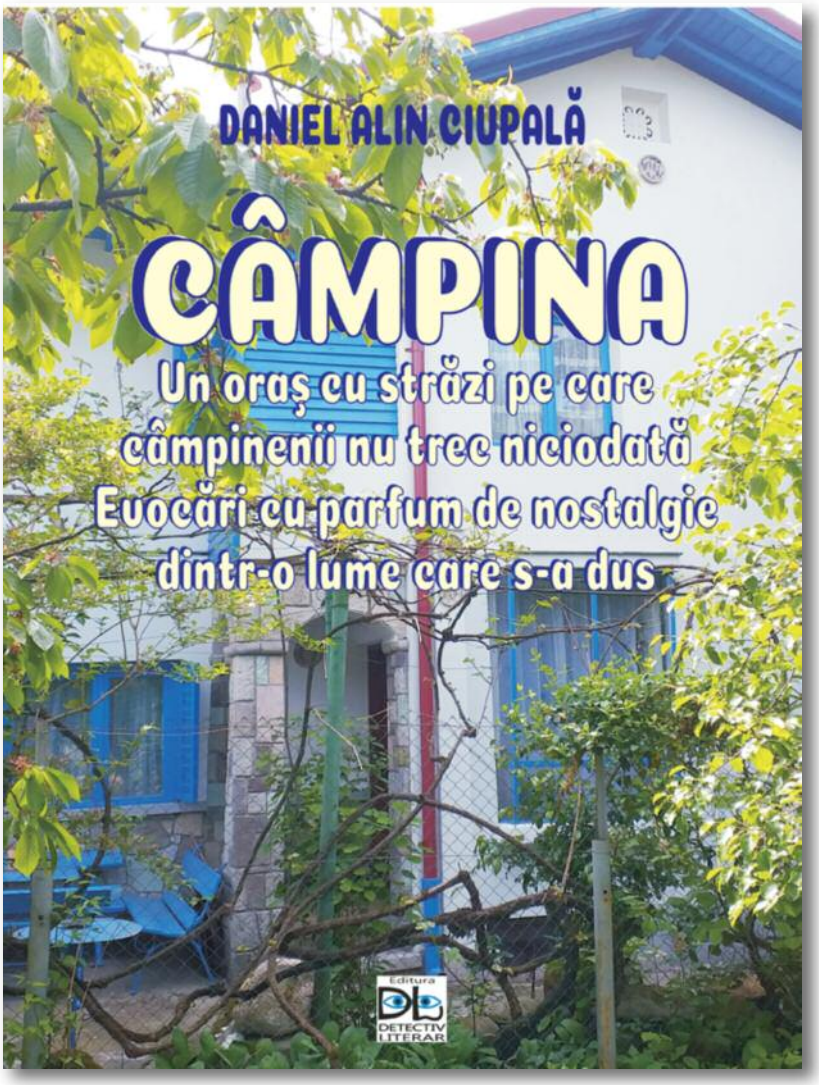

Alexandru CAZACU

Alexandru CAZACU
Exilul şi reîntoarcerea

Exilul va rămâne mereu un subiect generos şi multidisciplinar de analiză pentru cercetătorii diverselor domenii ale ştiinţelor umaniste. Această stare încifrează simbolic semnificaţiile unei situaţii universale a condiţiei umane vorbindu-se chiar de o „metafizică a exilului”. René Guenon arată cum exilul oferă acea cheie analogică menită să înalţe fiinţa umană deasupra aspectelor vizibile şi să-i acorde darul cunoaşterii veritabile. Fenomemul apare încă din protoistorie, ilustrat de documente laice sau sacre. Textele veterotestamentare descriu exilul primilor oameni Adam şi Eva dar şi fuga din Egipt în căutarea „tărâmului făgăduinţei”. Din Evangheliile Noului Testament aflăm de exilul lui Iosif şi al Mariei la Bethleem. Iar operele mitologice Odiseea lui Homer şi Eneida lui Virgiliu ilustrează „rătăcirile” lui Ulise respectiv Eneea de dinaintea întoarcerii acasă.

În ce priveşte literatura română a scriitorilor din exil, fenomenul este de dată relativ recentă după a doua jumătate a secolului douăzeci. Până la acel moment relevanţa acestuia era redusă. După anii patruzeci ai secolului trecut, când regimul politic, economic şi social suferă grave tulburenţe ce se sfârşesc cu un regim dictatorial ce va dura mai mult de patru decenii, aceste producţii literare au completat tabloul general al culturii scrise în limba română. Ele se adaugă celorlalte tipologii literare specifice acestei perioade: literatură oponentă (disidentă), literatură evazionistă (strict estetică) şi literatură oportunistă (servilă).Literatura exilului este un tezaur cultural valoros asupra căruia este utilă şi necesară o aplecare şi o (re)vizitare din unghiuri multiple.

Un nou volum ce subscrie acestui demers este cartea „30 de scriitori români din exil 1945-1989” realizat de poeta şi jurnalista Daniela Şontică apărut către sfârşitul anului trecut la Editura Basilica a Patriarhiei Române din Bucureşti. Având drept punct iniţial de plecare un proiect jurnalistic derulat de autoare în anul dedicat de Biserica Ortodoxă Română tuturor conaţionalilor din afara graniţelor, prin realizarea de medalioane a unor personalităţi la radio Trinitas şi în „Ziarul Lumina”, lucrarea s-a conturat pe măsura documentării şi completării la zi a informaţiilor aferente subiectului propus. Cartea este deschisă de o prefaţă a lui Iulian Boldea şi este împărţită în două secţiuni. În prima intitulată „Portrete pentru o istorie a neuitării” găsim portretizarea uneori mai succintă alteori mai elaborată a vieţii şi operei celor treizeci de scriitori propuşi dar şi a unor opinii despre opera lor emise de către critici avizaţi. A doua parte „Nouă interviuri de evocare” conţine dialoguri cu scriitori şi cercetători preocupaţi de literatura exilului, dialoguri menite să completeze portretul câtorva dintre scriitorii prezentaţi anterior dar să şi contextualizeze epoca. Se extrag preţioase elemente de atmosferă şi istorie literară. De asemenea sunt relevate cu folos pentru cititor aspecte ale epocii şi ale comunităţilor intelectuale româneşti din străinătate, câţiva dintre partenerii de dialog ai Danielei Şontică având şansa de ai cunoaşte personal pe unii scriitori din exil.

Specialiştii vorbesc despre trei valurile emigraţioniste ale scriitorilor români de după cel de-al doilea război mondial primul fiind în anii patruzeci-cinzeci când scriitorii au plecat

speriaţi de dictatura regelui Carol al II-lea şi a lui Ion Antonescu apoi datorită instaurării comunismului ce impunea proletcultismul şi realismul socialist. Practic în această etapă a „deceniului obsedant” se poate spune că adevărata literatură se scria exclusiv în exil exceptând câteva cazuri izolate. A urmat apoi anii şaizeci-şaptezeci în care după o scurtă deschidere relativă venit „revoluţia culturală” preluată ca model din Coreea de Nord şi China. Iar ultima perioadă este a anilor optzeci când în România cultul personalităţii conducătorilor atinge cote absurde, lipsa libertăţii este cvasitotală iar atmosfera din societate în ansamblul ei se apropia mult de cea descrisă în romanul „1984” de George Orwell. Cartea tratează cu precădere scriitori aflaţi în primul val de exilaţi şi câţiva din valul al doilea. Lucrarea rămâne datoare la o nouă ediţie cu prinderea între coperţile ei şi a celor din al doilea si mai ales din ultimul val.

Medalioanele realizate tratează scriitori exilaţi în mai multe ţări. Din Franţa sunt aleşi cei cei trei autori de renume mondial : Mircea Eliade, în perioada sa parizianã, subliniindu-se rolul său în a coagula diaspora culturală a momentului prin revistei „Luceafărul” şi prin articolele scrise de el în alte publicaţii, Emil Cioran privit dintr-o perspectivă lipsită de etichetări şi Eugen Ionescu relevat în ipostaza sa religioasă. Apoi cele două voci de la microfonul postului de radio „Europa Liberă”: Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca care au constituit decenii la rând „conştiinţa externalizată a românilor” ei devenind o adevărată instituţie şi un „martor inclement” al întregului peisaj al literaturii române din ţară dar si din exil. Spaţiul francez a adăpostit de asemnea pe cunoscutul părinte al romanului „Ora 25” Virgil Constantin Gheorghiu, pe importantul şi intransigentul prozator dizident Paul Goma şi pe animatorul şi afabila gazdă a intelectualităţii române exilate L.M. Arcade. Tot dintre cei care au găsit refugiu în hexagon, trataţi în paginile cărţi se află şi prozatorul Nicolae I. Herescu elegant la propriu şi la figurat până în ultima clipă,

Alexandru CAZACU

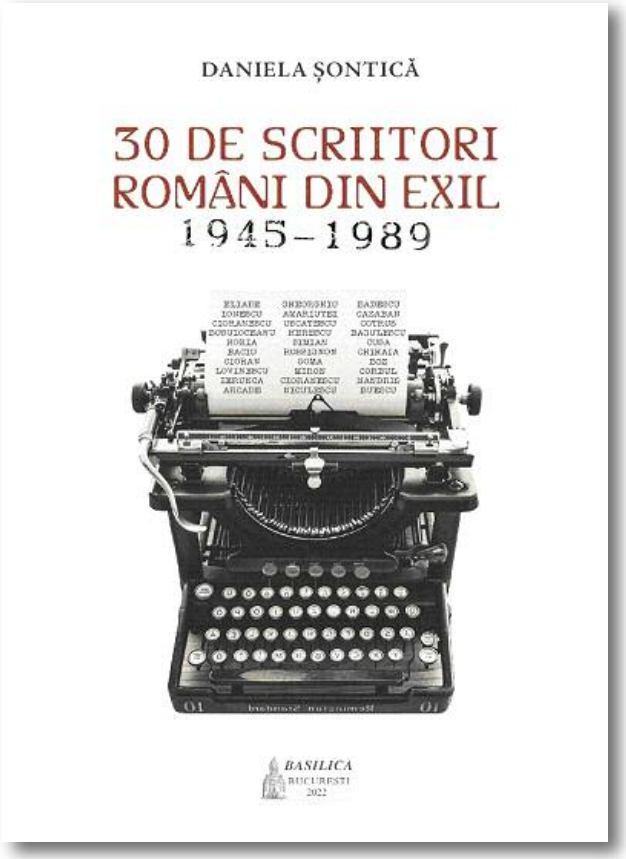

filosoful, publicistul şi jurnalistul Constantin Amăriuţei, eruditul critic literar Lucian Bădulescu, inimosul editor Ioan Cuşa, bonomul prozator şi traducător Theodor Cazaban, sensibila poetă Yvonne Rossignon şi cunoscutul autor de romane istorice şi de aventuri Vintilă Corbu. Scriitorii care s-au manifestat în Spania prezentaţi în volum sunt: savantul Alexandru Ciorănescu cu o operă desfăşurată pe mai multe paliere, importantul Vintilă Horia singurul român câştigător al premiului Goncourt, şi universitarul George Uscătescu redactorului revistei „Destin”. Dintre literaţii exilaţi adăpostiţi în Germania se prezintă: Paul Miron cărora mulţi scriitori din ţară le datorează invitaţii la Freiburg, George Ciorănescu poet, eseist, prozator şi om de radio şi Paul Chihaia reputat istoric de artă. În îndepărtatul Hawai efervescentul Ştefan Baciu, având alături pe soţia sa Mira Simian au întemeiat revista „Mele” adevărat reper al exilului literar românesc. Sunt prezentaţi deasemenea poetul ardelean Aron Cotruş rămas în SUA, Grigore Nandriş filolog în Marea

Britanie, Victor Buescu promotor al literaturii române din Portugalia, eminoscologul Lucian Bord din Australia şi generalul scriitor Gheorghe Băgulescu din Japonia.

Mircea Eliade vorbea despre trei tipuri de comportament la confruntarea cu exilul primul fiind cel ales de Ovidiu care la Tomis, printre barbari, departe de Roma este copleşit de lamentaţii şi tristeţe. A doua reacţie, dezirabilă, este a florentinului Dante Alighieri, care, surghiunit la Ravenna îşi canalizează întreaga energie pentru a duce la bun sfârşit „Divina Comedia". Iar a treia cale este ...o mereu nouă cale adică tipul de pelegrinaj al lui Ulise. Ultimele două alegeri sunt prezente la autorii aleşi.

Interlocutorii Danielei Şontică sunt provocaţi la evocări care redau această adaptare la un mod binar de viaţă, gândire şi structurare a materialelor ce vor duce la alcătuirea operei exilatului. Ruperea fiinţei de spaţiu ei matricial este mai greu de gestionat decât depărtarea geografică de zona natală, trebuind adesea depăşite frontierele interne vor permite oscilarea între două grile culturale. Distinsa realizatoare de emisiuni de televiziune Marilena Rotaru evocă întâlnirile şi influenţa avuta asupra sa

Alexandru CAZACU

de către Horia Vintilă, Universitarul, poeta şi eseista Mihaela Albu care face o panoramă realistă a scriitorilor din exil (domnia sa este editorul singurei reviste dedicate acestui fenomen „Antilethe"). Domnul Dan Anghelescu vorbeşte despre caracterul combativ în sens naţional al lui Virgil Ierunca. Grigore Ilisei deapănă molcom dar eficient importanţa realizărilor punţilor culturale româno-germane de către universitarul Paul Miron. Crisula Ştefănescu vorbeşte aplecat despre importanta familie de intelectuali Ciorănescu. Tudor Nedelcea subliniază importanţa scriitorului Virgil Constantin Gheorghiu în literatura română. Adrian Lesenciuc face o excelentă şi aproape exaustivă prezentare a vieţii, operei şi actualităţii poetului Ştefan Baciu. Doamna Flori Bălănescu atrage atenţia asupra receptivităţii încă neonorate a literaturii lui Paul Goma. Cercetătoarea Liliana Corobca sugerează recuperarea rapidă a importantului poet biligv Alexandru Busuioceanu

Desigur una din mizele dezvăluite ale cărţi este invitaţia la studiu lucrărilor şi vieţilor autorilor din aceste medalioane căci dimensiunile literaturii exilului identitară, estetică, evocativă sau mărturisitoare, terapeutică şi justiţiară sunt prezente. Se poate zări ca printr-o fereastră compusă din portretele descrise în acest volum latura inter-istorică şi intra-istorica a acestui extrem de complex fenomen Dar dincolo de contribuţiile aduse la tema vastă a scriitorului român aflat în exil, din întregul volum al Danielei Şontică răzbate parcă acel îndemn luminos pentru „ieşirea din a exista şi intrarea în a fi" (crez existenţial al lui Vintilă Horia) în ciuda obstacolelor de orice fel. Întreaga lucrare pare a fi scrisă în acest spirit. Opera scriitorilor din exil se poate asemăna cu aceea a unui fiu strângător plecat demult, rănit de îndepărtare şi dor, ce se reîntoarce acasă întru reîntregirea şi regăsirea familiei, la tatăl şi la fratele său care nu fug neapărat înaintea lui şi nu sunt încă decişi să sărbătorească evenimentul. Dar acest fiu „pierdut era şi s-a aflat".

Cezarina ADAMESCU

Cezarina ADAMESCU
Proiecţii în eternitate

SORIN CERIN, Transcendental, Poeme filozofice, Editura Estfalia, 2022, SORIN CERIN, A Fi Poet, Poezii de meditaţie, Editura eLiteratura, 2015, SORIN CERIN, Fericire, Poezii de meditaţie, Editura eLiteratura 2015

Poet cât se poate de original, Sorin Cerin propune cititorilor săi creaţii scăldate în „Apa Adevărului Absolut/ al Străinului Subconştient/ al Iubirii”. El ne poartă „pe Ţărmurile Lacrimilor de Cuvinte” făcute „să înoate,/ pe Oceanul de Provocări Transcendentale,/ ale Fiinţei,/ ce-abia învăţa să respire,/ fumul dens şi înecăcios al Infernului,/ clădit de către Predestinarea,/ izvorâtă din trupul Durerii,/ a Marii Iluzii a Spargerii Totului,/ din noi înşine”.

Este un univers prea puţin explorat de către poeţii pământeni, „Rătăciţi printre Orgoliile şi Compromisurile,/ Iluziilor Vieţii şi Morţii”, scufundaţi în plăcerile lumeşti şi scăldaţi în „sudorile Clipelor ucise/ ale Timpului”. El caută înfrigurat „Apa Adevărului Absolut,/ al Străinului Subconştient,/ al Iubirii,/ de mai bine de o Veşnicie,/ însămânţată de Iluziile Vieţii şi Morţii,/ noastre,/ la căpătâiul Deşertăciunii”.

Poetul doreşte să ne convingă că Transcendentul nu e imposibil de atins. Acest univers de cuvinte se regăseşte în ”Amintirile tot mai descompuse,/ ale Viitorului”.

Apar în lirica acestui autor visele deşarte, apa murdară a Rătăcirilor, iluziile Vieţii şi Morţii, un Ocean de Provocări Transcendentale, fumul dens şi înecăcios al Infernului, Marea Iluzie a Spargerii Totului, Norii de plumb ai Viselor Transcendentale, sudorile Clipelor ucise, Apa Adevărului Absolut, cărora li se alătură elementele primordiale: apă, fum (foc), nori, dar şi vise, rătăciri, iluzii, clipe ucise, deşertăciune, suflet, regret, în pofida zâmbetelor încremenite, braţelor reci şi inexpresive, amintirile viitorului, şansele şi neşansele, „pe spatele gârbovit al Destinului”.

O poezie densă, plină de conţinut, care iese la suprafaţă din Subconştient în căutarea Adevărului Absolut al Iubirii.

O poezie prea puţin confortabilă pentru cei neobişnuiţi să gândească şi să se exprime cu propria lor minte. Dar, o poezie care se împlineşte pe măsura propriilor viziuni între ontic şi transcendent, natural şi supranatural, vis şi trezie. Deloc de neglijat este Lumina Divină „din sufletele noastre,/ pentru a ne regăsi”. Aşadar, de ce să căutăm Lumina altundeva, decât în noi?

Acesta e un adevăr care se regăseşte „în Lumina Divină,/ a menirii Sensului,/ pentru care am fost zămisliţi,/ şi în care ne vom afla,/ cu adevărat,/ Marea Pace,/ cu noi înşine”.

Unele din aceste sintagme proprii sunt repetitive, de pildă: „Lacrima Transcendentală a Cuvântului”; „Zorii de ceaţă/ sentimentală,/ ai Trăirilor”; „Străinul Subconştient”; ”Adevărul Absolut al Iubirii”, „Lacrima Transcendentală a Cuvântului”, „Marea Contemplare Universale”, ş.a., pentru a da mai multă forţă de coeziune ideii de Transcendent.

Și iată cum arată, în viziunea poetului acel „Orizont Transcendental”: Porţile masive ale Rătăcirilor,/ ne-au fost deschise,/ de către Iluziile Vieţii şi Morţii,/ pentru a ne ţine în chingile lor,/ iluzoriul Liber Arbitru,/ care ar fi trecut din faza de Vis,/ în cea de Împlinire,/ schimbând Gratiile Lumii,/ în spatele cărora,/

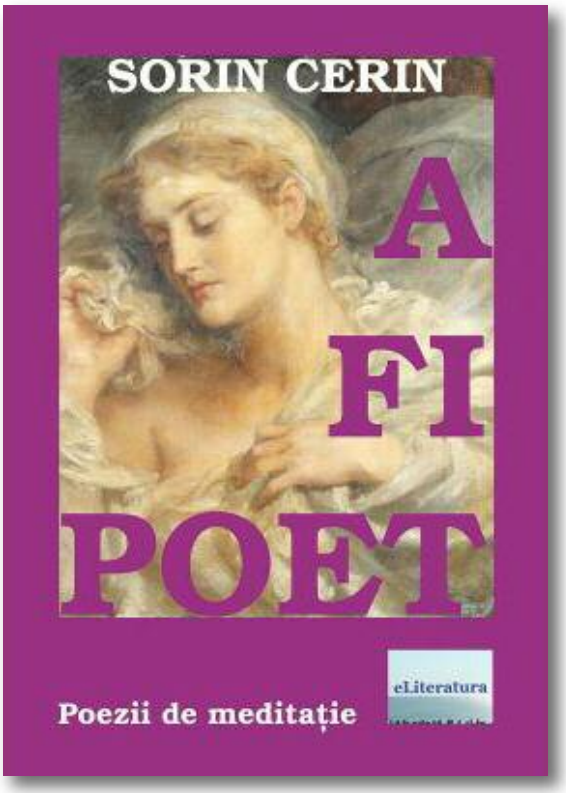

ne este întemniţat,/ Orizontul Transcendental,/ alături de Străinul Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ al Iubirii,/ lăsat în Infernul Întrupării,/ lepădat până şi de Creaţie”.

Nici oniric, nici real, şi totuşi, cu o privire lucidă asupra acestui spaţiu liric pus pe seama destinului: „Când ne traversează Destinul Existenţa/ Libertatea,/ este o practică Yoga,/ a Suferinţei,/ din care ne bem,/ în cănile de pustiu,/ porţia zilnică de Absurd,/ oferită în dar,/ de Iluziile Vieţii şi Morţii,/ pentru a ne astâmpăra,/ setea de Cunoaştere,/ a Cimitirelor de Cuvinte,/ pe care le rostim,/ atunci când ne traversează Destinul,/ Existenţa,/ pe spatele gârbovit al Timpului,/ ce-şi iroseşte,/ Eternităţile Clipelor Transcendentale,/ pe nimic”.

Câte adevăruri în aceste poeme filozofice! Dacă am avea puterea să le desluşim… Nu lipsesc reflecţiile aforistice, cu putere de definiţii: „Dacă crezi în gratii ele vor exista”; ”Clipele, sunt seminţele Eternităţii,/ Transcendentalului”, „Flacăra Nemuririi, aprinzând,/ în trupul lipsit de suflare veşnică,/ al Absurdului,/ Lumina Divină”. „Șansa este o

Cezarina ADAMESCU

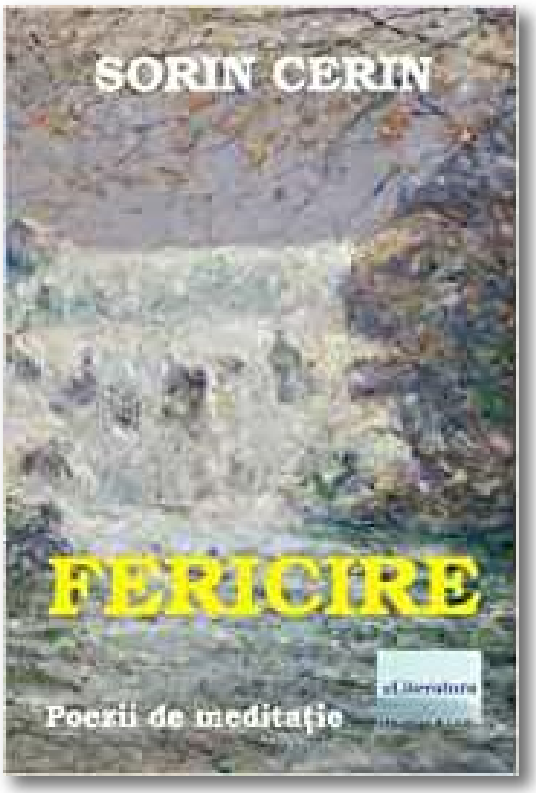

disciplină,/ a Hazardului controlat,/ de Iluziile Vieţii şi Morţii”.

Uneori, nu rămânem: „decât cu gustul amar al Neputinţei,/ de a fi noi înşine,/ cei clădiţi doar pentru Amintirile Viitorului,/ unde eram sortiţi,/ Eternităţii Clipei Transcendentale” şi cu „Imaginea Conştiinţei Nemuririi noastre”. Ceea ce nu e puţin, dimpotrivă.

Apare şi: „Agonia Non-Sensului Existenţial”, apar şi: „Clipele părăsite de propriile Eternităţi”, „Existenţa este un Sens ocolitor,/ al Absurdului”; şi multe alte sintagme, metafore şi personificări notabile.

Toate aceste categorii şi dimensiuni capătă consistenţă, iau formă şi transmit stări. Ele devin, în cele din urmă personaje, aşa cum sunt: „Durerea,/ Deşertăciunea şi Absurdul,/ unei Lumi aflate în Haos,/ navigând în derivă,/ prin Oceanul Transcendental al Nemuririi”. De pildă: „Malurile sunt făcute,/ pentru a împreuna,/ valurile Sufletelor,/ sub un singur acoperiş,/ al Disperării.”

Și: „A destupat izvorul acestei Lumi: Iluziile Vieţii şi Morţii,/ au rupt,/ coala de hârtie mototolită,/ a Viselor Transcendentale,/ despre Fericire,/ pentru a ne împacheta

Destinele,/ în colete a căror expeditor şi destinatar,/ sunt Absurdul şi Deşertăciunea,/ unei Conştiinţe,/ care nu a avut niciodată,/ bani de timbru poştal,/ să mulţumească,/ printr-o scrisoare adresată,/ Non-Sensului Existenţial,/ pentru Cuvintele Injurioase ale Facerii,/ din care am fost zămisliţi,/ de Ciobul Creator,/ Al Marii Iluzii a Spargerii Totului Primordial,/ ce a destupat izvorul,/ acestei Lumi".

Aceste poeme sunt izvorâte din cenuşa „rugurilor de Simţiri pe care le-am aprins,/ Transcendentalului,/ undeva-cândva,/ când încă mai rătăceam,/ peste pustiurile,/ Singurătăţii Nemuririi".

Poetul înalţă „Statui de Cuvinte,/ sculptate de norii plumburii,/ ai Gândurilor" (Din jurnalul unei Amintiri).

Despre Nesfârşirea Iubirii, Sorin Cerin spune: „Eşti atât de aproape,/ Respiraţie a Eternităţii Clipei Transcendentale,/ încât îţi simt fierbinţeala Simţămintelor,/ în Visul ale cărui aripi,/ le deschid de fiecare dată,/ când doresc să zbor,/ peste Nesfârşirea Iubirii,/ Străinului Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ din Inima căruia,/ aş vrea să-ţi dăruiesc,/ trandafirii Cuvintelor".

Și tot despre iubire: „Întotdeauna am fost o strună,/ a Transcendentalului,/ pe care să cânte Iubirea,/ până când să-i tremure Lacrimile Cuvintelor,/ pe Sângele Orizonturilor,/ din ce în ce mai singure,/ fără de noi,/ cei care suntem,/ cu totul altceva acum,/ faţă de cei de dinainte,/ când aparţineam,/ Eternităţii Clipei" (Cei care suntem cu totul altceva acum).

Cel care a cunoscut „Orizonturile pierdute în Gândurile,/ fără răspuns,/ ale Singurătăţii", împleteşte „raze de Lumină Divină/ pe care să le legăm,/ de Sufletul Cuvântului Iubire,/ alături de care să zburăm,/ dincolo de noi înşine,/ până în Amintirile Viitorului,/ unde să ne regăsim,/ Eternitatea Clipei" (Mai multe).

Și tot în chip aforistic, poetul spune: „Realitatea este o Dilemă,/ a Transcendentalului,/ care încearcă să unească,/ Divergenţele,/ dintre Amintirile Viitorului,/ ascunse în sufletul Străinului Subconştient,/ al Adevărului

Cezarina ADAMESCU

Absolut,/ al Iubirii,/ şi Simţurile întrupării noastre,/ în ţărâna rece şi inertă,/ a Iluziilor Vieţii şi Morţii,/ provenite din Ciobul desprins,/ din Marea Iluzie a Spargerii Totului Primordial" (Încearcă să unească Divergenţele).

Poetul nu caută eufonia, muzicalitatea cuvintelor, cadenţa, ritmul ori rima perfecta, ci mai curând ideatica, paradoxul, esenţa şi miezul a ceea ce vrea să transmită prin mânuirea acestor categorii filozofice potrivite în aşa fel încât să-i slujească plămădirii ideii.

„Străinul Subconştient" este preocupat mai degrabă de aflarea „Adevărului Absolut al Iubirii", decât de "Cetăţile de Vise,/ ale Amintirilor noastre din Viitor" (Nu a putut fi cucerit).

Pentru cineva care ascultă „freamătul razelor Luminii Divine,/ cum ne rostesc,/ prin Eternităţile Cuvintelor,/ mesaje de Pace şi Echilibru,/ care ne aşteaptă,/ să redevenim noi înşine,/ atunci când vom fi eliberaţi,/ de adevărata Moarte" (Nu a putut fi cucerit).

Forma fluentă, simplă şi expresivă a versurilor la acest poet nu este cultivată, e firească, şi mai curând, persistă jindul de „buzele îngheţate ale Cuvintelor,/ răguşite,/ de atât de mult Dor" (Din care ne bem însetaţi Suferinţa). Un alt fel de mugur de esenţă Sufletească.

„Ca să avem parte de cât mai multă Deşertăciune" – iată ce sugerează autorul: „Niciodată nu vom şti,/ unde ne îndreptăm Paşii Viselor,/ pe tărâmul care ne-a întrupat Iubirea,/ în noroiul Iluziilor Vieţii şi Morţii,/ pe care ni-l modelează,/ Predestinarea Singurătăţii,/ după chipul şi asemănarea,/ Durerii unui Dumnezeu,/ desprins atât de dureros,/ din Marea Iluzie a Spargerii Totului Primordial,/ încât atunci când s-a văzut,/ un simplu Ciob,/ în care se reflectă,/ Energiile Marii Contemplări Universale,/ le-a transformat pe acestea,/ numai pentru noi,/ în Spaţii şi Timpi,/ ca să avem parte,/ de cât mai multă Deşertăciune,/ şi Non-Sens Existenţial,/ în această Lume,/ care oricum,/ nu este şi nu va fi a noastră,/ niciodată". De fapt, Sorin Cerin

nu vrea altceva decât să reclădească lumea după propriul suflet.

Fără să abordeze stilul larg, explicit, Sorin Cerin a ajuns la conştiinţa de sine faţă de propria operă, câştigându-şi o poziţie clară în patrimoniul liric universal al acestei lumi. El se mişcă lejer printre termenii filozofiei cu reflexe aforistice existenţialiste notabile: „Existenţa este înainte de toate,/ Cunoaştere,/ şi mai apoi,/ Logică a Falsului Adevărat,/ ale cărei Urme,/ se spijină numai pe Limite,/ fără de care,/ Nesfârşitul,/ ar deveni un umil vagabond,/ care n-ar şti încotro să o apuce,/ pe tărâmul fără scrupule,/ al Iluziilor Vieţii şi Morţii,/ în capcanele căruia ne-au picat,/ Eternităţile Clipelor noastre” (Se sprijină pe Limite).

E limpede că această categorie Transcendentalul, abordată de poet, este limita nelimitată la care el accede prin cuvânt, ceea ce-i conferă o libertate de expresie surprinzătoare. Drept care „Străinul Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ al Iubirii” devine nu numai martorul cheie, ci şi un alter-ego al autorului.

Da, lumea este absurdă, suntem înmormântaţi în „Iluziile Vieţii şi Morţii”, dar înotăm vitejeşte către Nimicul acestei lumi în numele Deşertăciunii care ne paşte. ”Între Dreptate şi Adevăr,/ există o prăpastie,/ a Transcendentalului,/ peste care nici aripile,/ pline de vigoare ale Înţelepciunii,/ nu vor reuşi să zboare vreodată,/ fără să cadă rănite,/ de Furtunile Non-Sensurilor Existenţiale,/ care bântuie,/ hăurile adânci, reci şi perfide,/ ale Iluziilor Vieţii şi Morţii,/ care atrag ca un magnet,/ întregul Infern al Lumii,/ din fiecare dintre noi,/ care-şi doreşte un Paradis,/ numai al lui” (Nu vor reuşi să zboare vreodată).

Pe de altă parte, „Reptile reci şi indiferente de Cuvinte, abia aşteaptă razele Regretelor din noi,/ să ne otrăvească,/ cu Distanţele Transcendentalului,/ ce ne despart de Străinul Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ al Iubirii,/ ştiind că vom încerca să-l întrebăm,/ de fiecare dată,/ când Singurătatea ne va apăsa,/ cu norii ei de

Cezarina ADAMESCU

plumb,/ zidit în Sângele Ochilor de Cer,/ care şi-au pierdut Privirile,/ printre Lacrimile Ploilor de Vise,/ care ni se preling,/ lovite de fulgerele de Remuşcări,/ răsărite din Greşelile,/ pe care nici o instanţă a Zilelor,/ nu vrea să le ierte” (Nici o instanţă a Zilelor).

Și totuşi, poetul nu conteneşte să caute Iubirea, acea iubire care-l va înscrie în Transcendent pentru totdeauna: „Oricât de departe în mine,/ te-ai pierde,/ printre Zilele răstignite,/ pe ochii de Cer înlăcrimaţi ai Singurătăţii,/ Iubire,/ voi încerca să te regăsesc,/ de-ar fi să scormonesc,/ toate Cimitirele de Cuvinte,/ unde te-ar fi putut îngropa,/ Iluziile Vieţii şi Morţii,/ fără ştirea Străinului Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ din Inima Transcendentală a Nemuririi,/ care bate şi azi,/ după tine,/ plină de fierbinţeala Începutului,/ când te-am văzut pentru prima dată,/ sorbind Privirea Nesfârşirii,/ de pe aripile Luminii Divine,/ care ne-a născut,/ Eternitatea” (Care ne-a născut Eternitatea).

Fără frenezii gratuite ci mai curând cu o oarecare resemnare, poetul creează şi recreează Iubirea, la fel cum omul naşte şi distruge natura cu aceeaşi patimă crudă şi inconştientă, flămând „de tot ceea ce este pur şi nealterat,/ de Cunoaştere”. Desigur, plutind pe aripile de senin ale Nesfârşitului” (Pustiul Cuvintelor). Acolo „unde n-au ajuns vreodată,/ Iluziile Vieţii şi Morţii,/ iar Existenţa este un trandafir, ale cărui petale,/ nu vor fi smulse niciodată,/ de furtunile toamnelor,/ din Inimile,/ care bat de-a lungul şi de-a latul,/ Pustiul Cuvintelor,/ din care ne-am clădit atât de adesea,/ Fericirea,/ dărâmată la fiecare cutremur,/ al Zâmbetelor îngheţate,/ de Apusurile reci şi însingurate,/ ale Trăirilor,/ neaşteptate de Nimeni,/ vreodată,/ în noi înşine” (Pustiul Cuvintelor).

Astfel, poetul ajunge, la un „Orizont trist şi apăsător,/ din care vampirii Gândurilor,/ de pe buzele reci şi indiferente,/ ale Cuvintelor”, dând frâu liber Emoţiilor unei Iubiri, dincolo de orice opreliști „atunci când i se aprind,/ Felinarele Transcendentale ale Viselor,/ la

porţile Sentimentelor,/ în care se descarcă întreaga Energie,/ a Timpilor şi Spaţiilor,/ primite de la Marea Contemplare Universală,/ care încă mai crede,/ în Amintirile Viitorului nostru” (Dând frâu liber Emoţiilor unei Iubiri).

Cotidianul zugrăvit în aceleaşi nuanţe apăsătoare metamofozate în muncile sisifice pe care fiinţele sunt predestinate să le îndeplinească: „Locomotive ruginite de prejudecăţi,/ trag trenul greoi al/ întâmplărilor,/ păzite de pustietatea unui Destin,/ care s-a crezut/ câmpie mănoasă,/ în deşerturile apocaliptice din simţiri./ Roţi greoaie şi năclăite cu „Viaţă”,/ o alifie la modă pe vremea când Dumnezeu crea lumi,/ stau amorţite într-o gară a nimănui,/ fără nume sau peroane,/ aşteptând de dinainte de a se naşte Timpul,/ o cale cât mai ferată,/ pentru sentimentele ce se vor naşte, din acelaşi fier ruginit,/ îngheţat şi plin de fisuri,/ etern reciclat, de Moarte.”

Totdeauna, Iubirea triumfă peste întreaga Creaţie: „Am căutat mereu,/ coloana vertebrală,/ a Cuvintelor Transcendentale,/ din valurile Privirii tale,/ care mi se spărgeau de ţărmurile Inimii,/ ce-abia mai reuşea să nu se surpe,/ în abisul unor Sentimente,/ de unde nu ar mai fi reuşit,/ să mai iasă niciodată,/ la suprafaţa Adevărului Absolut,/ al Străinului Subconştient,/ care mă ţinea pe linia de plutire,/ a Uitării,/ determinându-mă să renunţ,/ la Iluziile Vieţii şi Morţii,/ din spatele cărora îmi Zâmbeai,/ fără să ştii că toate Promisiunile Zilei,/ se vor stinge,/ odată cu trupul Lumânării,/ al cărei Destin,/ devenise peste noapte al nostru” (Promisiunile zilei).

Pentru Sorin Cerin „Transcendentalul/ este Lacrima nepătată a Cuvântului” (Mesajele sale Transcendentale). În nevoia de a respira ”aerul pur al Transcendentalului”, autorul se confundă cu „Străinul Subconştient,/ al Adevărului Absolut,/ al Iubirii” (Care ne-au întrupat Imaginile).

În întregul său, cărţile, fiecare în parte, sunt câte un poem continuu, un poem fluviu încărcat de înţelesuri, de aluviuni din alte tărâmuri dar mai ales, din alte ceruri ce

Cezarina ADAMESCU

revendică a fi cercetate. Iar: „Lumea este o măsură a Creaţiei,/ luată greşit de către Croitorul,/ ce ar fi trebuit să ne coase cu totul altfel,/ hainele ponosite ale Cunoaşterii,/ pe care le purtăm,/ la Sărbătorile Amintirilor despre Viitor” (Pe care le purtăm).

A fi poet, este pentru autor un destin care îl condamnă la ispăşirea unui crez, dar îl şi înalţă totodată, apreciind că: „A fi poet,/ înseamnă a te droga mai mult cu Existenţa,/ decât o fac ceilalţi,/ şi a te ruga,/ unui Dumnezeu al Iubirii, /pe care-L cunoşti numai tu,/ chiar dacă-ţi face numai mizerii,/ în coşul de gunoi al Ispăşirii, /unor Clipe pe care,/ nu le-ai cunoscut niciodată la faţă, /dar te reclamă că le-ai violat,/ intimitatea,/ Eternităţilor” (A fi Poet).

Fericirea este unul din reperele fundamentale, transpusă în zeci de căutări, arareori găsită şi gustată: „De câte ori te întâlnesc,/ Fericire,/ simt mirosul de ars,/ al Infernului în care am căzut,/ frângându-ne aripile,/ Conştiinţei de Sine” (Care ne-au întrupat Imaginile). Cu toate acestea, „Non-Sensul Existenţei,/ este opusul Transcendentalului,/ care respiră,/ prin Străinul Subconştient,/ al Adevărului Absolut al Iubirii,/ şi care ne-ar clădi o Lume,/ pe care azi nu o putem concepe,/ din Infernul,/ Iluziilor Vieţii şi Morţii” (Prin pieţele murdare şi aglomerate).

Această zbatere, această căutare continuă se metamorfozează în versuri care, chiar dacă nu pot fi lesne reţinute sau citate, trebuie avute în vedere, ca ale unui poet remarcabil al timpurilor moderne.

Când rosteşti Sorin Cerin te gândeşti la mister, la trancendenţă, azur, zenit şi nadir, renaştere şi biruinţă. Însuşi numele poetului te îndeamnă la aşa ceva. Chiar dacă cerul nu e întotdeauna senin şi se întrevăd nori la orizontul gândirii. Să ne împăcăm cu dorinţele lui neliniştitoare ca valurile de suprafaţă, dar care în adânc, se zbat, strigă, se agaţă de ţărmuri. Salvarea va veni, fără îndoială de la Cuvântul cel Veşnic.

Martie 2023

Valentin LUPEA

Valentin LUPEA
Ică Sălişteanu, un creator inedit printre eCreatorii lui Romeo

„Cer scuze celor care mi-au îmbogăţit cunoaşterea lecturându-i dacă prin părerile mele i-am supărat (dar dacă s-a întâmplat să fie aşa) şi asta s-a datorat poate unor exigenţe (sau ale unui gând onest) că părerea mea îi va ajuta să se înalţe în beneficiul poeziei care ne uneşte” (CUVÂNT ÎNAINTE).

Fraza de mai sus este a treia ca ordine din cele cinci fraze care compun textul CUVÂNTULUI ÎNAINTE, cuvânt ce deschide minunata carte de critică literară a domnului Ică Sălişteanu, sugestiv intitulată, eCREATORII LUI ROMEO, Editura eCREATOR, Baia Mare, (2022), Colecţia CRITICĂ, şi vine direct din sufletul său mare şi luminos de om minunat, de om artist şi creator de artă, care-şi trage seva creaţiilor sale din creaţiile altora, disecându-le şi comentându-le, pe care-i respectă şi-i stimează deopotrivă, cerându-şi iertare anticipat, în cazul în care, fără voia dânsului, a supărat pe cineva, prin cuvintele domniei sale.

De fapt, toate aşa - zis “modestele” (pentru că nu sunt de loc modeste) cronici (prefeţe, postfeţe şi referinţe critice), gândite de dânsul la nu mai puţin 28 titluri de cărţi şi autori, emană din conştiinţa unui scriitor lettre, cum puţini avem la ora actuală, pe care opera altora îl interesează în aceeaşi măsură ca şi propriul său demers creator.

Aparent, consideraţiile şi investigaţiile dânsului, pe marginea textelor luate în discuţie, pot da imaginea unor referinţe excelente la adresa cărţilor şi personalităţilor literare analizate şi disecate, a orientărilor estetice şi a problemelor litigioase, însă fondul lor este unul unic şi adânc, lăsând să se vadă şi (între)vadă o mare coerenţă ideatică minuţios construită, dusă până la amănunt, constituind aproape un sistem de apreciere critică, adus şi (de)dus dintr-o experienţă nemijlocită cu faptele de imaginaţie, o imaginaţie ascuţită, şlefuită şi pătrunzătoare printre cuvinte, în cuvinte şi dincolo de cuvinte, imaginaţie ce capătă varii aspecte pe parcursul discursului critic din textele cronicilor domniei sale, şi care trădează, de fapt, câteva linii de mare forţă intelectuală, ce traversează de la un capăt la altul subtextul scrierilor sale, unindu-i înţelesurile şi făcând-o, pe ea, pe carte, superior detectabilă.

Onestitatea lui deosebită, merge până în amănunt, făcându-l să-şi aşeze în carte, autorii despre care scrie, în ordine alfabetică, dar cu o excepţie, aşezându-l în capul listei pe domnul Ioan Romeo Roşiianu, pentru că: „Trebuie să spun din capul locului că această carte apare graţie distinsului şi minunatului Ioan Romeo Roşiianu, care m-a învrednicit să particip cu modestele mele comentarii ca prefeţe, postfeţe sau simple referinţe critice, la apariţiile eCREATORILOR cuprinşi în prezenta. Gratitudinea mea faţă de entuziastul şi temperamentalul om de cultură care este directorul editurii eCREATOR, nu o pot exprima decât alegând ca primă recenzie a acestei cărţi să-i fie dedicată...” (CUVÂNT ÎNAINTE).

Ostentaţia livrescului şi abuzul de cultură, mulţimea numelor proprii şi a aluziilor intelectuale din meditaţiile sale critice, nu-i

pot fi obiectate, pentru simplul fapt că în fond, toate acestea aparţin căutătorului şi interpretatorului avizat asupra cunoaşterii umane, intrând organic în ţesuturile discursului critic, dându-i un pronunţat suport cognitiv de o valoare superioară.

Aşadar, erudiţia autorului marchează aici jaloanele unei experienţe creative care pare a fi încheiată, devenind o constantă, o constantă perfectă în imperfecţiunea ei, care naşte mereu întrebări, tentându-l pe autor să marşeze involuntar în direcţia depăşirii a tot ceea ce se ştie şi cunoaşte, lărgind sfera şi câmpul cunoaşterii proprii şi a lumii din care face parte.

Suntem convinşi de faptul că, la Ică Sălişteanu , vasta cultură antică şi clasică pe care o stăpâneşte, erudiţia lui aparte, marchează actul puterii spirituale pure pusă în slujba creării unei alte ordini umane, mai bună, mai specială, propice naşterii şi renaşterii unor acte creatoare de mare valoare.

În aceeaşi notă de profundă sinceritate intelectuală, altoită pe tulpina genetică a bunului simţ, se derulează în cartea sa, eCREATORII LUI ROMEO, lista celor 27 autori cu operele lor, editată la cunoscuta editură eCREATOR din Baia Mare, completată cu numele lui Ioan Romeo Roşiianu, deschizător de listă, aşa cum arătam şi mai sus, şi încheiată cu minunata carte a Danei Zen, FERESTRE CU FLORI DE GHEAȚĂ, în interpretarea criticului, MUŞCATE ROŞII LA FERESTRE.

Cartea domnului Ică Sălişteanu, o carte de excepţie, cuprinde între coperţile ei peste 200 pagini critice de mare probitate morală, intelectuală şi civică, demonstrând vastul câmp de investigaţie al specialistului pasionat de cunoaşterea literară, o cunoaştere confortabilă şi riguroasă în acelaşi timp, însumând puncte de vedere din multele ramuri ale fenomenalităţii literare, cu încântătoare sugestii de erudiţie şi gust artistic.

Toate aceste reflecţii şi reflexii critice, născute din citirea estetică a cărţilor evocate în prezentul volum critic, după principiul

Valentin LUPEA

axiologic al editărilor la una şi aceeaşi editură, eCREATOR, faţă de care angajările criticului sunt subordonate apoi principiului estetico - cerebral al interpretărilor de valoare, reflecţii şi reflexii risipite în cronicele cărţii, confirmă elevaţia unei personalităţi care onorează din plin actualitatea noastră literară, deopotrivă, în tot ceea ce domnia sa întreprinde la nivelul actului critic.

Autorul cărţii eCREATORII LUI ROMEO, domnul Ică Sălişteanu, a reuşit să-şi fructifice vocaţia sa creatoare de valori în nişte demersuri meditativo - estetice coerente şi pasionante, acum când la nivel literar, discuţiile despre ordine şi dezordine în artă polarizează tot mai mult conştiinţele, exprimându-şi atitudinea sa estetică, o atitudine antientropică, încrezătoare în ordinea interioară a fiinţei umane, şi implicit în comunicarea în artă şi prin artă.

Aşteptăm cu nerăbdare volumul al doilea din eCREATORII LUI ROMEO, volum pe care Ică Sălişteanu ni-l promite.

Ana CAIA

Ana CAIA
Maria Ieva – În mijlocul vântului

De-a lungul întregii vieţi omul, avid de cunoaştere, caută, asimilează şi îşi conturează propriile crezuri, convingeri afiliate sau nu la o grilă valorică. Acceptăm sau respingem teorii la modă şi încercăm să ne creăm o lume proprie, în care lăsăm să pătrundă selectiv doar aceia pe care îi considerăm compatibili cu noi. Această zbatere a fiecărei fiinţe de a-şi găsi calea spre Adevăr, Frumos şi Bine se manifestă, cu atât mai pregnant, la artişti, fie ei poeţi, scriitori, compozitori, artişti plastici, actori sau interpreţi. O mare parte dintre ei realizează că ontogeneza fiinţei umane începe în lumea spirituală şi, ca urmare, receptează omul în integritatea lui holistică, cosmică întrupată în lumea reală, terestră doar cu ajutorul divinităţii şi în etape succesive. Viaţa unui om nu începe doar în momentul naşterii, nici chiar al contopirii celor doi gameţi şi nu sfârşeşte la moartea trupului, ci are şi o perioadă, mai lungă sau mai scurtă, între moarte şi viitoarea întrupare.

Filosofiile orientale promovează deschis această ipoteză, pe când în cultura occidentală doar ezoterismul, antropozofismul, promovat de Rudolf Steiner, şi ştiinţele oculte recunosc şi admit aceste teorii. În acest spaţiu deschis confruntărilor de idei scriitorul găseşte un filon şi o tematică variată, din dorinţa expresă şi particulară de a reda psihologii sau destine interesante, exotice chiar, care se abat, voit sau involuntar, de la o existenţă liniară, stereotipă, şablonizată.

Percepţia transsenzorială, transcendentă este un dar şi un har divin ce nu este accesibil oricui, dar poetul, scriitorul se face exponentul celor mai controversate teorii sau al celor mai înălţătoare sau abisale trăiri. Pentru el barierele dintre fizic şi spiritual se năruiesc ca piesele unui domino atunci când ochiul minţii pătrunde în spaţiile mirifice dintre senzorial şi extrasenzorial.

Aceeaşi surpriză şi bucurie fără stavilă ne inundă de fiecare dată când luăm în mână câte o carte de poezie lecturată în compania muzicii sferelor sau una e proză amprentată de talentul de excepţie al Mariei Ieva. Cel mai recent volum de proză intitulat *În mijlocul vântului* abordează personaje exotice, cu destine particulare greu de înţeles, dar, mai ales, intrigă ochiul şi mintea cititorului încrengăturile legăturilor dintre ele. Liniaritatea şi cronologia desfăşurării acţiunilor şi întâmplărilor se întrepătrund într-o ţesătură de interdependenţe marcatorii de destine individuale. Autoarea plasează personajele în dimensiunea temporo-spaţială şi socio-culturală a ultimelor decenii, determinate de factorii din lumea individuală, familială sau a colectivităţii căreia îi aparţin.

Credinţa că omul nu vine la întrupare întâmplător, că este trimis de divinitate cu un scop anume, creează dramatismul personajelor atunci când întâlnesc obstacole şi nu-şi pot împlini menirea. În propriul destin, în cuplu, în societate. În acest caz intervin fracturi, retuşuri şi amânări până la următoarea sau următoarelor întrupări. Copilul, ca întrupare pământeană a unei fiinţe spirituale, ar trebui să fie ajutat să-şi găsească rostul pentru care a venit în lumea noastră. Personajele Mariei sunt conflictuale, dar, în final, îşi înţeleg reuşita sau eşecul şi se

retrag, fără regrete, în transcendent, de unde vor reveni într-un moment mai sincronizat cu cealaltă jumătate a lor, de care omul a fost despărţit odată cu desprinderea de întregul divin. Libertatea de decizie a oricărei fiinţe este singura calitate care conferă posibilitatea de a urma evoluţia cosmosului, a pământului şi a individualităţii din fiecare om, contribuţia sa la evoluţia planetară şi universală.

Personajele creionate de autoare, Sara şi prietena ei, Ariana, părinţii lor, iubiţii, fraţii şi celelalte entităţi care gravitează în jurul acţiunii cărţii, trec prin diverse etape traumatizante, dar pe care le acceptă într-un spirit împăcat şi nevindicativ. Purtaţi prin toate cotloanele şi labirintele destinelor a două-trei generaţii, cu traseu desfăşurat între România, Basarabia, Anglia, Ţinuturile polare şi halte pasagere, personajele îşi poartă crucea destinului, nu doar în exterior ci şi în răscrucea inimii. După toată vâltoarea şi dramatismul fiecărui personaj analizat în parte, finalul cărţii vine consolator, promiţător şi echilibrant. Cele două suflete pereche se vor întrupa în familia Arianei şi a lui John, închizând în sfera vindecătoare toate inegalităţile şi nesincronizările ovoidului polarizat. Întocmai ca o reîntoarcere în Paradisul pierdut, întrezărirea viitorului ne proiectează şi ne asigură o secvenţă vizuală a unei mirifice livezi de cireşi şi a doi minunaţi copii zburdalnici.

Volumul nu pune doar întrebări, nu caută doar răspunsuri, ci găseşte soluţia integratoare a echilibrului de dincolo de percepţia imediată şi vine ca o promisiune permanentă că venirea şi plecarea omului nu are loc doar în lumea tridimensională pe care o cunoaştem prin cele cinci simţuri, ci ne asigură că una din tainele Universului e şi multitudinea dimensională şi probabilitatea matematică a unor lumi mult mai complexe şi mai integratoare fiinţării omului dintotdeauna.

Venim din Lumina divină, necreată, foton însufleţit de Creator pentru a ne duce la

Ana CAIA

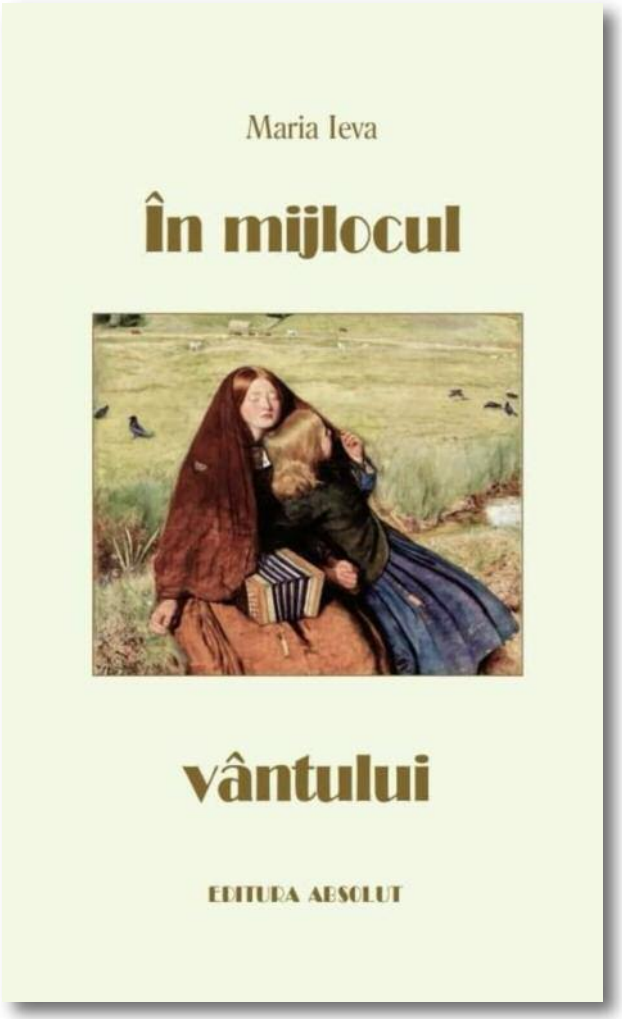

îndeplinire misiunea de a oferi Iubire, în toată multitudinea ei de manifestări. Doar ea, ca virtute supremă, împlineşte destinul individual, ajută la interdependenţe şi la comunicarea cu semenii. Mai presus de toate, însă, asigură omului spiritual legătura indisolubilă cu divinitatea. Titlul *În mijlocul vântului* am putea să-l parafrazăm tonifiant cu În inima viului, pentru că şi de această dată Maria Ieva reuşeşte să ne decodifice o parte din cifrul sufletului său, marcat definitiv de Iubire, de înţelegere şi liman. Toate scânteierile ei creatoare învăluie şi sufletul cititorului, cu iluminarea ce sălăşluieşte în fiecare fiinţă conştientă de Sine şi de rostul ei pe această planetă.

Mioara BAHNA

Mioara BAHNA
Nobel 1972
Heinrich Theodor Böll

Pentru Heinrich Böll (1917-1985), unul dintre cei mai mari scriitori germani ai secolului al XX-lea, care mărturisea că „Am vrut să scriu dintotdeauna, am încercat de timpuriu, însă cuvintele le-am găsit abia mai târziu” şi care de la treizeci de ani s-a dedicat scrisului, Premiul Nobel pentru Literatură, care i-a încununat această dragoste a venit relativ devreme, în comparaţie cu majoritatea celor care, în felul acesta, au intrat în rândurile nemuritorilor, la cincizeci şi cinci de ani, consolidându-i statutul de creator de marcă, în primul rând al literaturii germane.

S-a născut la Köln, în familia numeroasă (fiind al optulea copil), romano-catolică, pacifistă, antinazistă, a unui ebenist, a absolvit liceul în oraşul natal, unde, apoi, s-a înscris la universitate, pentru studii clasice şi de germanistică, însă, din 1939, a luat parte la al Doilea Război Mondial (în timpul căruia a luptat în Polonia, Franţa, România, Ungaria, Uniunea Sovietică, a fost rănit de patru ori, s-a îmbolnăvit de tifos, a fost, în 1945, capturat, luat prizonier de armata americană şi trimis într-un lagăr), experienţă care l-a marcat profund şi definitiv, ecourile ei putând fi identificate în întreaga lui creaţie ce demonstrează umanismul intrinsec al scriitorului, care, în consecinţă, este preocupat să analizeze pe larg aspecte morale ale lumii germane, de după război, H. Böll fiind printre vocile care nu acceptă să considere tabu ceea ce s-a întâmplat şi aleg să-şi exprime perspectiva critică asupra istoriei Germaniei din secolul al XX-lea, incluzând şi importanţa înţelegerii, recunoaşterii şi asumării vinovăţiei de către poporul său – într-o perioadă în care lumea germană nu era încă pregătită să-şi accepte vinovăţia –, drept care a fost numit de unii „Gewissen der Nation” (conştiinţa naţiunii), în timp ce detractorii scriitorilor au spus despre cărţile lui că alcătuiesc *Trümmerliteratur,* „literatura molozului” / „literatura ruinelor”. Mai mult, pornind de la asemenea luări de poziţie, scriitorul şi-a atras o mulţime de adversari care, în demersurile lor, au ajuns până la a-i contesta inclusiv Premiul Nobel a cărui retragere au cerut-o.

În plus, acuzat, spre exemplu, de unii că s-ar fi apropiat de Uniunea Sovietică şi de alţii pentru susţinerea unor artişti dizidenţii estici, Heinrich Böll le-a răspuns şi unora şi altora referindu-se la „Arhipelagul Gulag” al lui Alexandr Soljeniţîn: „poate mulţi germani nu citesc *Arhipelagul Gulag* pentru a experimenta suferinţa celor cărora le este dedicat acest monument, ci mai degrabă pentru a uita de groaza propriei lor istorii”. De altfel, Heinrich Böll îl preţuieşte pe scriitorul rus, pe care el însuşi, ca preşedinte al PEN, în Germania de Vest, îl propune pentru Premiul Nobel, iar, după ce Soljeniţîn este expulzat din ţară, îl găzduieşte la locuinţa sa de pe coasta de vest a Irlandei, o ţară pe care H. Böll a iubit-o în mod deosebit.

Tot în acest context, al evaluării cauzelor şi, în special, al urmărilor războiului, scriitorul, critică derapajul bisericii catolice – mai ales în romanul său „Ansichten eines Clowns” („Opiniile unui clovn”), din 1963 –, reprezentate, în viziunea lui, de Concordatul din 1933, dintre Papa Pius al XII-lea şi naziştii, pe care îl consideră aportul Vaticanului la obţinerea legitimităţii internaţionale de către regimul fascist. O consecinţă, în plan personal, a acestei convingeri, deşi nu s-a îndepărtat de

credinţa în care s-a născut şi a fost educat, în 1976, este gestul scriitorului de a părăsi public biserica catolică.

Prima carte a sa – considerată roman de unii şi nuvelă de alţii – „Der Zug war pünktlich” („Trenul a sosit la timp”), Heinrich Böll a publicat-o în 1949 şi s-a bucurat de la început de aprecierea lumii artistice, creaţia lui fiind tradusă în peste treizeci de limbi.

Membru proeminent al „Grupului 47” (care îl premiază, în 1951), laureat, în 1967, al Premiului Georg Büchner (cel mai important premiu literar decernat în Germania, printre ai cărui laureaţi, de-a lungul existenţei grupului, se numără: Gottfried Benn, Max Frisch, Paul Celan, Gunter Grass, Elias Canetti, Peter Handke, Elfriede Jelinek etc.), Heinrich Böll, considerat, alături de Gunter Grass, o conştiinţă a generaţiei lui, este al doilea scriitor german, după Thomas Mann, căruia i se decernează Premiul Nobel pentru Literatură, în 1972, în motivaţia juriului specificându-se: „pentru creaţia sa care, prin combinarea unei perspective largi asupra timpului său şi a unei abilităţi sensibile în caracterizare, a contribuit la o reînnoire a literaturii germane”.

Între creaţiile lui Heinrich Böll, unele publicate postum, se numără: „Der Zug war pünktlich” („Trenul a ajuns la timp”), 1949; „Das Vermächtnis” („Testamentul unui soldat”), scrisă 1948-1949; publicată 1981; „Wanderer, kommst du nach Spa…” („Drumeţule, de-ajungi la Spa…”), 1950: „Die schwarzen Schafe” („Oile negre”), 1951; „Nicht nur zur Weihnachtszeit” („Nu numai de Crăciunu”), 1951; „Wo warst du, Adam?” („Şi tu unde ai fost, Adame?”), 1951; „Der Engel schwieg” („Îngerul tăcut”), scrisă 1949 - 1951; publicată 1992; „Und sagte kein einziges Wort” („Să nu mai spui nici-un cuvânt”), 1953; „Haus ohne Hüter” („Casa văduvelor”), 1954; „Das Brot der frühen Jahre” („Pâinea anilor de început”), 1955; „Irisches Tagebuch” („Jurnal irlandez”), 1957; „Die Spurlosen” („Persoane dispărute”), 1957; „Doktor Murkes gesammeltes Schweigen” („Tăcerea adunată a

Mioara BAHNA

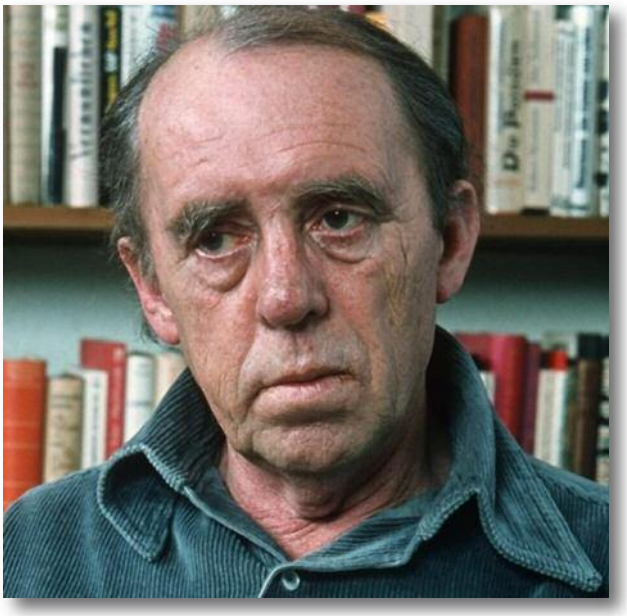

doctorului Murke”), 1958; „Billard um halb zehn” („Partida de biliard de la nouă şi jumătate”), 1959; „Ein Schluck Erde, (O gură de pământ”), 1962; „Ansichten eines Clowns” („Opiniile unui clovn”), 1963; „Entfernung von der Truppe” („Absent nemotivat”), 1964; „Ende einer Dienstfahrt” („Sfârşitul misiunii”), 1966; „Gruppenbild mit Dame” („Fotografie de grup cu doamnă”), 1971; „Die verlorene Ehre der Katharina Blum” („Onoarea pierdută a Katharinei Blum”), 1974; „Fürsorgliche Belagerung” („Plasa de siguranţă”), 1979; „Du fährst zu oft nach Heidelberg und andere Erzählungen” („Te duci prea des la Heidelberg”), 1979; „Was soll aus dem Jungen bloss werden?” („Ce se va alege de băiatul ăsta?”), 1981; „Vermintes Gelände”, 1982; „Die Verwundung” („Accidentul”), publicat în 1983; „Frauen vor Flusslandschaft” („Femei intr-un peisaj cu un râu”), 1985.

Denunţarea războiului – Heinrich Theodor Böll: „Destinul unei ceşti fără toartă”

Creaţia lui Heinrich Böll este inspirată aproape în întregime de război (care înseamnă totodată trama cărţii) şi de viaţa postbelică a Germaniei, el fiind unul dintre primii scriitori din această ţară care, având propria experienţă

de front (dintre 1939 şi 1945), consideră necesară abordarea deschisă a vinovăţiei regimului nazist, dar şi a poporului german în privinţa declanşării şi a desfăşurării conflagraţiei mondiale, iar volumul de povestiri „Destinul unei ceşti fără toartă” – Bucureşti, Editura Univers, 1986, traducere din limba germană de Petru Forna, după volumele Heinrich Böll – *Romane und Erzählungegn 1947-1977*. 5 vol., Verlag Kiepenhauer&Witsch GmbH, Köln –, prin cele douăzeci şi opt de proze scurte pe care le cuprinde, este reprezentativ pentru opera celui ce a fost distins în 1972 cu Premiul Nobel pentru Literatură. La tema războiului şi a efectelor lui devastatoare, în carte se mai adaugă alte câteva povestiri cuprinzând nuclee epice dezvoltate în jurul unor aspecte de viaţă obişnuită sau care frizează absurdul: „Omul cu cuţitele” („Der Mann mit den Messern”), „În ţara ruiucilor” („Im Lande der Rujuks”)…

Mioara BAHNA

Naraţiuni subiective, autonome la nivelul cărţii, prozele lui Heinrich Böll din volumul de faţă alcătuiesc însă un întreg polifonic, unde naratorii dezvăluie experienţe existenţiale doar aparent diferite, fiindcă numitorul lor comun este acelaşi: războiul, văzut ca un cataclism provocat de oameni împotriva oamenilor, şi, subsumat acestuia, laitmotivul ruinelor, mai ales sufleteşti, generate de propagarea în lanţ a suferinţelor pe care le-a produs, mutilând milioane de vieţi, în primul rând tinere, ori spulberându-le cu totul, în pofida propagandei naziste, prin care s-a încercat să li se inoculeze soldaţilor convingerea că participarea la război este un act patriotic. Mai mult, personajele lui H. Böll, cărora le surprinde psihologiile, sunt, în general, inşi sensibili ori a căror sensibilitate a fost exacerbată de contextul dramatic, în antiteză cu felul lor de a fi, unde, cu un cinism criminal, se caută adesea, să fie împinşi spre dezumanizare, ca formă de adaptare, de renunţare la sine, acţiune fără succes, fiindcă au o „inocenţă a sufletului” care, la acest capitol, de obicei, este salutară.

Personajele lui Heinrich Böll sunt oameni simpli, care duc o viaţă pe măsură şi după care tânjesc în timpul războiului. Nu sunt, deci, nişte excepţii, fiindcă, aşa cum afirmă scriitorul, „în spatele fiecărui cuvânt se ascunde o întreagă lume, care trebuie imaginată. De fapt, fiecare cuvânt conţine o încărcătură imensa de amintiri – nu doar ale unei singure persoane, ci ale întregii omeniri.”

În „Mesajul” („Die Botschaft”), de pildă, povestirea cu care se deschide volumul, naratorul-personaj relatează nu atât efectul produs de gestul său de a înmâna văduvei unui camarad de arme puţinele lucruri rămase de la el, cât, mai ales, tristeţea teribilă ce-l cuprinde, dându-şi seama de incomensurabila tragedie abia când constată nepăsarea, izolarea fiecăruia în propriul destin, drept care „mesajul” despre incertitudini, solitudine este valabil pentru toţi cei ce locuiesc în „casele morţilor”, încât naratorul meditează: „Şi atunci mi-am dat seama că războiul nu se va sfârşi

nicicând, atâta vreme cât undeva va mai sângera o rană, provocată de el”.

În ce priveşte „Trenul a sosit la timp” („Der Zug war pünktlich”), scrierea cu care Heinrich Böll debutează editorial, în 1949, şi care este considerată de unii roman, iar de alţii – nuvelă, este o creaţie extrem de elaborată, construită prin împletirea a două voci narative – cea a unui narator auctorial şi cea a eroului principal, Andreas –, care radiografiază secvenţe din războiul trăit nemijlocit, rememorate de personaj, în drumul de întoarcere, în permisie, spre casă. Trecerea de la un narator la celălalt se face fără semne grafice: „Durerea îl sugrumă şi nu s-a simţit nicicând mai nefericit ca în această clipă. E bine că sufăr. Poate că astfel voi fi iertat că stau aici (…)”

Fragmente din povestea vieţii personajului – dinainte de război şi de pe front – sunt presărate de-a lungul textului şi readuse pe rând în prim-plan, în ordinea pe care o impune memoria afectivă, în timp ce el, împreună cu alţii, călătorind în trenuri militare, străbate ţările europene dinspre Rusia spre Germania.

Laitmotivul gândurilor personajului este propria moarte, al cărei moment îl estimează cu precizie aproape matematică, dar dezvăluirea cauzei se face târziu, când îşi aminteşte că, pe front, aflat, împreună cu alţi câţiva militari, undeva în Rusia, în mlaştinile de la Sivaş, a fost abuzat, ca şi ceilalţi, cu excepţia unuia, care, pentru că s-a opus, a fost împuşcat de comandant, ceea ce pe Andreas l-a scârbit înfiorător, determinându-l, în consecinţă, să vrea să-şi ia viaţa, mai ales că nici acasă nu avea prea multe motive ca să ajungă.

Sunt tablouri tulburătoare care-i arată pe nemţi aşa cum au fost în culisele istoriei (altfel, prin urmare, decât nişte oameni transformaţi aproape în maşini, dezumanizaţi, programaţi parcă să distrugă, aşa cum apar în cărţile de istorie din afara spaţiului german): nişte fiinţe vulnerabile, victime ei înşişi ai unui regim criminal, aberant, în stare să nimicească nu numai alte neamuri, ci şi propriul popor, soldaţii germani din scrisul lui Heinrich Böll formând o lume debusolată, frustrată,

Mioara BAHNA

chinuită, zbuciumată, disperată, apăsată de o vină care nu-i aparţine în primul rând, în care a fost împinsă, care i-a fost impusă: „Sunt cu toţii bieţi copii posomorâţi, flămânzi, seduşi şi înşelaţi, iar leagănele lor sunt trenurile, trenurile de permisie, care-i adorm cu ţăcănitul lor”. Unii nu sunt identificaţi prin nume, ci prin câte o trăsătură exterioară, figuri de serie, aşa cum e „blondul”.

Cu asemenea povară, într-un bordel din Polonia, personajul Andreas, în ultimele ore de viaţă pe care şi le mai îngăduie, are prilejul să se destăinuie, cum n-a mai făcut-o în faţa nimănui, unei fete, cu studii la Conservator, pe care o simte ca pe o adevărată soră, fiindcă, la rândul ei, îi dezvăluie un destin de un tragism copleşitor. Cei doi descoperă că sunt născuţi în acelaşi an, la diferenţă de două zile, că amândoi au visat să ajungă pianişti, dar războiul le-a nimicit aspiraţiile: „Ciudat, se gândeşte Andreas, şi eu am vrut să devin pianist. O durere cumplită îi strânge inima. Am vrut să fiu pianist, a fost visul vieţii mele (…) A trebuit să isprăvesc şcoala, şi când am isprăvit-o eram deja în o mie nouă sute treizeci şi nouă, şi a urmat serviciul de muncă obligatorie, iar când să-l termin a izbucnit războiul şi de atunci sunt patru ani şi jumătate (…), praful s-a ales din toate”… În consecinţă, tânărul german şi Olina, tânăra poloneză, folosită, ca toate fetele din stabiliment, pentru spionaj, mărturisindu-şi unul altuia cele mai adânci frământări, ajung să trăiască, în cele câteva ore cât stau împreună, vorbind şi cântând la pian, o afecţiune reciprocă aparte, ceea ce o determină pe fată să-şi promită, împotriva voinţei lui chiar, să-l salveze, încât atunci când vine maşina ca să o conducă la un general, ea îl convinge pe Andreas s-o însoţească, iar el acceptă, alăturându-li-se şi cei doi camarazi ai lui. La scurt timp însă, maşina este aruncată în aer şi numai el scapă cu viaţă. Finalul este deschis. Nuvela subliniază, încă o dată, tragedia unor generaţii, indiferent de naţie, pe care războiul le-a distrus.

Cu „Oile negre” („Die schwarzen Schafe”), tematica se schimbă: naratorul subiectiv evocă

un excepţional unchi Otto, o adevărată enciclopedie prin mulţimea şi diversitatea informaţiilor pe care le deţine (de la creşterea copiilor, deşi nu a avut niciodată, şi până la muzica simfonică ori justiţie) şi de care uzează într-o diversitate de situaţii ce se transformă, la finalul fiecăreia, în potenţială sursă a unui împrumut bănesc mărunt, dar, până la urmă, nerambursabil. Fără să aibă vreo meserie, trăind din stipendii de la rude sau străini, când în sfârşit câştigă la loterie o sumă foarte mare de bani, personajul însă nu apucă să se bucure de schimbare, fiindcă moare aproape imediat, lovit de o maşină.

Mai departe, prin personajul-narator (nepotul şi finul lui Otto), istoria „oilor negre" din neam se continuă, până la un punct, pentru că, după ce, în urma morţii unchiului, moşteneşte o sumă considerabilă din câştig şi locuinţa unde se mută, renunţă la studii, iar rudele, cred că au parte de un déjà-vu. Dar, cu toate că parcursul vieţii lui pare o copie la indigo a celei a lui Otto, nepotul, urmărit de noroc la loterie şi cu aceleaşi metehne, decide să aibă un loc de muncă.

În continuare, prin „Drumeţule, de-ajungi în Spa…" („Wanderer, kommst du nach Spa…"), una dintre cele mai tragice proze din volum, scriitorul revine la atmosfera atroce, halucinantă a războiului, prin care, direct şi indirect, denunţă crima şi, implicit, vina uriaşă a poporului său. Naratorul este, de această dată, un tânăr soldat german, rănit, adus într-un spital de campanie, amenajat în clădirea unui liceu, pe care, puţin câte puţin, ironie a sorţii, îl recunoaşte ca fiind cel în care a învăţat, de unde a fost smuls şi trimis pe front, cu trei luni în urmă. Aici, îşi recunoaşte scrisul pe tabla din sala de clasă transformată în sală de operaţii, cu enunţul neterminat, de la ora de latină – „Drumeţule, de-ajungi la Spa…" –, şi, în acelaşi timp, are cumplita revelaţie că nu-l va mai termina niciodată, fiindcă abia acum îşi dă seama că a rămas fără mâini şi fără unu picior.

Tot un tânăr transformat de război în infirm este şi naratorul din „La pod" („An der Brücke"), căruia, după ce i-„au cârpăcit de

Mioara BAHNA

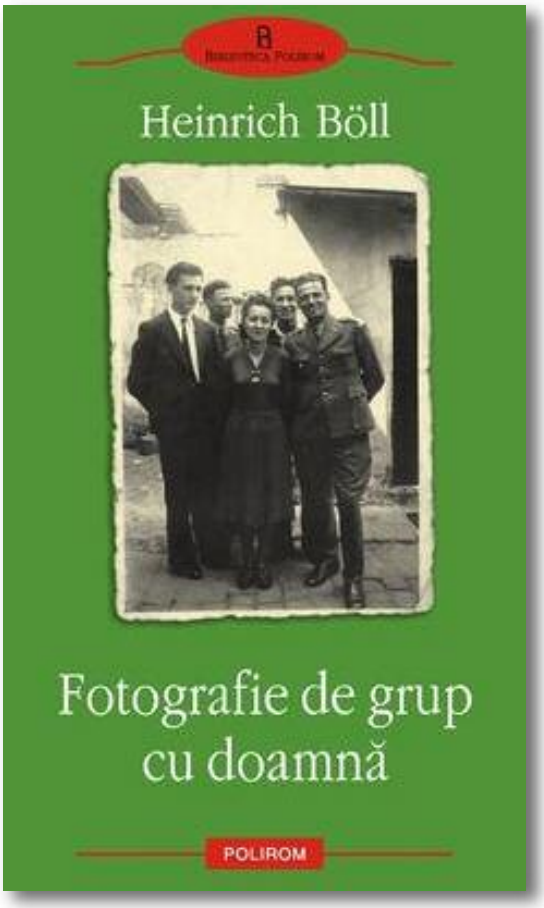

bine, de rău picioarele", i-„au dat un serviciu", unde să poată „şedea: număr oamenii ce trec peste podul cel nou".

În aceeaşi situaţie este şi cel ce se confesează în „Piciorul cel nou" („Mein teueres Bein"): un fost soldat, mutilat, pe care societatea, cu un cumplit cinism, exprimat prin intermediul unui funcţionar de la forţele de muncă, încercă să-l facă să se simtă, chipurile, util, oferindu-i un loc de muncă: „lustragiu într-o vespasiană". Și pentru că refuză, funcţionarul îi spune în repetate rânduri că e „scrântit", fiind convins că-şi supraestimează piciorul pierdut, ceea ce-l determină pe tânăr să-i relateze, în pofida plictiselii birocratului, cum, graţie sacrificiului său, a salvat un întreg pluton, astfel că societatea are o mulţime de pensii de plătit, ceea ce dovedeşte că piciorul lui este cu adevărat scump.

Tot despre consecinţele războiului este vorba şi în „Moartea lui Lohengrin" („Lohengrins Tod"): în Germania sărăcită, un copil care fură cărbuni din trenurile de marfă

ce trec prin gara oraşului, ca să-i vândă şi să-şi poată întreţine fraţii mai mici (într-o familie în care mama mu mai este, pentru că a fost împuşcată, iar tatăl şi fratele mai mare au plecat mai departe la muncă), este împuşcat şi dus la spital, dar moare înainte ca o călugăriţă-soră să apuce să-i toarne pe cap apă cu o eprubetă şi să-l boteze, cu toate că băiatul nu i-a spus adevăratul nume, de teamă să nu le facă rău alor lui.

Gândurile copilului muribund sunt de un tragism copleşitor: plin de sânge, dar anesteziat, este apăsat de griji legate de fraţii cei mici rămaşi acasă, care-l aşteaptă să-i hrănească şi care au rămas fără niciun sprijin.

În contextul unor asemenea detalii ale lumii germane postbelice, în care predomină consecinţele nefaste ale conflagraţiei abia încheiate, apariţia absurdului în viaţa cotidiană începe să treacă, pentru mulţi, drept normalitate ori, măcar, să devină formă de manifestare a cotidianului, ca în „Faţa mea tristă” („Mein trauriges Gesicht”), unde personajul-narator este închis mai întâi timp de cinci ani pentru că a fost surprins de organele represive cu faţa veselă, iar apoi, încă zece, fiindcă, dimpotrivă, a fost văzut cu faţa întristată, oamenii fiind obligaţi să se supună unor legi aberante pentru a se bucura sau a afişa suferinţă, la comandă.

Despre alienare în condiţiile speciale, adesea absurde, traumatizante ale vieţii postbelice se vorbeşte şi în povestirea „Nu numai de Crăciun” („Nicht nur zur Weihnachtszeit”), unde o femeie pasionată până la obsesie de sărbătoarea Crăciunului şi, în special, de prezenţa bradului împodobit, se îmbolnăveşte psihic, iar boala i se declanşează în clipa în care se încearcă deprinderea ornamentelor acestuia. Orice terapie pe care o încearcă specialiştii aduşi de familie eşuează, până când fiul are o idee salutară: lasă bradul împodobit şi, seară de seară, timp de doi ani şi mai bine, familia se reuneşte şi reiterează atmosfera sărbătorească, de care, cu uriaşe costuri, se ocupă tot fiul, până când, unu câte unu, membrii familiei încep să cedeze fizic sau

Mioara BAHNA

psihic, pentru ca, revenindu-şi, să se îndepărteze cât mai mult de ceea ce era salvator pentru „mătuşa Milla”, însă nociv pentru ei, drept care plătesc nişte actori care să le ţină locul la sărbătoarea devenită cotidiană a Crăciunului, iar rudele se refugiază care-ncotro, inclusiv în ţări îndepărtate, în viaţa politică, în tot felul de acţiuni prin care, conştient sau nu, caută să se salveze de absurda situaţie.

Despre speranţe, iluzii, vinovăţie, sărăcie, despre responsabilitate sau absenţa ei, despre oameni obişnuiţi pe care războiul sau consecinţele lui îi înghenunchează cumva este vorba în majoritatea prozelor din volum. Pentru toţi aceştia, războiul însemnă, în primul rând, un punct terminus. Sau, dimpotrivă, o linie de start. Aşa, de pildă, în „Unchiul Fred” („Mein Onkel Fred”) sunt ipostaziate tot imagini postbelice ale lumii germane: întors de pe front, după şase ani, Fred, fratele mamei naratorului (care a rămas văduvă, cu doi copii de crescut şi un număr incalculabil de greutăţi, într-o perioadă de criză economică teribilă), devine, deşi altceva se aştepta de la el, doar o povară în plus, care vrea doar „pâine, somn, tutun”, în situaţia în care nepotul, deşi încă un copil, la cei paisprezece ani ai lui, este silit să-şi abandoneze şcoala, ceea ce nu face, totuşi, şi să fie „unica verigă de legătură cu acea memorabilă instituţie pe care o numim piaţa neagră”, după cum spune, cu ironie amară.

După întoarcerea unchiului, în care îşi puseseră speranţa să devină sprijinul familiei, „pofta lui de mâncare şi de somn” se transformă în sursă de nelinişte pentru copilul care ajuns sprijinul casei: „plecam aproape zilnic la furat sau la vândut”, într-o societate în care „noţiunile despre valoarea obiectelor (…) se schimbase complet”. Când însă, după opt săptămâni „de la fericita sa întoarcere acasă”, unchiul iese în sfârşit din casă, îşi derutează familia, pentru că hotărăşte „să readucă la viaţă comerţul cu flori”, cu toate că, în primul moment, nimeni cu crede că în oraşul bulversat de urmările războiului poate cineva să aibă asemenea nevoi”. În pofida acestei

Mioara BAHNA

convingeri, „unchiul Fred” construieşte o afacere de succes, ajunge un ins prosper, în fine, „e un om făcut”, iar nepotul este susţinut să studieze să studieze, ca să se ocupe de „economia întreprinderii încă înainte de a intra în posesia moştenirii”.

Povestirile demonstrează, aşadar, că, deşi în societatea germană cei mai afectaţi de război sunt cei ce au fost pe front, paradoxal tocmai ei sunt priviţi cu inexplicabilă ostilitate, sunt trataţi cu necruţător cinism, ceea ce le sporeşte suferinţa, obligându-i să facă eforturi să se detaşeze sau să ignore plusul acesta nedrept de rău.

Lupta pentru asigurarea traiului zilnic, cu eforturi uriaşe adesea, în care sunt angrenaţi şi adulţii, dar şi copiii se întâlneşte aproape inevitabil cu nedreptăţile venind din inegalităţile sociale, transmise din generaţie în generaţie, ca în „Cântarul familiei Balek” („Die Waage der Baleks”), unde naratorul relatează despre viaţa din satul natal al bunicilor lui, în care, de cinci generaţii, oamenii, ca să trăiască, între alte munci, adunau cam tot ce oferea pădurea din apropiere – ciuperci, flori, fructe… – şi vindeau familiei Balek, stăpâna pădurii, dar „una dintre legile pe care alde Balek le impuseseră satului arăta că nimănui nu-i era îngăduit să aibă acasă cântar”. Iar „cel care o încălca era concediat de la meliţarea inului şi nu i se mai cumpărau nici ciupercile, cimbrul şi florile de fân, iar puterea familiei Balek răzbătea atât de departe, încât nici în satele învecinate nu-l mai angaja nimeni şi nici nu-i mai cumpăra ierburile adunate în pădure”. Situaţiei acesteia îi pune capăt, pe neaşteptate, un copil, bunicul de mai târziu al naratorului, care „era harnic şi isteţ” şi, mergând să primească infima cantitate de cafea oferită în dar de familia Balek, cu prilejul unei sărbători, descoperă că se întâmplă ceva necinstit la cântărire şi, cum de mai mult timp avea bănuiala respectivă, pregătit în această privinţă, într-un moment favorabil, descoperă adevărul, apoi îl dezvăluie părinţilor, iar aceştia, comunităţii, care, după ce îşi arată în mai multe feluri revolta împotriva familiei samavolnice, se revoltă, iar răzmeriţa este înecată în sânge, familia copilului fiind silită să plece în pribegie.

Cât priveşte povestirea eponimă, „Destinul unei ceşti fără toartă” („Schicksal einer henkellosen Tasse”), aceasta aduce o perspectivă insolită asupra oamenilor, cuprinsă în monologul unei *ceşti fără toartă* care îşi panoramează cei douăzeci şi cinci de ani trăiţi, până la acest moment de bilanţ, analizând, concomitent, stiluri de viaţă, mentalităţi, tipologii umane, secvenţe obişnuite sau insolite de realitate, cu bucurii simple, dar şi cu alunecări de pe drumul dorit, din Germania sau de la Roma, unde îl însoţeşte pe unul dintre copiii familiei în posesia căreia se află, flash-uri în care apar repere ale oraşului italian, trecând în revistă penuria adusă de război, dar şi alte disfuncţii individuale ori colective pe care le-a generat.

Povestirile lui Heinrich Böll etalează, în concluzie, perspectiva asupra războiului a unui om care a luat nemijlocit parte la cea mai mare conflagraţie din istoria omenirii şi, supravieţuindu-i, după ce a trecut prin bolgiile lui, a cunoscut şi ororile postbelice, din care decupează eşantioane, prezentate prin intermediul unor personaje, oameni obişnuiţi, înşelaţi, transformaţi, prin mecanisme infailibile, aflate deasupra lor, în victime aruncate în luptă, puse să ucidă, pentru o cauză care nu este a lor, şi, în acelaşi timp, lăsate să sufere consecinţele barbariei la care au luat parte, căutând printre rămăşiţele realităţii sfâşiate, alături de alţi oameni, adulţi sau copii, derutaţi, înfometaţi, ca şi ei, să-şi încropească un surogat de viaţă, vânzând, când îl au, ca în povestirea „Când s-a sfârşit războiul” („Als der Krieg zu Ende war”), săpunul adus de pe front în căptuşeala mantalelor, privind neputincioşi la ruinele caselor proprii, printre care se învârt străini (în căutare şi ei de obiecte pe care le-ar putea lua să le valorifice pe te miri ce, ca să se poată hrăni) sau aşteptând ca ţara, recunoscătoare, să le ofere, în schimbul membrelor şi tinereţii distruse, câte un loc de muncă umilitor…

Liliana POPA

Despre Urmuz cu scriitorul Narcis Zărnescu

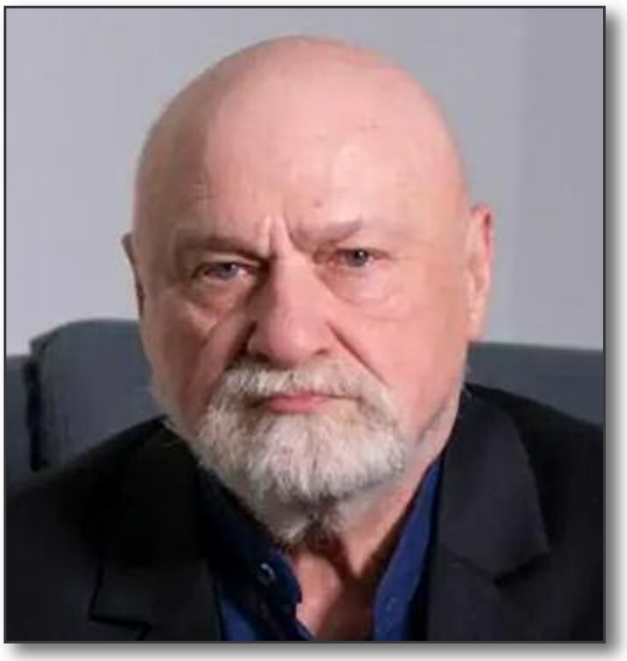

Liliana Popa: *Urmuz poate fi atribuit mai multor scriitori premergători perioadei în care a trăit şi a scris. Notaţi undeva: „Urmuz merită o ascendenţă şi un blazon, el fiind un martir al luptei cu inerţia. Dar, o ironie istorică sau astrală îl va arunca, din nou, post-mortem, pe Urmuz, în cercul hermeneutic, inerţial, al interpretărilor critice, care nu pot depăşi grupul de recurenţe oficializate treptat".*

Narcis Zărnescu: Urmuz (se) rătăceşte, de aproape un veac, prin pădurea de semne şi simboluri, de interpretări critice şi istoriografice însoţit, precum un Dante carnavalesc, nu de Virgiliu, ci de Caragiale şi Eugène Ionesco.

Este, desigur, un stereotip mental şi comparatist, care ar trebui revizuit şi reevaluat, aşa cum s-ar cuveni cu toate stereotipurile. În caz contrar, stereotipurile învechite vor confirma nevoia noastră de inerţie, lenea intelectuală, diverse cripto-nostalgii sau un paseism vetust, oarecum photoshopat. În felul acesta, critica devine o litanie, reglată de calendarul aniversărilor şi comemorărilor, care repetă pseudo-canoane sau standarde stabilite de marii critici, sacerdoţi inamovibili.

Când modelele hermeneutice propuse de Eugen Lovinescu, George Călinescu sau de alţi critici ‚canonici' au început să fie puse sub semnul întrebării sau înlocuite, avea loc, de fapt, o revoluţie de catifea, soft, aproape firească. Călinescu îl surghiuneşte pe Macedonski, undeva, la periferia Istoriei literare, fără să prevadă că într-o zi Adrian Marino îl va amnistia, îi va anula exilul acestui Ovidiu modern şi îl va redefini ca autor canonic. La fel se va întâmpla şi cu diagnosticul călinescian nemilos, pus lui Urmuz, care va fi contrazis de studiile lui Nicolae Balotă, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, la care se adaugă mulţi alţi critici tineri.

Istoria ne învaţă că idolatrizarea unui critic, unui scriitor, a unui filosof este direct proporţională cu erorile de interpretare ale criticii. Această lege nescrisă a funcţionat perfect, atât în cazul celui mai mare nedreptăţit, Poetul Nepereche, cât şi în cazul, mai puţin vizibil şi mai puţin empatic, al meta-creatorilor: critici, de la Ibrăileanu şi Lovinescu până la Călinescu; istorici, de la Xenopol şi Iorga la Pârvan; filosofi, de la Conta la Negulescu şi Blaga. Şi lista rămâne deschisă.

Aceste resetări, necesare şi periodice, explică, parţial, dinamica vieţii şi gândirii critice, atât în literatură, cât şi în ştiinţă. Jocurile hazardului, crizelor, modelor şi modelelor, provoacă perturbări, mutaţii şi permutări în ierarhiile de valori, astfel încât se poate întâmpla, exagerând nu foarte mult, ca un produs cultural, din categoriile cunoscute, de la poezie la critică, să treacă alternativ, într-o anumită unitate de timp, din categoria apocrifă în cea canonică şi invers. Fenomenul fusese observat, dintr-o altă perspectiva, de Nietzsche, atunci când scria despre die Umwertung aller Werte (1886), răsturnarea tuturor valorilor. Este vorba, aşadar, de un

Liliana POPA

fenomen general uman şi, mai ales, european, dacă recitim istoria războaielor şi revoluţiilor Bătrânului (in)Continent, în comparaţie cu cele asiatice sau transatlantice.

Am început să observ, prin urmare, de multă vreme fantomele, care bântuie Europa. În topul fantomelor, primul loc este ocupat de comunism, aşa cum genial şi-l imagina Marx, în Manifest (1848): „Ein Gespenst geht um in Europa – das Gespenst des Kommunismus". Prima traducere românească apare la Iaşi în 1883: „O nălucă umblă prin Europa - năluca comunismului". Năluca va deveni, în traducerile posterioare, fantomă, apoi spectru. Sensul profund rămâne neschimbat. Locul al doilea în top, este ocupat de inerţie, care se insinuează şi ia forme neaşteptate în practica limbii de lemn, ca şi a gândirii de lemn, care va bântui prin lume, dar şi prin „neo-umanioarele" noastre moderne şi postmoderne.

Mi-am propus să studiez cauzele şi efectele inerţiilor mentale, spirituale, morale; istoria lor, oficială şi secretă; presiunile şi blocajele, pe care le generează. Înainte de a mă declara continuatorul lui Labiş, în Lupta cu inerţia, care era imperios necesară atunci, ca şi acum, mi-am reamintit de Kepler, primul care foloseşte conceptul de inerţie în Mysterium Cosmographicum (1597, 1621) şi în Harmonice Mundi (1599); reluat, mai târziu, de Newton, în Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica (1687), care defineşte inerţia, fără să pronunţe cuvântul ca atare: „Lex I: Corpus omne perseverare in statu suo quiescendi vel movendi uniformiter in directum, nisi quatenus a viribus impressis cogitur statum illum mutare." Traducerea este simplă: „Legea I: Fiecare corp persistă în starea sa de repaus sau de mişcare uniformă, cu excepţia cazului în care este obligat să-şi schimbe starea prin o forţă imprimată."

Totuşi, cineva s-ar putea întreba de ce i-am invocat pe Kepler şi pe Newton? Pentru că Urmuz merită o ascendenţă şi un blazon, el fiind un martir al luptei cu inerţia. Dar, o ironie istorică sau astrală îl va arunca, din nou, post-mortem, pe Urmuz, în cercul hermeneutic, inerţial, al interpretărilor critice, care nu pot depăşi grupul de recurenţe oficializate treptat. Nu este nici locul, nici momentul de a căuta explicaţii la această stare de fapt a receptării critice, explicaţii care se pot desfăşura dinspre mentalul profund şi reflexele mimetice până la spaimă şi ακηδια sau acedia, unul din păcatele capitale, după Biblie şi Sfinţii Părinţi. Ioan Scărarul, Simeon Noul Teolog, Isaac Sirul, Evagrie Ponticul, Ioan Casian şi alţii traduc akedia prin lene, plictis, lehamite, silă, urât, lâncezeală, moleşeală, descurajare, toropeală sau chiar prin împrăştierea cugetării. Din 'fericire', aceste performanţe continuă să fie prezente în genomul intelectualului contemporan, fie el critic, istoric, filosof sau creator/producător de plus/minus valoare.

Liliana Popa: *Mereu nemulţumit, parcă în contratimp cu tot ceea ce îl înconjura, Urmuz devine totuşi oglinda neajunsurilor societăţii în care trăia.*

Narcis Zărnescu: Campion absolut şi indubitabil în lupta cu monstrul numit inerţie, Urmuz, ca orice scriitor de geniu, s-a revoltat împotriva societăţii, a literaturii, a lui însuşi, trei forme de inerţie, care conduc la o lignificare şi o pietrificare a limbajului. Rezultatul dramatic este non-comunicarea sau zero-comunicarea. În acest caz, singura armă care îi rămăsese era umorul absurd, gotic, lugubru, horror. Personajele sale vor fi ciopârţite, măcelărite, într-o autopsie simbolică, pentru ca după aceea, ciozvârte disparate să fie montate, după o logică a umorului negru, iar părţile care lipsesc să fie înlocuite cu obiecte, formule matematice sau alţi substituţi. De fapt, personajele lui Urmuz sunt moarte, sunt un fel de zombi. O lectură din perspectivă thanatică sau în registrul binar eros vs thanatos, încă nu a fost abordată de criticii din Generaţia Alpha, Generaţia Z sau Generaţiei Y.

După ce pariază pe Urmuz, cititorul participă la o experienţă de tip Frankenstein, a cărei intensitate se poate atenua, comparând personajul-hibrid urmuzian cu fiinţele hibride

din picturile lui Hieronimus Bosh (1450-1516) sau cu portretele lui Arcimboldo (1527-1593), compuse din legume, fructe, flori, peşti, păsări sau cărţi.

Urmuz nu este numai ascendentul lui Eugène Ionesco, ci şi al lui André Breton, care avea să definească, în 1939, umorul negru [vom aborda comparativ, într-un viitor apropiat, similitudinile retorice dintre magia neagră şi umorul negru!] ca revoltă superioară a spiritului („la révolte supérieure de l'esprit") [1].

Liliana Popa: *Cum poate fi caracterizat umorul urmuzian, care au fost influenţele?*

Narcis Zărnescu: Recitindu-l pe André Breton, ai impresia că face o analiză a prozelor urmuziene. Pentru el, umorul negru ar fi o sinteză dialectică şi contradictorie, în care se întrepătrund umorul obiectiv (Hegel) şi hazardul obiectiv. Ca să rezolve contradicţia ascunsă, care subminează demonstraţia, Breton introduce ipoteza lui Freud, după care umorul, prin mecanismele sale psiho-semantice pare să asigure invulnerabilitatea Eului. Concluzia lui André Breton, obscură şi metaforică, este încă funcţională: „Sfinxul negru al umorului obiectiv întâlneşte, pe drumeagul prăfuit, Sfinxul alb al hazardului obiectiv" [2].

Critica a tradus discursul voit abscons şi misterios al lui Breton în fraze care descifrează, într-o perspectivă trans-culturală, umorul absurd, negru, gotic, din textele lui Urmuz. Iată diagnoza hermeneutică, în baza căreia critica românească ar putea iniţia un proiect de lecturi alternative[3], care să blocheze limbajul de lemn, folosit de jumătate de veac, în abordarea lui Urmuz: „Prin umorul negru, omul înfruntă viaţa sub focurile încrucişate ale morţii şi ale plăcerii, singurele 'instrumente' capabile să pătrundă în ceea ce este încă neexplorat în spaţiul uman" [4].

Într-adevăr, André Breton, deşi nu are cunoştinţă de existenţa scriitorului român, pare că vorbeşte despre Urmuz, atunci când perorează despre suprarealism, umor negru sau dicteu automat. Poate că, în viitorul

Liliana POPA

apropiat, publicaţia Curtea de la Argeş, prin vocea domnului Academician Gheorghe Păun, va propune editorilor francezi ca în următoarea ediţie a Antologiei umorului negru să figureze şi Urmuz, care şi-a câştigat dreptul de precursor de geniu al suprarealismului european, recomandat, printre alţii, de Academicianul francez Eugène Ionesco.

Liliana Popa: *Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? , retorică întrebarea, dar actuală şi azi*

Narcis Zărnescu: Pentru a onora mai profund şi mai complex misiunea didactică, pe care am desfăşurat-o timp de o jumătate de secol, atât la universităţile cu care am colaborat sau colaborez, cât şi pe câmpurile de luptă ale scrisului, voi mai adăuga, şi în acest eseu polemico-didactic, câteva repere-sugestii, în speranţa că tinerele generaţii de exploratori ai literaturii îşi vor asuma sarcina de a dezamorsa din cultura română inerţia letală, care ne subminează modul de a gândi şi a decide.

Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? este o întrebare retorică de mare forţă expresivă, preluată din prima Catilinară a lui Cicero, pe care o putem traduce fără Google: „Cât timp, Catilina, vei abuza de răbdarea noastră?" Această întrebarea ar trebui să ne-o punem în fiecare zi, ca un semnal de alarmă, dar şi ca un strigăt de mobilizare a energiilor spirituale, chemate să se împotrivească mentalităţii de tip akedia care ne pustieşte valorile şi identitatea. Această întrebare este, desigur, şi un strigăt metaforic de luptă cu inerţiile criticii literare.

Liliana Popa: *Care au fost metodele folosite de Urmuz în proza sa?*

Narcis Zărnescu: O temă, plurivalentă, în abordarea reîmprospătată a lui Urmuz, ar putea fi tehnica, pe care el o clonează pentru toate prozele sale, şi care se numeşte colaj. Personajele, al căror desen l-am schiţat mai devreme, sunt construite prin decupări şi colaje. Simpla analiză a acestei tehnici ar putea

Liliana POPA

deschide portaluri comparatiste, imprevizibile, de comunicare, cu literaturile şi artele europene. Câteva argumente: André Breton, Pierre-Olivier Walzer şi Pablo Picasso, atribuie principiul colajului literar Contelui de Lautréamont. Georges Braque şi Pablo Picasso (Natura moartă cu scaun si baston) realizează primele colaje picturale în perioada 1912-1913.

Din 1918 până în 1931, dadaiştii şi suprarealiştii manipulează în colajele lor o mare varietate de materiale; în 1911, britanicii E. V. Lucas şi George Morrow scriu o poveste (Quelle vie!) din imagini decupate dintr-un catalog de produse; în 1918, Raoul Hausmann, Hannah Hoch şi John Heartfield folosesc fotografii; în 1919, Max Ernst va utiliza gravuri vechi, pentru colajele sale: *Femeia cu 100 de capete* (1929), *Visul unei fetiţe care a vrut să intre la Carmel* (1930) şi *O săptămână de bunătate* (1934). Aceşti creatori sunt contemporanii lui Urmuz. Cu toţii au idei, teme, obsesii, spaime, revolte similare. Apare clar o constantă tehnică în transcrierea viziunilor lor despre lume: colajul. Cum se explică această comuniune şi concordanţă? Aici, se deschide un alt orizont hermeneutic fascinant: sincronicitatea (Synchronizität), intuită şi dezbătută de un mare psihanalist, Carl Gustav Jung, şi un mare fizician, Wolfgang Ernst Pauli, laureat al premiului Nobel.

Aşadar, sincronicitatea este o coincidenţă semnificativă de fenomene fizice şi psihice care sunt înlănţuite a-cauzal. Ea este efectul, dar şi confirmarea că un complex psihic sau un conţinut arhetipal au fost „constelate", adică au intrat într-un proces ce angajează, deopotrivă, fenomene din lumea fizică şi din universul psihicului individual [5]. Iată cum solitarul Urmuz poate fi „reinventat", cu ajutorul unor coordonate şi repere existente, dar neexplorate; conectat la arhivele arhetipale şi proiectat ipotetic în hiperspaţiul sincronicităţii. Marii artişti plastici, pe care îi listez infra, contemporani, mai mult sau mai puţin, ai fostului mic anonim sinucigaş, Urmuz, ar putea reprezenta, ca să folosesc câteva metafore din zona IT, tot atâtea programe şi aplicaţii, tools-uri, funcţionale, pentru inaugurarea de noi lecturi ale operei lui Urmuz. Fiecare din cei care urmează reprezintă o lume. Cu toţii simbolizează o constelaţie de lumi, o sincronicitate, multiversuri fractale: Carmelo Arden-Quin, Jean Arp, Georges Braque, Marcelle Cahn, Salvador Dalí, Jean Dubuffet, Max Ernst, Simona Ertan, Raoul Hausmann, Marcel Janco, Fernand Léger, Man Ray, Joan Miró, Philippe Morisson, Aurélie Nemours, Pablo Picasso, Diego Rivera, Kurt Schwitters, Michel Seuphor, Nicolas de Staël, Victor Vasarely, Maria Elena Vieira da Silva.

Niciun critic nu l-a studiat pe Urmuz în contextele expresionismelor europene sau transatlantice. Majoritatea acestor creatori sunt contemporanii lui. Similitudinile de gândire, de viziune şi metaforă, imaginar şi simbolistică sunt copleşitoare. Dăruiesc tinerilor generaţii de critici şi hermeneuţi lista scurtă de creatori europeni, din care face parte şi Urmuz, care compun o impresionantă fraternitate spirituală, dincolo de frontiere şi sisteme politice: Ernst Barlach, Max Beckmann, Fritz Bleyl, Heinrich Campendonk, Otto Dix, Conrad Felixmüller, George Grosz, Erich Heckel, Elfriede Lauckner, Max Kaus, Ernst Ludwig Kirchner, Käthe Kollwitz, Otto Mueller, Emil Nolde, Max Pechstein, Kurt Pinthus, Karl Schmidt-Rottluff, Franz von Stuck, Werner Scholz, Paul Thesing; Richard Gerstl, Egon Schiele, Oskar Kokoschka, Alfred Kubin, Max Oppenheimer; Constant Permeke, Gustave de Smet, Frits van den Berghe, James Ensor, Albert Servaes, Albert Droesbeke, Pierre Alechinsky; Ivan Albright, Milton Clark Avery, George Biddle, Hyman Bloom, Elaine de Kooning, Willem de Kooning; Frédéric Fiebig, Georges Rouault, Georges Gimel, Eugène Paul, Maurice Rocher, Chaïm Soutine, Antoon Kruysen, Vasyl Khmeluk, Bernard Buffet; Francis Bacon, Leon Kossoff; Edvard Munch, Vassily Kandinsky, Marc Chagall, Alexej von Jawlensky, Nathalie Gontcharova, Mstislav Doboujinski etc.

Oricare dintre aceşti creatori se poate transforma într-un proiect comparatist pentru explorarea şi decodificarea operei urmuziene.

În perioada următoare, voi propune studii de caz, modele de cercetare, ipoteze, proiecte, pentru conturarea unui program complex de studiere a încă necunoscutului şi misteriosului Urmuz.

Liliana Popa: *Domnule profesor Narcis Zărnescu, sînteţi membru al unor instituţii academice, cercetător, scriitor, ziarist, un palmares valoros. Care au fost profesorii, personajele întîlnite care v-au marcat, v-au făcut să schimbaţi calea, verticalul filozofic cu orizontalitatea realităţii sau invers?*

Narcis Zărnescu - Cavaler al Ordinului Palmes Académiques; Membru al Academiei germano-române [Baden-Baden]; Membru al Bibliotecii şi Institutului Român de Cercetări [Freiburg im Breisgau]; Membru al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România; Membru al Uniunii Scriitorilor din România; Membru al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România

_____

[1] André Breton, Anthologie de l'humour noir, Œuvres complètes, t. 2, dir. Marguerite Bonnet, Paris, Gallimard, coll. « Bibliothèque de la Pléiade », 1992, p. 870. Vedi pentru istoricul receptării şi ediţia Pléiade 1966: A. Breton (1966). Anthologie de l'humour noir. Paris: Jean-Jacques Pauvert.

Desen de Handren Khoshnaw

Liliana POPA

Œuvres complètes, II. Paris: Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade.

[2] „le sphinx noir de l'humour objectif ne pouvait manquer de rencontrer, sur la route qui poudroie, le sphinx blanc du hasard objectif". (Anthologie…, p.39).

[3] Pentru sugestii hermeneutice Vedi, de exemplu: Jean-Luc Donnet, „L'humour et la séance". „Le surmoi post-œdipien et la relation moi-surmoi". Revue française de psychanalyse 2012/5 (Vol. 76), pp. 1649-1658. Paul-Laurent Assoun, „Le moment ou jamais : le sujet de l'humour". Champ Psy 2015/1 (N° 67), pp. 25-46.

[4] „Dans l'humour noir, l'homme affronte la vie sous les feux croisés de la mort et du plaisir, seuls capables de fouiller l'espace humain dans ce qu'il a encore d'inexploré". [Le Brun, A. (1968). 'L'Humour noir'. In F. Alquié (dir.), Entretiens sur le surréalisme (Actes du colloque de Cerisy de 1966). Paris: Mouton].

[5] Robert G. Sacco, (2019). "The Predictability of Synchronicity Experience: Results from a Survey of Jungian Analysts". International Journal of Psychological Studies. Canadian Center of Science and Education. 11 (3): 46–62. INERŢII HERMENEUTICE, STEREOTIPURI CRITICE ŞI ANTIDOTURI SEMI UTOPICE. [ESEU POLEMICO-DIDACTIC]. image.png

Vasile Ioan CIUTACU

Amintiri peste graniţe de timp...

- in memoriam Stelian Tăbăraş -

Doresc ca aceste rânduri să fie mai mult decât o întâlnire în plus cu regretatul scriitor Stelian Tăbăraş. O altă faţă a lucrurilor din dorinţa firească de a fi *„amintirile ca o arheologie: cu temple, cetăţi, locuinţe, necropole... În şanţurile săpate cu acribie, metodic, ai şansa să descoperi verigile lipsă ale unor destine şi începuturi. E cum ai găsi astăzi braţele zeiţei Venus. Ori o partitură îngălbenită care să întregească «Simfonia Neterminată»”* (Aşa după cum afirma, postum, chiar scriitorul Stelian Tăbăraş în „ZILE DE RETRĂIT”, carte apărută la Editura „Paralela 45”, 2009, pagina 5).

Pentru că refuz cu îndărătnicie să cred că astăzi, parcă, s-a epuizat cu totul iubirea pe pământ. Şi că nu aş face rău dacă chiar azi, aş cumpăra o ciocolată ca mâine s-o înmânez unui copil care, în zori, îmi va da bucuros „Un bună dimineaţa!”, atât de rar pe vremurile acestea. Cu ochi de răsărit şi plini de speranţă. Pentru că el, împreună cu colegii lui de generaţie, să ne conducă destinele veacurilor frumos înainte, în ciuda derutei noastre de acum când, ca să supravieţuim, ne zbatem ca peştele pe uscat...

Încerc să-l descriu pe regretatul meu prieten, scriitorul Stelian Tăbăraş - despre care Nicolae Carandino scria apăsat, negru pe alb, să nu se şteargă în timp, că, după cum ştiţi, posteritatea decide întotdeauna: **„Totul are sens, totul are semnificaţie în proza lui Stelian Tăbăraş, în care ideile nu sunt ostentative, în care detaliile nu sunt niciodată mărunte, în care densitatea de viaţă este extraordinară”** - în postura de inventator. Ori să rămână lângă noi, să nu plece mai departe pentru că el este **„fermecător, nu experimental; povesteşte, nu stupefiază... dacă adăugăm laminarea răbdătoare a frazei până la starea de vibraţie, avem imaginea unei proze concentrate şi originale, precum şi a unui prozator de vocaţie”**, aşa după cum „îl aşează” în literele române criticul de valoare indubitabilă, Petru Poantă.

Mai adaug, spuneam, la personalitatea bine conturată de scriitor a Tăbăraşului nostru, şi alte idei care nu-i dădeau pace să pună geană peste geană, imaginaţia lui *„rupând cămaşa de forţă a realităţii”* cum zice, bunăoară excepţionalul scriitor Gabriel García Márque. Şi fac asta pentru că, pe 18 septembrie 2009, cu două zile înainte să-şi ocupe locul în corabia de deasupra norilor, pe când mă aflam în redacţia revistei **„Axioma”** – Ploieşti, în jurul prânzului, m-a apelat cu o voce aproape stinsă, dar hotărâtă: *„Scrie totul despre mine, aşa, după cum ştii!”*. Era ca o poruncă. De faţă, Marian Ruscu – patronul editurii „PREMIER” şi directorul revistei **„Axioma” -** a auzit, accentuând în buimăceala mea: *„Aşa să faci!”*

Apoi, „îl aşez” pe Stelian în ipostazele lui de om de creaţie pentru că tot ce a făcut are statornicie. Biruie timpul! Bunăoară, pe 15 decembrie 1962, eu fiind în gazdă la părinţii lui – Stelian şi Maria – de pe strada Eminescu nr. 9, Sinaia – coboram scările mansardei unde îmi era „culcuşul”, împreună cu Bulei Gheorghe, fratele lui Ion Bulei, istoricul de mai târziu. Ne grăbeam să prindem trenul ca să ajungem în Ţinutul Colţilor de Nisip. În holul de la ieşire, la parter, era Stelian. În vacanţa de studenţie, pare-mi-se. Împreună cu prof. univ. critic, istoric literar, Ion Dodu Bălan. M-a rugat să-i întind mâna dreaptă. M-am supus orbeşte. Se uita atent în ea desfăcându-i cutele. *„Da, vin de la cenaclul din Sinaia. Vezi că ţii în palmă o stea! Are dreptate Nina Cassian şi Ovidiu Chromălniceanu!”*. Eu, aproape năuc am deschis uşa de la intrare simţind cum gerul este un lup flămând. „Ce-a vrut să zică?”, îl mai aud şi astăzi pe Gheorghe (Cuţă) Bulei, grăbindu-ne să prindem trenul. „Naiba ştie!”..., i-am răspuns eu. Zăpada scârţâia sub tălpile noastre de parcă o rupeam în dinţi.

A mai fost un moment de magie în viaţa noastră. Prin ianuarie 1981 lucram la „Reparaţii capitale - Hotel Palace” Sinaia. Era o iarnă friguroasă cu ger siberian de încălzeam pe aragaz un bolovan, ca apoi să-l ţin în braţe. Să mă dezgheţ. Bineînţeles că asta se întâmpla acasă, noaptea. Într-o zi, trecând pe la librărie, am dat de cartea lui Stelian Tăbăraş **„Zilele cele scurte”** – roman apărut la Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, 1981. L-am citit pe nerăsuflate. Era acolo descrisă magistral obsesia timpului, roman parabolă de referinţă în literele române. Descria cum prin construirea unui tunel se străpunge culmea Seciurea, luându-şi aliat un boier (Amărăşteanu). Ca soarele să pătrundă mai devreme în satul opus (Secăria, locul de naştere al scriitorului - 20 noiembrie 1939). Tunelul este construit

astronomic, arhitectural, inginereşte, atât de perfect încât e imposibil să zici că el nu e aievea. Se zice, prin Bucureşti, că după citirea acestui roman, un scriitor ar fi plecat să caute acest tunel ce scurtează drumul şi zilele până la castelul lui Radu Amărăşteanu, personajul principal. Atât de real este acest roman parabolă!... Imediat după terminarea lui de citit i-am dat un telefon, după atâţia ani de tăcere între noi. El reporter TV, eu şanterist:

- Frate, Steliane, i-ai bătut pe sud-americani!

„Fii cuminte!”, mi-a răspuns el. *„Ei sunt de Nobel!”*, a continuat. Ceea ce nu l-a împiedicat să-mi trimită un exemplar cu următoarea dedicaţie: *„Lui Vasile Ioan Ciutacu scriitor la gura tunelului solar, printre cei dintâi la numărătoarea de prieteni ai autorului acestor poveşti. Cu drag, Stelian Tăbăraş”.*

*

...În lumea scriitoricească se socotea „un lup singuratic”, formulă fericit găsită de un veritabil critic literar. Mai „ducea”, adeseori, în Comuna Secăria la „trăirea” cutremurului din ’40. Copil mic fiind, pe la orele 21.30, casa părintească a început să scârţâie din toate încheieturile şi să „fugă” în toate direcţiile. Mama, doamna Maria, fantastica doamna Maria, a luat pruncul cu mâna dreaptă şi la dus la piept. Ca să-l apere. Iar cu mâna stângă înălţată deasupra capului ţinea lampa să nu se spargă şi să împrăştie focul. *„Era parcă o statuie!”* - îmi spunea completând această imagine: *„în care mama mă ocrotea cu o mână, iar în cealaltă ţinea lumina, sus!”*. După ce a părăsit definitiv Secăria (părinţii mutându-se la Sinaia, cabanieri la „Piscul Câinelui”), elev fiind la liceul din această localitate, a fost exmatriculat fără drept de înscriere la nici o şcoală din ţară. Motivul: făcuse epigrame cu poreclele profesorilor.

Au urmat ani grei de cumpănă. A fost muncitor „la metre” în pădure, salariat la Fabrica de hârtie din Buşteni şi manipulant de carne la abatoarele Fabricii de salam din Sinaia. Această „buclă” din viaţă i-a lărgit câmpul trăirilor şi multe obsesii de-atunci se vor regăsi, mai târziu, în operele sale. *„Şi azi,* (îmi spunea prin 2000), *mai simt adânc în umăr ultimul zvâcnet al animalului sacrificat la Fabrica de Salam Sinaia pe când îl transportam spre hala de preparare!”.*

Tot prin 2000, primăvara, de-abia sosit de la Atena, m-a rugat să-i aduc sălcii din Poiana Oprinei, leagănul copilăriei sale din Secăria. *„Vreau să împrejmuiesc casa de-aici”* (din Sinaia). Împreună cu Megelea Elisei i-am adus sălcii multe,

Vasile Ioan CIUTACU

crengi mari, îmbobocite, hotărând primăvara. Megelea Elisei i-a împrejmuit cu ele proprietatea de pe strada Eminescu, nr.9, Sinaia. Nici astăzi nu ştiu de ce nu s-au prins. Ca şi cei patru puieţi de corn aduşi de mine, la rugăminţile lui, de lângă bradul copilăriei mele. În acei ani, dacă era în ţară, adesea mă invita pe terasa lui solară, şi-mi citea ce adăugase între timp. În altă vară, să fi fost cam prin 2004, ne plimbam pe malul Văii Secăria, spre barajul Paltinu. La un moment dat, s-a oprit din mers, a coborât în albia râului, de unde a luat o piatră. Peste câteva zile mi-a dăruit-o sculptată de el *(vezi foto)* avertizându-mă: *„Vezi, că lumânarea sfântului va fi mereu aprinsă! De-acu să nu te mai plângi că noaptea nu ai lumină. S-o pui deasupra capului tău. Sub icoană. Lângă crucifixul de argint”*. Acolo o am şi astăzi de unde mă veghează. A fost „liantul” principal în 15 decembrie 2002 când Ion Flora, neasemuitul poet, mi-a declarat: *„De-acum, pentru totdeauna, prieteni!”*. Stelian m-a ajutat să fiu colaborator la revista „**Luceafărul**” (director era Marius Tupan) unde am publicat o seamă de poezii. Mi-a acordat trei interviuri. Unul din ele este în revista „**Lespezi**” nr.1/2019 unde, la întrebarea mea: „Fugiţi de ideea de scriitor provincial? Cum s-ar rezuma crezul dumneavoastră literar?”, iată ce mi-a răspuns: *„Nu accept epitetul «provincial» decât în sensul ce îl gândise Faulkner, ţinuturi legendare, genii. Geniul poate naşte provincii, provincia nu poate naşte genii. Aici este şi marele nostru neajuns, al scriitorilor. Citez: «Cum o să fie cutare scriitor că doar mi-a fost coleg? Cea mai odioasă expresie a cuvântului <provincial> este aceea care presupune a te lăsa mângâiat, pipăit de ignoranţi, de <viţelul de aur>, de politicieni meschini. Pune pe frontispiciul acestei idei, citatul unui confrate (personalitate marcantă), care a răspuns unui reporter la întrebarea «De ce nu sunteţi tentat să candidaţi la preşedinţie?». Răspuns «Pentru că eu sunt mai mult de atât. Sunt scriitor!...»”* (pag. 8 din revista „**Lespezi**”). A fost principalul meu umăr de sprijin când am înfiinţat Asociaţia Culturală – „Lespezi” 2004 – Comarnic şi a participat la lansări de carte la Şcoala Gimnazială nr.2, când, aici, şi-a lansat volumele de nuvele: **„O să ne mai vedem”** şi **„Atelierul de tatuaje”** (2004, 2005). S-a înscris în cenaclul literar al elevilor de la Şcoala Poiana şi sugestiv în privinţa scriitorului este mărturia prof. Carmen Jeanu: *„Aş minţi dacă aş spune că m-a luat prin surprindere. Mi-aţi vorbit atât de mult de opera şi viaţa trepidantă a scriitorului Stelian Tăbăraş, încât plăcerea de a-l*

asculta a fost mare. Calmul vocii sale, solemnitatea discursului a pătruns prea adânc aş putea spune, în simţul elevilor. Mi-a fost greu să susţin primele ore după această întâlnire. Trebuia să fiu un orator aproape la fel de bun pentru a-i putea atrage, printr-un altfel de discurs, bineînţeles, pe elevii mei. Cred că o astfel de întâlnire a fost o bună modalitate de a le deschide gustul pentru literatură. Mulţumesc Asociaţiei Culturale – „Lespezi" 2004 – Comarnic că s-a gândit la noi". Dar cea mai zdrobitoare mărturie care va rezista prin timp este atitudinea pe care Stelian Tăbăraş a luat-o când eram persecutat în Primăria Comarnic, unde mă iscăleam în statul de plată, pentru că le dădeam peste „deşte" celor care cotrobăiau prin sacul cu bani publici. Atunci în revista „**Luceafărul**" nr. 7.02.2006 a scris **„Îngerul din coteţ"** *(vezi fotocopia)*, luând atitudine împotriva imposturii, desfrâului fără căpătâi şi a bunului plac din unele primării. În xerocopie a distribuit la Şcoala Poiana acest text incriminant, aşa încât, dragi tovarăşi, istoria vă va face vânt pe uşa din dos a ei. Dormiţi liniştiţi!... Aud?...

Acum, mai departe, vă rog să-l percepeţi pe regretatul scriitor Stelian Tăbăraş ca inventator. Iată dovada din revista **„FLACĂRA pentru minte, inimă şi literatură"**, nr. 8/2000, pag 48-50, cu îndemnul că singura dumneavoastră scăpare de „dintele ascuţit al vremii" este să respectaţi şi să vă luaţi după valori. Altminteri, repet, dă, iată, istoria cu noi de pământ...

George Arion în dialog cu Stelian Tăbăraş

„AM INVENTAT O INSTALAŢIE UNICĂ DE CONVERTIRE A ENERGIEI EOLIENE!"

- Spre surprinderea mea, domnule Tăbăraş, văd că aţi adus nişte brevete de invenţii care sunt mai puţin obişnuite şi cu atât mai curioase, ele aparţinând unui om de litere.

- Este adevărat. Am simţit chiar ca pe un impediment formaţia mea de natură umanistă şi faptul că am scris ficţiune. Ideea că umaniştii nu ar putea să acceadă la invenţii strict tehnice, ştiinţifice, aparţine mai mult acestui secol...

- Foarte specializat!

- Edison putea să fie foarte bine şi poet, în acelaşi timp. Toate invenţiile lui sunt dintr-o sferă

Vasile Ioan CIUTACU

poetică. E poetic şi patefonul, de exemplu. El însuşi, la filamentul de bec, a încercat sute de variante, inclusiv un fir de păr din propria barbă.

- Era un diletant genial.

„ACEST SECOL A CREAT TIMPUL DE INVENŢIE PE CARE ÎL FAC DOAR OAMENII MARI"

- Ce vreau să spun eu: acest secol a creat tipul de invenţie pe care nu-l mai pot face decât oamenii de ştiinţă. Nu au stat lucrurile aşa mai înainte. Să ne gândim ce formaţie avea Leonardo da Vinci, de pildă. Am revăzut de curând nişte materiale doveditoare despre invenţiile lui: bicicleta, paraşuta, elicopterul şi multe altele. În fine, compania I.B.M., printr-o iniţiativă mai mult publicitară, a pus în practică folosind materialele de atunci toate aceste invenţii şi toate funcţionează, inclusiv o paraşută care seamănă cu o piramidă.

Morişca asta pentru care am primit brevetul este de fapt o instalaţie de convertire a energiei eoliene sau acvatice în energie electrică. Nu seamănă cu nici o moară, dar eu îi spun, şi ca poreclă, „morişca". „S-a învârtit " în capul meu vreo zece ani.

- Dar de unde a pornit?

- A fost pur şi simplu o pasiune, aceea de a mă juca cu vântul. Am creat o grămadă de elice, la un moment dat am făcut chiar un mic vehicul care mergea în susul apei, folosind forţa apei. E o chestie absurdă! Nişte bătrâni se uitau la asta şi se închinau. Pe undeva, nu este departe invenţia mea de acum de cea din copilărie. Trebuie mai întâi să vă spun că, la ora asta, peisajul realizărilor în domeniul energiei electrice are o oarecare pondere. Danemarca produce peste 85% din propria energie electrică prin vânt. Este o energie scumpă, subvenţionată de stat, din motive ecologiste. Dar probabil că ea va fi tot mai ieftină şi viitorul unei bune părţi din energia electrică este acesta – forţa eoliană. Trebuie să vă spun însă că ei (danezii) cu elicele astea pe care le-aţi văzut şi dumneavoastră în nord, cu trei braţe într-un plan vertical, au ajuns la nişte limite; ele nu se mai pot perfecţiona şi nu se mai pot dezvolta decât prin gigantism. Au ajuns în stadiul în care stâlpii de susţinere trec de suta de metri, diametrul cercului pe care-l formează vârfurile elicelor este de 70-80 m.

- Într-adevăr, sunt imense!

- Sunt hale întregi în care se lucrează la aceste aripi, seamănă puţin cu fabricile de avioane. În plus, imaginaţi-vă că stâlpul ăsta de beton trebuie să fie gol pe dinăuntru (este o scară de acces acolo), trebuie cărat pe osii cu pneuri de ordinul zecilor. Face practic imposibilă montarea la distanţă mare de o autostradă.

Stâlpul trebuie turnat monobloc. Fiind vorba de beton ştim cu toţii ce operaţie pretenţioasă este, se face la temperatură constantă, etc., iar din aceste cauze este foarte scump. În plus, dacă elicea asta prinde o viteză foarte mare şi vântul încetează brusc, ea are o energie de 4-5 minute, cu viteza pe care i-a dat-o vântul. Ei bine, în acest timp, nemaifiind alimentată de un vânt puternic, se produce efectul elicopterului şi ea trage în faţă rupând stâlpul. Am văzut fotografii cu peisaje triste – zeci de stâlpi căzuţi în faţă, ca nişte flori ofilite.

- Am văzut şi eu...

- Pe de altă parte apăsarea este din faţă tot timpul, pentru asta trebuie o orientare continuă care consumă energie multă (sunt totuşi 16 tone care trebuie rotite) ca să fie tot timpul împotriva vântului. În plus, cele trei braţe de elice totalizează - şi acuma vă dau un indicator – 8% din suprafaţa instalată, adică din acest cerc mare pe care îl descriu vârfurile aripilor. Am dat acest indicator pentru că instalaţia mea, care este în alt plan – orizontal - şi o cu totul altă structură, foloseşte 45% din vântul care o acţionează, nu doar 8% cum vă spuneam înainte.

- Diferenţa este considerabilă!

- Este considerabilă. Vă spun acum şi avantajele şi dezavantajele invenţiei mele. Elicea cu trei braţe în plan vertical, consacrată deja, poate depăşi viteza vântului, pentru că vântul care vine şi a prins-o deja în mişcare îi mai dă un impuls. Instalaţia mea de aripi orizontale nu poate depăşi viteza vântului, dar are o putere atât de mare încât ea poate fi multiplicată în camera de conversie cu nişte simple reducţii de pinioane. Se poate multiplica uşor de 30-40 de ori. Toată instalaţia acestui mecanism este pe pământ. La acelaşi randament înălţimea este a treia parte din cea a elicelor consacrate.

- Elicele cât sunt de mari?

- Elicele sunt cât vreau eu de mari în lateral. Se pot adăuga mereu module. Abia acum încep să vă spun avantajele: funcţionează indiferent de direcţia vântului; nici o corecţie nu este necesară. Corecţiile la acelea în plan vertical costă foarte

Vasile Ioan CIUTACU

mult şi în general se foloseşte energie din afară ca să se facă acele mişcări pentru că, dacă vântul nu este pe direcţia sa, nu merge şi nu are curent. Danezii au donat experimental pe la Piatra Neamţ două asemenea piese, nu de dimensiunile celor mari, care nu au dat randament ci mai mult au consumat decât au produs, deşi zona noastră din punct de vedere al vânturilor este foarte bună.

„ALEX. ŞTEFĂNESCU A AVUT O NOAPTE DE INSOMNIE DIN CAUZA INVENŢIEI MELE”

- Când s-a născut ideea acestei instalaţii?

- Ideea are vreo zece ani. Am arătat-o unor prieteni şi au fost uluiţi. Ca o picanterie, Alex. Ştefănescu a avut o noapte de insomnie după ce i-am arătat principiul de funcţionare. „Tot timpul o contestam, o verificam şi iar mergea şi iar o contestam şi iar mă gândeam că este, totuşi, posibil!”, spunea el.

Instalaţia pe care am propus-o eu este foarte rezistentă la orice vânt. Cu cât el este mai puternic stabilitatea ei este mai mare; e un paradox ce vă spun eu acum. Este principiul după care, în copilărie, jucându-ne cu un titirez, vedeam că dacă se învârte stă în picioare. Or, la mine, dacă ea este într-un stâlp, chiar nu am această primejdie.

- La ce poate servi?

- Are o mulţime de aplicaţii neelectrice. Spun asta mai puţin savant, în sensul că, pur şi simplu, mişcarea de rotaţie pe care o obţin la sol – se învârte şi axul o dată cu aripile – poate fi folosită la orice: gater, moară, pompe de scos apa din fântâni de mare adâncime, etc. Cea mai slabă briză a serii, a dimineţii o pune în mişcare pentru că aripa este pe principiul levierului, al pârghiei.

Sunt situaţii în care mişti câteva tone cu un deget, dacă ai pus bine greutatea pe rulmenţi şi o învârţi în jurul axului. Asta face de fapt vântul şi o preia foarte uşor, el împingând nişte panouri foarte mari care sunt batante, un fel de supape care pot avea 5x5 metri pătraţi sau 1x1 metri pătraţi. Deci, din acest punct de vedere este net superioară, pornind imediat ce este un curent de aer şi poate merge singură, părăsită, ani de zile, până când eventual se strică un rulment de la aceste supape; altfel nu are nimic electronic în partea ei superioară. Jos, în cabină, trebuie evident o turbină ca să transforme în curent electric şi rotorul ei trebuie învâtit cât mai repede.

Cea mai spectaculoasă aplicaţie însă - şi o spun aici, la Flacăra, pentru că, poate chiar aude cineva care îşi impune această ştachetă de calitate şi de senzaţional în acelaşi timp – este la iahturi. Un rotor montat în centrul geometric al unui iaht cu un mecanism de multiplicare a vitezei în burta vasului (mă refer la iahturile de 15-18 m) o face să meargă foarte bine şi împotriva vântului, cu atât mai bine împotriva vântului pentru că intervine un fenomen care în sunet se numeşte „toppler-fizo”, adică se însumează viteza ei (mică, mare) cu viteza vântului care vine din faţă şi atunci asta o accelerează şi ea tot creşte în stabilitate. Deci, mai repede merge împotriva vântului! Nu s-a reuşit până acum acest lucru mergând direct pe linia pe care bate vântul, dar împotriva lui. Va fi deci o revoluţie în domeniul navigaţiei cu pânze. Mă şi mir că – are vreo zece mii de ani acest sistem, de la vechile blănuri întinse pe plute până la modernele iahturi – nu s-a gândit nimeni la aşa ceva!

Conducătorul unui acest tip de iaht nu are decât să stea în cabină cu mâna pe volan şi nu mai e nevoie de oameni care să împingă la pânze, să atârne deasupra apei. Imaginaţi-vă un iaht care merge cu aripi de libelulă (ele pot fi transparente)!

Pe vas sunt însă nişte condiţii: supapele care se supun vântului nu sunt deasupra ambarcaţiunii, trebuie să fie lateral, deasupra mării. Este poziţia obligatorie pentru că altfel împingând în ele ar împinge şi vasul, or ţinându-l în loc dacă vântul bate din faţă, ori deplasându-l lateral dacă vântul bate dintr-o parte. Dacă vasul are 15 m, aripile trebuie să fie mai mari de 7 m.

- *O instalaţie de acest soi cât ar costa?*

- Toată parte de sus e în special făcută din sudură, din plăci din folie de aluminiu, de fibră de sticlă: rulmenţii pot lipsi, putem să punem nişte mărgele de sticlă sau porţelan (din izolatori). Toate acestea costă foarte puţin. Costă însă turbina, care nu are acelaşi preţ pentru orice putere, adică trebuie să fie o corelaţie între puterea turbinei şi suprafaţa aripilor. Cabina se poate face din tablă; deci instalaţia arată ca un stâlp de înaltă tensiune de 30 m, larg la bază încă să încapă acolo şi roţile dinţate şi turbina.

- *Nu este doar o curiozitate. E ceva care chiar poate fi pus în practică.*

- Se şi construieşte repede, în 7-8 zile când ai materialul, adică un stâlp din acestea şi un sudor priceput; folia de aluminiu se găseşte gata făcută şi tăiată; pentru iahturi e bine să fie făcută pe nişte

Vasile Ioan CIUTACU

cadre metalice pe care se întinde pânza sau plastic. Pânza e chiar recomandabilă.

- *Unde a fost brevetată invenţia?*

- În România şi este trimisă, încă din februarie, şi în alte 18 state printre care Danemarca şi Canada. M-am gândit şi la ţările care au deja instalaţii eoliene şi care au un regim al vânturilor foarte bun. Dacă faci una din asta mică, 4 kw, cât ajung unei case, o părăseşti în vârf de munte şi vine cineva pe viscol, intră şi găseşte un comutator, îţi dă lumină, căldură. Poţi s-o pui la Pol, în deşert, etc. este colosală această stabilitate a ei şi simplitate în acelaşi timp, o simplitate care se apropie de roată. De fapt care este secretul?

- *Chiar?*

- Toată lumea care s-a ocupat de vânt, de avioane, instalaţii eoliene, etc. a copiat în esenţă aripa păsării. Ei bine, nimeni nu s-a dus la fulg, la pană. Eu am făcut-o, asta fiind de fapt noutatea: aripa se duce împinsă de vânt cu suprafaţa plină şi se întoarce goală. Patrulaterele sunt deschise total şi nu se opune vântului decât rezistenţa acestui schelet.

De ce am stat atâta cu ea în cap? Pentru că nu am avut curajul eu, umanist, să mă duc la O.S.I.M. cu un dosărel sub braţ...

- *Când s-a petrecut asta?*

- În august 1999. Deci, cu dosărelul sub braţ, luat tare de portar (unde mă duc, la care domeniu, fiind acolo este o clasificare pe care eu nu o ştiam). Noroc că acolo există un inginer, Viorel Pordea, un adevărat pedagog al inventatorului începător. Ştiţi ce-i acolo? Sute de oameni care vin şi spun că au găsit remediul cancerului şi al altor boli incurabile etc.

Chiar în Buletinul Oficial, acesta în care a apărut publicată invenţia mea, există un tip care a muncit vreo 20 de ani şi a descoperit o specie de sălcioară pitică de câţiva cm, cu coaja roşie etc., o plantă decorativă. Există acolo, deci, şi posibilităţi care ţin de emoţional până la urmă.

Mai sunt şi alte curiozităţi. Dacă ar fi să faci o sociologie numai după aceste buletine ai constanta de exemplu că inventatorii din Iaşi sunt aproape la fel de mulţi cât în restul ţării.

Am ajuns în faţa unei mese plină cu examinatori, explicând toate detaliile. După ce explici tot, o pauză, toată lumea tace, apoi unul se bate cu pumnul pe cap şi zice „Merge dom’ne!”. Apoi a fost drumul ăsta greu, cu aşteptare de 18 luni, termen care mi se pare imens pentru ca o invenţie să fie brevetată sau nu.

- *Care-i pasul următor?*

- Pasul următor este să găsesc pe cineva cu care să fac un prototip. Aş face întâi asta pe uscat pentru energie electrică, o instalaţie modestă ca dimensiuni. Am nevoie de asta ca de aer pentru că, sigur, vreau să-i fac un caiet tehnic.

Dacă aş găsi persoana, vă spun că aş merge mai departe cu ea la multiplicare la cabane, în deltă. În comunităţi izolate.

- *Pentru acest prototip cam ce sumă ar trebui?*

- Fără turbină, probabil de două ori preţul unui stâlp de înaltă tensiune, inclusiv betonul turnat, pentru că trebuie să fie fixată bine. Aş da chiar mandat revistei Flacăra să adune eventuale oferte. Este profitabilă, inedită, spectaculoasă, într-un cuvânt – atipică, în sensul bun.

Ar mai trebui spus că în condiţiile de la noi. În care anul acesta e unul secetos, a avea o astfel de instalaţie înseamnă pompe care să scoată apa de la mari adâncimi şi s-o colecteze într-un castel de apă de vreo 30 m; având apa la o asemenea înălţime e banal să uzi recolta prin cădere de apă, fără consum de motorină, benzină, etc.

- *Dacă am terminat cu inventatorul Stelian Tăbăraş, vreau să ştiu ce face prozatorul şi publicistul Stelian Tăbăraş?*

- Prozatorul scrie o carte de nuvele. Publicistul stă, deocamdată.

- *Să rămânem la prozator.*

- Este un volum care se va numi „Atelierul de tatuaje”, metaforic se înţelege unde „bat”, asta-i viaţa, ne tatuează pe toţi; este şi titlul uneia dintre nuvele. Opţiunea mea este pentru a aduce în planul credibil subiecte care par puţin incredibile, dar care există în realitate. Există riscul să pară incredibile; parcă aud: „A, e căutat lucru ăsta, nu poate fi”... Ei bine, unele lucruri sunt de-a dreptul magice, vă voi spune un subiect.

„ÎN DATELE ANULUI 1948 S-A REPRODUS ÎNTOCMAI ACŢIUNEA DIN HAMLET”

Naţionalizarea a prins la Ploieşti o trupă de teatru particular. Ce s-a naţionalizat? Un camion cu care ei îşi cărau decorurile şi costumele. Ce să facă cu ele? Le-au ţinut într-o magazie, asta întâmplându-se în iunie. Conducătorul efemer, pus acolo de partid, avea o nevastă destul de „ţoapă”, am spune noi astăzi, de mahala, căreia i-a venit ideea „Hai să organizăm Revelionul cu costumele

Vasile Ioan CIUTACU

de la teatru”. Au îmbrăcat costumele de la „Hamlet”. Ei bine, în noaptea respectivă, a Anului Nou, s-a reprodus acţiunea din „Hamlet”.

- *Fantastic!*

- Personajul Hamlet a fost omorât de un adversar la putere, otrăvit, nevasta lui Hamlet bătrânul l-a înşelat exact cu adversarul, adică chestiunea a fost extraordinară, aproape îţi vine să crezi că formele produc conţinut identic de câte ori le pui la încercare.

- *Mi s-a tăiat răsuflarea! E un subiect de roman poliţist.*

- Nu scriu repede, nu scriu contra-cronometru, sunt un tip de introspecţie, am nişte ritmuri nu foarte rapide. Întotdeauna am zis că literatura trebuie să vină ca şi inovaţia asta cu care am stat zece ani; la fel am stat şi cu subiectele care nu au fost încă publicate.

- *Publicistul?*

- Publicistul, nefiind integrat într-o instituţie, a încetat să se mai exprime. Pe de altă parte, informaţiile din Danemarca nu au aşa mare preţ financiar încât să se apeleze la metodele ultramoderne de transmisie. Aţi observat că până şi vizita Reginei nu a avut efectul scontat de noi în România ci mai mult în Danemarca.

*

Aşadar, iată-l pe Stelian Tăbăraş inventator, sculptor şi scriitor de elită. Deci, o personalitate complexă care a trăit printre noi fiind convins că istoria nu va ezita să-i „pronunţe” numele. **„Dacă aţi călători, şi nu oricum, ci lărgind pasul vreme îndelungată şi în nobile companii... Dacă nici lumea lectorilor universitari, nici aceea a saltimbancilor sau a ciuntitorilor din abatoare n-ar fi stăpână, pe un palier de filosofie a vieţii, atunci, în lectura nuvelelor lui Stelian Tăbăraş v-aţi recunoaşte, neobosiţi investigatori într-un multicolor iarmaroc existenţial şi de aromitoare oglindire în sine... O cale a farmecului pe care ne conduce un povestitor înnăscut, ce nu se ignoră”**, notează reputatul critic literar Barbu Cioculescu în romanul lui Stelian Tăbăraş **„LOC DESCHIS”** apărut în Fundaţia „**LUCEAFĂRUL**” – Bucureşti, 2004.

Este atât de viu în memoria mea încât dacă mă pune cineva să calc pe urmele noastre de altădată sunt convins că le-aş „zbura” şi azi fără să greşesc conturul. Temeinic. Apăsat. De aceea, după dispariţia prietenului meu nu m-am sfiit, găsind înţelegere la Centrul Cultural „Carmen Sylva” din Sinaia, ca imediat după plecarea Tăbăraşului nostru deasupra rugilor, să înfiinţez cenaclul literar

„STELIAN TĂBĂRAŞ” pentru elevi, care a funcţionat câţiva ani. Vă amintiţi, domnişoara directoare Anca Hogea? Iată ce-mi scrie într-una din zile o cenaclistă de prin acele vremuri; de undeva din străinătate: *„Bună ziua! Probabil nu vă aduceţi aminte de mine, am fost parte din cenaclul literar pe care l-aţi ţinut prin 2010-2011* (la Centrul Cultural „Carmen Sylva” din Sinaia). *Am dorit să vă caut ani de zile, dar timpul a trecut şi a rămas doar ideea. Pe care o concretizez spontan în dimineaţa aceasta. Am continuat să scriu, chiar dacă mai mult pentru mine. Dumneavoastră sunteţi un mentor pentru mine, chiar dacă la poezie am renunţat de mult. Aţi fost, de fapt, primul meu mentor. Vă mulţumesc! 22 mai 2018)”*. Nu, draga mea Bianca! La amândoi ne-a fost mentor Stelian Tăbăraş! Ca să fie clar!

În ultima lui vizită pe care mi-a făcut-o în Ţinuturile legendare ale Colţilor de Nisip, mi-a înmânat poezia **„Descântec”** : *„Vezi, e pentru tine!... S-o dai să cânte un lăutar!”*, Şi am făcut acest lucru, înmânând-o lui Iulică Baradache. Care, după o vreme, întrebându-l de soarta ei, mi-a confirmat: *„Bucură spectatorii!”*. Poate acolo sus o vom auzi împreună! Adică toţi trei!...

Aşa încât, sufletul meu „ţinut” în palme de gând, m-a determinat să scriu la începutul

Vasile Ioan CIUTACU

versurilor mele din volumul „INDULGENŢE PENTRU UN LOC PE CORABIA LUI NOE”: „Lui Stelian Tăbăraş, mult prea puţin pentru prietenia pe care mi-a acordat-o”... Şi cu permisiunea domniilor voastre, iubiţi cititori, permiteţi-mi, fiind lângă dumneavoastră, să vă „recit” numai poezia cuprinsă în acest volum care o „suportă” sub titlul:

PEISAJ CU ZIMBRI

Acum şi sevele stau răstignite-n crăci
La gleznele tulpinii zăpada e cătuşă
Şi lacul doarme ziua pe sub spinări de bărci...
Aceleaşi ape rup zăvoarele la uşă
De ne pătrunde mâlul odihnitor prin vine,
De-mpotmolim privirea stelelor din prag...
Pe-acoperişuri vânturi rostogolesc suspine
Îşi plimbă somnambulii exilul unui steag...
Aceleaşi caravane se scurg spre nicăieri,
Aceleaşi nopţi clisoase ne-amurgesc prin sânge
De ies din steme zimbrii înspăimântând tăceri...

Tu taci într-o scrisoare trimisă către nimeni...

Şi câte mai am de spus despre prietenul meu Stelian Tăbăraş!... Pe curând!

La bună revedere!...

Lidia Zadeh - BURG, a/p 140 X 110 cm

Raluca FARAON

Raluca FARAON
Dog Day Afternoon/ După-amiază de câine (1975)

Regie: Sidney Lumet
Scenariu: Frank Pierson
Imagine: Victor J. Kemper
Cu: Al Pacino, John Cazale, Charles Durning, Lance Henriksen

Pe 25 aprilie 2023, Al Pacino a împlinit 83 de ani. Recunoscut pentru discreţia sa – dă rar interviuri şi nu oricui –, actorul a mărturisit, totuşi, că *Scarface* ar fi unul dintre rolurile de care nu se dezice şi că e fascinat de acest personaj care s-a crezut Icar şi a căzut

spectaculos. În alte împrejurări, a vorbit despre rolul din *Naşul*, din *Sperietoarea*, chiar şi de roluri mai neînsemnate, dar a ocolit, în mod destul de straniu, să se refere pe larg la magistralul rol din *După-amiază de câine* al lui Sidney Lumet. Un rol de Oscar, aşa cum ar fi meritat să ia pentru *Naşul II*, *Serpico* sau *Sperietoarea*. L-a primit pentru *Parfum de femeie*, mai mult compensatoriu, nu a dat acolo măsura talentului său uriaş, doar că orbirea personajului principal a oferit iluzia că a realizat un rol de compoziţie special.

Iniţial, când Sidney Lumet i-a oferit rolul, Pacino l-a refuzat, pretextând că este ocupat cu alte proiecte. Lumet nu a insistat, a zis că înţelege, deşi îl dorea pe el neapărat, dar l-a anunţat că i-a oferit rolul rivalului său, Dustin Hoffman. Brusc, Al Pacino a devenit disponibil. Și a realizat unul dintre cele mai complexe roluri ale sale, într-un film devenit clasic, „părintele" tuturor filmelor cu ostatici ulterioare, dar fără a putea fi, cu adevărat, nici măcar egalat, darămite depăşit. Tarantino îi oferă un omagiu, în *Profesioniştii crimei*, debutul său, pentru că e vorba şi acolo de un jaf ratat, care nici nu se vede, doar se vorbeşte despre acesta. Tot filmul lui Tarantino este o discuţie între personaje care dezvăluie aspecte din trecutul lor, gradual, astfel încât, la sfârşitul filmului, spectatorul dobândeşte o imagine complexă despre fiecare din bucăţi de puzzle: rememorare, evenimentul curent şi relaţia cu alte personaje. Idee, evident, pe care a preluat-o din filmul lui Lumet, cu deosebirea că acolo nu există fluxul memoriei afective, ceea ce aflăm din trecutul lui Sonny este din discuţia telefonică a lui cu „soţia" de suflet, un bărbat cu grave tulburări emoţionale

Raluca FARAON

care îşi doreşte să fie femeie şi pentru care, altminteri, Sonny a dat lovitura la sucursala unei bănci din New York.

De ce este interpretarea lui Pacino atât de specială? În primul rând, pentru că dezvăluie gradual o personalitate complexă, din lumini şi umbre, împiedicându-l pe spectator să judece pripit, doar după faptele aparente. În al doilea rând, pentru că, încă de la început, filmul debutează cu nişte imagini care surprind New Yorkul în antiteză: pe de o parte, pătura bogată a societăţii, pe de alta, suburbiile, mizeria cruntă a celor fără adăpost sau activităţile unor delincvenţi. Când dintr-o maşină oarecare coboară trei indivizi de condiţie modestă, dintre care rămân doar doi (Al Pacino şi John Cazale), spectatorului i se induce, subtil, ideea că tocmai diferenţele de

clasă socială îi determină pe aceştia să comită un jaf. Bine, nu înseamnă că faptul nu este, în sine, lipsit de etică, reprobabil şi antisocial, dar ai o rezervă daca trebuie condamnaţi din start. Vrei să te lămureşti.

Și, pe parcurs, este din ce în ce mai clar că Sonny Wortzik, un aiurit căruia aproape îi scapă mitraliera din cutia de cadou cu care îi ameninţă pe angajaţii unei bănci, la închidere, nu este un infractor obişnuit. Nu înseamnă că gestul iniţial este bun, mai ales că motivaţia, pentru anii ’70, e cel puţin aiuritoare: vrea să îşi ajute partenerul, pe Leon, în condiţiile în care era căsătorit şi cu doi copii, să devină femeie.

Totuşi, pentru că este prins într-o situaţie fără ieşire (banii din bancă fuseseră luaţi de dimineaţă, s-a ales cu mărunţiş, a ars ca neghiobul registrul, a pornit alarma de incendiu şi cineva a alertat poliţia), este nevoit să se adapteze situaţiei şi, în acest context, dovedeşte, paradoxal, moralitate. Are grijă de toţi ostaticii, ştie să negocieze cu poliţia, comunică, atât cât se poate, cu soţia şi cu iubitul care nu îl înţeleg, nu îl ajută prin niciun gest de afecţiune (mai degrabă, ostaticii îl apreciază), dar, cel mai important, trebuie să

Raluca FARAON

aibă grijă de Sal, partenerul său imprevizibil în reacţii, veteran traumatizat din Vietnam.

E antologică scena în care, după o discuţie eşuată cu soţia sa, la telefon, rămâne cu ochii în gol ceva vreme: doar Holly Hunter, în *Pianul* de Jane Campion, mai reuşeşte să joace din priviri aşa.

Lumet prezintă un film sobru, în care, ca o picătură chinezească, absurdul situaţiei şi, cumva, al multor evenimente din viaţa de zi cu zi (scenariul e după un caz real) se configurează pas cu pas, neexistând nicio ieşire.

Cunoscut pentru rigoarea sa şi pentru controlul impus actorilor, în *După-amiază de câine,* Sidney Lumet a permis şi improvizaţii, tocmai pentru ca filmul să fie plin de viaţă şi să surprindă, iar personajele să nu fie din celuloid, ci new-yorkezi pursânge. Astfel, Pacino improvizează, ceea ce-i surprinde pe actorii parteneri, în scena discuţiei dintre Sonny şi Leon (figura lui Leon reflectă surprinderea absolută a actorului, printr-o perplexitate care nu poate fi repetată). De asemenea, improvizează într-una dintre scenele-cheie ale filmului – şi anume în secvenţele în care aminteşte de situaţia din Attica – de asemenea, un caz real, în aşa fel încât îl buimăceşte complet pe Charles Durning – în rolul poliţistului care negociază – şi care, luat ca din oală, nu mai are puterea de a-şi spune replicile, fiind complet năucit de discursul lui Pacino. La rândul său, John Cazale improvizează, provocând ilaritatea greu de obţinut la simple indicaţii regizorale a actorilor „ostatici” în scena în care, referindu-se la o posibilă plecare în străinătate (ca o condiţie pusă celor de la FBI), îşi exprimă dorinţa să plece departe de hotarele SUA, în... Wyoming şi refuză să creadă, atunci când i se atrage atenţia, că Wyoming este un stat american. Evident, Al Pacino a rămas buimac, accentuând, cu această ocazie, dramatismul, dar, mai ales, absurdul tuturor celor întâmplate.

Alături de *Muntele de pietate*, *După-amiază de câine* este unul dintre cele mai bune filme ale lui Lumet! Cu fascinantul Al Pacino şi cu talentatul John Cazale...

Iulian MOREANU

Iulian MOREANU
Să nu mă părăseşti niciodată... (IV)

Cristian şi Peta au izbucnit simultan în râs, iar el a prins subit un curaj nebun şi a sărutat-o. Au rămas înlănţuiţi preţ de mai multe minute. Când s-au desprins din îmbrăţişare, gâfâiau ca după o fugă epuizantă. O foaie de hârtie apropiată de faţa lor ar fi luat foc instantaneu.

- Nu ştiu de ce te iubesc, i-a zis el, prinzându-i obrajii în căuşul palmelor.

- Şi de când mă iubeşti? De câteva zile?

Avea dreptate să întrebe asta. Că doar nu ar fi putut spune că o iubea de pe vremea când era slujnica Lupuleţilor şi jucăria sexuală a pădurarului; când era o aschimodie, o slăbănoagă şi o pocitanie pe care doar când o vedeai îţi dădeai seama cât de săracă cu duhul era.

Da, Peta avea tot dreptul să-l întrebe asta; iar adevărul era că o îndrăgise pe loc, de cum o recunoscuse în patiserie, dar dacă i-ar fi mărturisit asta, nu cumva ar fi făcut o mare greşeală?

- Da, evident că de când te-am reîntâlnit…

Se simţea bine că spusese adevărul, iar Peta era fericită că el recunoscuse asta şi nu încercase să o aburească în vreun fel, aducând vorba prin cuvinte meşteşugite de partea ei de copilăria petrecută în aceeaşi casă cu el, în infernul familiei Lupuleţ.

- …Pentru că doar de câteva zile te cunosc, totuşi, nu?

Au continuat să se întâlnească zilnic, în funcţie de programul ei de muncă.

În restul timpului, Cristian se pregătea pentru examenul de admitere care se apropia. Încă nu-i spusese Petei despre intenţia lui şi se întreba cum va reacţiona când va afla. Pentru că va reuşi la facultate şi va pleca în capitală. Şi atunci, cum vor evolua lucrurile?

Îşi făcea gânduri, planuri pe care nu îndrăznea să i le împărtăşească. Deocamdată, se bucura de plimbările cu ea, de lungile plimbări cu ea. De discuţiile lor. De iubirea lor care ardea etape.

Abia cu două săptămâni înainte de a pleca la Bucureşti, Cristian i-a spus Petei că va da examen pe nişte locuri rămase libere la Construcţii. Când a auzit, Peta a început să bată din palme, cu un aer vădit alintat, şi l-a rugat să-i promită că va reuşi.

- Promit!

Deşi îşi intensifică pregătirea pentru admitere, Cristian îşi făcea timp să se plimbe cu Peta cel puţin o oră pe zi. Ţinându-se strâns de mână ocoleau de câteva ori lacul de la marginea oraşului, apoi se aşezau pe o bancă unde nu stăteau prea mult pentru că Peta se uita la ceas şi zicea pe un ton caraghios-autoritar: „Gata, am stat destul. E timpul să te întorci acasă şi să te pui cu burta pe carte.” În zadar îi spunea că este bine pregătit şi că va reuşi cu siguranţă. Peta era neîndurătoare. „Măcar să te odihneşti.”

O strângea în braţe şi o săruta.

Petei îi plăcea să fie alintată şi la rândul ei îl mângâia pe obrajii care-i ardeau. În faţa căminului de nefamilişti stabileau ora şi locul în care urmau să se întâlnească în ziua următoare, apoi Peta de desprindea din braţele lui şi-l împingea uşor cu mâna.

- Hai, fuga acasă, domnule inginer!...

În seara dinaintea plecării la Bucureşti, Peta i-a spus că a doua zi va veni la autogară ca să-l conducă şi să-i ureze drum bun şi succes la examen.

Însă, în mod surprinzător şi inexplicabil, Peta nu şi-a făcut apariţia. Cristian a aşteptat-o pe peron până în momentul în care şoferul a pornit maşina. Nu avea răspunsuri, după cum nici întrebări, pentru că nu era timp pentru aşa ceva. Trebuia, oricât de greu îi era, să se concentreze asupra admiterii. După aceea, va fi suficient timp să se clarifice lucrurile.

Candidaţii au fost cazaţi la un cămin din celebrul complex „Tei” de unde, între examene, apoi în zilele în care a aşteptat rezultatele, Cristian a venit în centrul capitalei, la Palatul telefoanelor, pentru a suna la Fabrica de confecţii. Dar niciodată nu a putut să obţină legătura, de parcă fabrica nu avea alocat nici un număr de telefon.

A crezut că va scăpa de tensiunea pe care o resimţea de când plecase de acasă, odată cu întoarcerea victorioasă de la examenul de admitere (fusese al şaselea pe lista reuşiţilor), dar aceasta îi creştea pe măsură ce cursa IRTA luată din Autogara Griviţa parcurgea kilometru cu kilometru drumul ce părea a nu se mai sfârşi.

La intrarea autobuzului în oraş, a leşinat.

Pur şi simplu a simţit o puternică durere de cap, apoi o moleşeală plină de căldură, s-a lăsat într-o parte cu capul sprijinit de fereastra unde într-o ultimă clipă de conştienţă bănuia că va găsi puţină răcoare, şi aşa a rămas până la pătrunderea maşinii în autogară. Pasagerii care treceau pe lângă el credeau că adormise, nu-l deranja nimeni, fiecare lăsând pe altul să-l trezească, până când nu a mai rămas decât şoferul. Acesta l-a strigat:

- Hai, băiete, scoală, că am ajuns!

Cum însă Cristian nu dădea nici un semn, s-a apropiat şi l-a zgâlţâit uşor. N-a fost greu să-şi dea seama că ceva nu era în ordine cu tânărul ăsta lângă care pe podeaua maşinii se afla o valijoară de carton presat.

S-a trezit la spital, într-un salon în care se mai afla un bătrân vesel nevoie mare, de te şi întrebai ce căuta acolo, căci părea sănătos tun. A deschis ochii şi a întrebat, confuz:

- Unde suntem?

Bătrânul a început să râdă ştirb, şi i-a răspuns printr-o întrebare:

- Da' tu unde ai vrea să fii?, pentru ca apoi să adauge: la spital.

În salon mai erau două paturi neocupate.

După lumina care intra pe fereastră era dimineaţă.

Peste vreo oră, în salon şi-a făcut apariţia un doctor însoţit de două asistente cu figuri vădit neprietenoase.

- Felicitări! a zis doctorul în loc de salut şi se aşează pe marginea patului, lângă el.

Acriturile rămaseră în picioare.

În afară de o durere difuză de cap, Cristian se simţea perfect, de unde şi nedumerirea legată de prezenţa lui acolo. Doctorul crezu că asta însemna că nu înţelesese pentru ce motiv îl felicitase.

- Pentru reuşita la examenul de admitere la facultate, îl lămuri.

- De… de unde ştiţi?

Una dintre cele două asistente privi nemulţumită într-un dosar. Părea nerăbdătoare să iasă din salon şi nu mai avea mult până să înceapă să bată din picior, ca o fetiţă râzgâiată şi nemulţumită că fusese târâtă într-un muzeu în loc să fie lăsată acasă ca să se joace cu păpuşile.

Iulian MOREANU

Îi spuseseră părinţii băiatului, chemaţi de urgenţă la spital după ce-l aduseseră în stare de inconştienţă de la autogara aflată vizavi de spital, acţiune pentru care fusese pusă în mişcare salvarea-TV împreună cu un întreg echipaj de intervenţie. După ce Cristian a fost supus unor investigaţii rapide, aceştia au aflat că băiatul lor suferise *iniţial* o ciudată stare de leşin, urmată apoi de o cădere într-un somn la fel de inexplicabil, în condiţiile unei scăderi aproape drastice a tensiunii arteriale. De la ce să i se fi întâmplat aşa ceva? întrebase tatăl. La început, doctorul care-l luase în primire, a ridicat din umeri, a momentană şi sinceră neştiinţă.

- O să aflăm, nu vă îngrijoraţi, important e că se află în curs de stabilizare.

- Dar?… intervenise şi mama ducând mâna la cap.

- Accident vascular? pricepu doctorul.

- Da, aprobă mama, cu teamă în glas.

- Nu, nu cred, adică… nu, nu cred.

„Ce dracu doctor e ăsta?" îşi zise tatăl şi se gândi cum să-şi ia copilul de acolo şi să-l ducă la Spitalul judeţean.

- Să fie cumva din cauza?... insistă mama.

- Din ce cauză? prinse ideea doctorul.

- Se întorcea de la examenul de admitere la facultate, îl lămuri mama.

- A, da? se ilumină doctorul. Atunci, asta este… O epuizare foarte mare care i-a depăşit limitele. În cazul ăsta, nu-i nici un motiv de panică. Într-o zi, două îl punem pe picioare, aşa că mergeţi liniştiţi acasă.

Cei doi părinţi mai întârziaseră câteva minute. Cristian dormea liniştit, din perfuzia agăţată într-un cuier-pom improvizat pe post de stativ îi picurau regulat în vene fluide întremătoare pline de vitamine şi cine mai ştie ce, mama îl mai mângâie pe cap de câteva ori, cu gesturi ce trădau teama de a nu-l perturba din somn, tatăl îl bătu uşor pe mână, apoi ieşiră din salon, după ce-l salutară în şoaptă pe bătrânul care, cu cearşaful până sub bărbie, se prefăcuse a nu-i auzi. Sau poate chiar nu-i auzise. Pe hol, doctorul îi întrebă la ce facultate dăduse Cristian şi dacă reuşise, şi, aflând rezultatul le adresă felicitările cuvenite.

- Ia să luăm o tensiune, zise doctorul şi făcu un semn uneia dintre asistente să execute operaţiunea respectivă.

- 115 cu 87, zise aceasta cu o ţâfnoşenie de neînţeles, după ce manşeta tensiometrului de dezumflă.

- Ce-am zis eu? Gata, nu ai nimic, tinere. Mâine îţi dau drumul. Te mai ţinem azi, doar ca să ne asigurăm că totul e în regulă.

- Ieri am crezut că te călcase maşina, zise bătrânul, după ce doctorul şi asistentele ieşiră din salon.

Se aşeză apoi pe patul gol din faţa lui Cristian, şi, după ce se prezentă, începu să-i turuie acestuia, fără să-l intereseze dacă era ascultat, despre tot felul de lucruri: cum a luptat în război, şi împotriva unora şi a altora, după care a făcut pârnaie tot aşa, şi de pe urma unora şi a celorlalţi, cum a lucrat la un patron de fabrică de gheaţă şi al unui gater, care patron s-a spânzurat în aceeaşi zi în care câţiva indivizi pe care nu-i ştia au venit la el şi, după ce i-au fluturat prin faţa ochilor o hârtie, i-au zis că din acel moment i se trec în proprietatea întregului popor ambele afaceri, cum s-a însurat cu cine s-a însurat, cum copiii acum nu mai vor să audă de el, şi tot aşa, până când Cristian a adormit.

S-a trezit în glasuri alarmante care veneau de pe culoar, paşi grăbiţi, scurte comenzi şi ordine. Bătrânul şi-a oprit morişca verbală şi, cu o sprinteneală uimitoare a sărit din pat şi a zbughit-o pe uşă în căutare de informaţii.

A revenit după zece minute.

Se întâmplase un lucru pe care oraşul nu-l mai trăise vreodată. Un nemernic aflat la vârsta pensionării îşi aşteptase amanta, o tânără la vreo 20 de ani, la poarta fabricii unde lucra, şi a lovit-o cu cuţitul, de faţă cu o mulţime de martori, colegi de muncă şi trecători. Marele noroc al fetei a fost că o prietenă a ei şi-a dat la timp seama de intenţia criminalului şi a tras-o spre ea, dar lama cuţitului tot i-a atins omoplatul, provocându-i o rană destul de gravă, din fericire neletală. După care nebunul şi-a înfipt de două ori, scurt cuţitul în burtă, cu intenţia evidentă de a se sinucide.

Bătrânul mai aflase că fata era încă în sala de operaţie, în timp ce criminalul scăpase doar cu câteva tăieturi ce nu-i puneau viaţa în pericol, datorită câtorva bărbaţi curajoşi şi pe faţă, care reuşiseră să-l imobilizeze amortizând astfel din forţa loviturii cuţitului. Îl cususeră deja, era sedat şi în rest nu avea nici pe dracu să-l ia, mai zise bătrânul cu un uşor regret, şi poate chiar mâine, cel mult poimâine, urma să fie luat de miliţie.

Către seară, după ce o elevă practicantă veni să le ia temperatura, în salon fu adus pe o targă individul care săvârşise tentativa de crimă. Doctorul care parcă nu pleca niciodată acasă, fiind într-o permanentă gardă, îşi ceru aiurea scuze

Iulian MOREANU

celor doi pacienţi, pentru că-l aduceau acolo pe atentator, dar nu mai erau locuri libere decât în acel salon. Îl ţinuseră până atunci sus, la chirurgie, dar era nevoie de pat pentru un caz urgent care trebuia să iasă curând din sala de operaţie. Să nu se teamă, individul era sedat şi aşa avea să rămână până dimineaţă, când se va elibera un loc la chirurgie. În plus, în faţa uşii, pe hol avea să stea în permanenţă un miliţian înarmat. Cuţitaş nu înţelegea de ce doctorul trebuia să le dea toate aceste explicaţii la care nu-l obliga nimeni şi nimic.

După ce doi brancardieri cam sfrijiţi se chinuiră să-l aşeze pe noul pacient pe pat, Cristian simţi că i se opreşte inima. Pentru că acel individ nu era altul decât Virgil Lupuleţ! Crezu că nu vede bine, aşa că se dădu jos din pat şi se apropie de el. Da, fără nici un dubiu, Lupuleţ era. Sedat, inconştient, neputincios, vulnerabil ca un nou născut.

Ceva îi spunea lui Cristian că femeia atacată nu putea fi altcineva decât Peta. De fapt, putea să jure asta. Iar chestia cu „amanta” era sigur o presupunere a martorilor. Să fi ajuns nenorocitul ăsta până aici? Trebuia neapărat s-o caute pe Peta cât mai repede posibil.

- Îl cunoşti, aşa-i? întrebă bătrânul căruia îi dispăruse veselia aia nătângă de pe faţă.

Cristian dădu din cap, nu, apoi se întoarse în pat.

Trebuia să o caute pe Peta, îşi repeta nelinişti, iar pentru asta va avea nevoie de ajutorul bătrânului, care cine ştie cum naiba îşi dăduse seama că îl ştia pe criminal.

Inima începu să-i bată nebuneşte şi atât de haotic, încât se sperie şi apăsă cu putere butonul de panică. În câteva secunde o asistentă apăru în salon, alarmată de sonerie, fiindcă nu erau prea dese cazurile în care pacienţii cereau ajutor în acest fel, cel puţin aici, la secţia „interne”. Ştia exact de la ce pat venise semnalul, aşa că se îndreptă glonţ către Cristian.

- Ce s-a întâmplat? Vă simţiţi rău?

Cristian simţea că nu putea vorbi şi respira cu greu, aşa că asistenta îi luă rapid tensiunea şi pulsul. Dădu nemulţumită din cap, pentru că valorile erau cam mari, deşi evoluţia pacientului până atunci fusese una foarte bună. Se înapoie în camera asistentelor, de unde se întoarse imediat cu o colegă care ţinea în mână o seringă gata pregătită spre a fi folosită.

La câteva minute după injecţie, Cristian a început să se liniştească.

Asistenta reveni de câteva ori pentru a controla tensiunea arterială şi pulsul, până când

zise că da, acum totul era în regulă, lucrurile reveniseră la normal.

- Dar ce s-a întâmplat, v-aţi supărat de ceva? V-aţi?...

Şi pentru ca totul să fie şi mai bine, îi făcu lui Cristian o injecţie cu Diazepam. Ceea ce-l făcu să adoarmă nu peste multă vreme.

Între timp, deşi doctorul garantase că Lupuleţ va dormi dus până a doua zi dimineaţă, efectul sedativului se termină şi la scurt timp după ce Cristian adormi, pădurarul se trezi, îşi dădu repede seama unde era şi, văzându-l în patul de vizavi pe Cristian mări ochii nevenindu-i să creadă, convins că aiura. Era perfect conştient de ce era acolo şi ce făcuse. De altfel, o pereche de cătuşe îl ţinea strâns legat de pat. Închise ochii prefăcându-se că picase într-un somn instantaneu, dar, în mod ciudat, chiar readormi.

La rândul său, şi bătrânul adormi, începând să sforăie şuierat.

Se anunţa o noapte liniştită.

Cristian se trezi pe la miezul nopţii. Trebuia să meargă la toaletă. Diazepamul îl buimăcise de tot. Se simţea ameţit şi avea impresia că nu poate merge. Fu nevoit să se sprijine de pat.

La întoarcerea de la WC-ul unde mirosea a hazna dată pe-afară, vru să treacă pe la camera asistentelor. Poate afla de la ele cum se simţea fata înjunghiată de tipul din salonul lui, care, într-adevăr, era păzit de un subofiţer de miliţie având pe genunchi un pistol-mitralieră, şi care abia îşi mai ţinea ochii deschişi.

Renunţă şi intră în salon.

Salonul era scăldat într-o lumină gălbuie care se prelungea pe fereastră venită de undeva de la o lună nevăzută.

Lupuleţ dormea horcăind, cu faţa în sus. Pe lângă un colţ al gurii se prelingea un fir de salivă pe care din când în când şi-l trăgea înapoi ca şi cum sugea un lichid. Cristian luă perna de pe patul liber şi se apropie de el. O apăsare puternică pe faţă, o zbatere inutilă şi mută şi după câteva secunde nemernicul va fi doar o amintire. O amintire urâtă. Apoi, întâmplă-se ce s-o întâmpla.

Înainte de a aşeza perna pe faţa lui Lupuleţ, Cristian privi în spate către bătrân. Acesta nu era în pat. Se dăduse jos neauzit şi stătea în spatele său.

Iulian MOREANU

- Nu! Nu face asta, îi şopti bătrânul punând o mână osoasă pe umărul lui.

Cristian nu simţi deloc teama celui prins asupra unui fapt atât de grav. Şi nu-l interesa că bătrânul l-ar fi putut denunţa cu deplină îndreptăţire. Ba, parcă l-ar fi rugat pe bătrân să-l ajute ca să poată apăsa şi mai tare perna de faţa hidoasă a lui Lupuleţ.

- Nu, nu face aşa ceva, repetă bătrânul şi-i luă perna din mâini.

Cristian nu se împotrivi şi se retrase în patul lui. Încercă să nu se mai gândească la intenţiile sale de mai devreme. Fusese o prostie, şi în mod evident nu ar fi fost capabil de acel act criminal. Mâine va avea mai mult timp ca să întoarcă această situaţie pe toate părţile.

Simţi cum câteva lacrimi încercau să ţâşnească din ochii pe care-i ţinea strâns închişi. Sigur, bătrânul avea dreptate îşi zise, şi adormi. A căzut într-un somn atât de adânc încât nu s-a trezit nici la vizita de dimineaţă a doctorului însoţit de cele două manechine bosumflate.

Când a deschis ochii, a constatat că rămăsese singur în salon. Atât patul în care stătuse Lupuleţ, cât şi cel al bătrânului, aveau lenjeria schimbată.

A ieşit pe hol cu gândul de a o căuta pe Peta, căci pe ajutorul bătrânului nu credea că mai putea conta. Întâlnind o îngrijitoare, o întrebă dacă ştia unde fusese mutat Lupuleţ.

- Ştiţi cine, tipul acela cu tentativa de crimă… mai preciză.

- La morga, a răspuns îngrijitoarea, cu un calm ireal, de parcă îi spunea că respectivul coborâse până la chioşcul din curtea spitalului ca să-şi ia nişte biscuiţi. Năucit de cele auzite, Cristian mări ochii, nevenindu-i să creadă ce auzise. Da, zise îngrijitoarea, uşor amuzată de zăpăceala lui. Făcuse infarct pe timpul nopţii, l-au găsit mort de dimineaţă.

Şi bătrânul?

- Bătrânul? repetă îngrijitoarea de-ai fi zis că era obligată să-şi aducă aminte nişte lucruri petrecute cine ştie când.

Bătrânul fusese externat.

(textul integral în vol. „CARTEA CU VISE”, Editura „Detectiv literar”, Bucureşti, 2022)

Irene POSTOLACHE

Irene POSTOLACHE
Secrete mari şi mici

Azi, ANABELLA a descoperit în geantă o nouă

SCRISOARE MISTERIOASĂ.

E clar. Situaţia nu mai poate fi ignorată. A devenit ceva foarte serios. Cine ar putea să-i trimită aceste scrisori misterioase? Ce reprezintă ele? Misterul trebuie dezlegat cu orice preţ. Chestia e că scrisorile apar întotdeauna în geanta de şcoală. Anabella extrage cele două scrisori din sertarul plin. Le compară cu cea de a treia.

- Hm! Aceeaşi mână! şopteşte ea.

Are dreptate. Plicurile sunt identice. Pătrăţelele decupate au culori asemănătoare şi aceeaşi mărime. Luate separat, niciuna dintre ele nu înseamnă absolut nimic. Oare ce se ascunde aici? Se va ocupa de caz, pentru că, bineînţeles, Anabella are talent de

DETECTIV.

Nu se lasă până nu află tot ce o interesează! Doar cu tata e diferit, nu-i merge mereu. De exemplu, atunci când îl întreabă despre mama. Nu poate întreba direct dacă un lucru a fost al mamei, pentru că atunci tata se întunecă la faţă, tot restul zilei se închide în cameră. Dar Anabella s-a descurcat şi cu întrebările astea. E tare şmecher felul în care s-a descurcat! Îşi închipuie cum mâinile mamei, calde şi moi, alintau un obiect. De exemplu, sertarul de sus de la dulapul cu oglinda. Mânerul maro străluceşte puternic din cauză că mama l-a folosit în fiecare zi. Iar crăpătura din colţ e de atunci când, încărcat cu prea multe mărgele, sertarul a căzut din cauza greutăţii. Ştie din poze, mama avea un milion de mărgele, care au dispărut ca prin farmec. Pata rotundă de pe dulap, e o urmă a ceştii de cafea. Visează cu ochii deschişi felul în care ţinea mama ceaşca. Cum cobora pleoapele de plăcere atunci când ducea lichidul aromat la buze.

Ce simplu îl păcăleşte pe tata! Îl întreabă:

- Tati, dulapul cu oglindă şi sertare era aici şi când eram eu mică, mică de tot?

Sau:

- Tati, crengile corcoduşului băteau în fereastră ca să anunţe că s-au copt şi atunci când eram eu bebeluş?

Grozavă şmecherie, nu-i aşa? Poate afla orice fără să rostească numele mamei.

Pătura crem cu franjuri pe care a găsit-o în pod e cheia de la uşa amintirilor. Sigur a fost a ei pentru că mama iubea păturicile. „Icile", cum le alinta atunci când le strângea în braţe. Tot în pod, într-o cutie, Anabella a descoperit o geacă vişinie. În buzunarul ei se înghesuiau o batistă mototolită şi un săpun nedesfăcut. Geaca mamei, a hotărât fetiţa, adoptând-o imediat. Chiar şi acum, după aproape trei ani de când o găsise, mai emana puţin din mirosul atât de cunoscut al săpunului.

După ce a urcat şi a coborât de câteva ori scara podului cu geaca în braţe, oricând în pericol să-şi rupă gâtul, Anabella a simplificat acţiunea. A cărat preţioasele obiecte în cameră. Dar unde să le ascundă? Mai întâi le-a făcut loc într-un colţ de dulap. S-a răzgândit şi a mutat geaca şi păturica sub saltea. Acolo tata nu umbla niciodată. Singura care le putea găsi era femeia care făcea curăţenie generală, o dată pe lună. Dar ea nu era chiar atât de

MINUȚIOASĂ

ca să le descopere. Seara, după ce toate zgomotele din casă mergeau la culcare, păturica ieşea din ascunzătoare şi o îmbrăţişa pe Anabella. Trebuia doar să închidă ochii şi să-i simtă căldura.

IAR PATUL NU MAI ERA TRIST.

Nimeni nu ştia cel mai mare secret al Anabellei, nici măcar Nora. Pijamalele vechi, rulate, umpleau mânecile vişinii iar puiul de pernă aproape dezumflat era numai bun de pus în mijlocul gecii. Ridica cu grijă fermoarul. Apoi se băga în pat, cuibărită între braţele gecii, uitând să respire de atâta fericire. Deasupra se învelea cu ica decolorată de atâta spălat. Îi aspira cu nesaţ parfumul. Era atât de bine încât doar dimineaţa trandafirie o trezea din vis. Ah! Îşi dorea atât de mult o îmbrăţişare! Să simtă mâna mamei alintându-i faţa!

Ion Toma IONESCU

Ion Toma IONESCU
Laborator Tobârlanii, sau Guşterele de şantier

Când scrii un roman şi ca scriitor îţi place ceea ce faci, aşezat la biroul tău cu laptopul în faţă, frazele curgând de la sine, simţi că îţi iese... E ca şi cum ţi-ar fi intrat cineva atunci în minte şi îţi dictează instantaneu ce urmează să se întâmple în carte. O spun din propria experienţă, aşa am simţit scriind Guşterele sau Tobârlanii reloaded reinventat(e), de mai târziu, din a treia ediţie. De multe ori, la cele mai inspirate pagini, nu mă mai puteam ţine de dictare şi părăseam textul principal deschizând un word nou. Spicuiam oarecum în sinteză, precipitându-mă, sărind cuvinte, folosind mai mult verbele şi urmărind să nu pierd idei şi sfaturi pe care le primeam de undeva din afară, - din mine. Uneori îmi plăcea cum curge fraza întreagă şi încercam să consemnez toate cuvintele cum fuseseră şoptite, notându-le prescurtat şi sperând că le voi putea reconstitui la rescriere.

Rescrierea nu era uşoară. La prima încercare rostul era să descifrez textul acela fragmentat, să completez literele care lipseau, ca la rebus şi, să-i dau o anumită coerenţă, cât timp ideile rămâneau oarecum proaspete în memorie. Abia în pasul următor alegeam dacă acel text va fi păstrat aşa cum mi se „livrase”, sau plasam fragmente din el şi le dezvoltam în diferite capitole din textul principal.

Redau mai jos o pagină word rescrisă la prima mână. Am deschis-o azi din întâmplare într-unul din dosarele secundare cu idei şi sfaturi primite când eram într-o asemenea transă(Unii ar spune că erau primite direct de la Dumnezeu!...).

...De la un anumit moment va trebui să te cerţi(să mă cert?) cu personajele tale. Cu Nicolae mai ales, (unchi-meu), pentru că ai dorit să faci din el personajul principal, eroul legionar care după ce şi-a împuşcat nevasta, suspectat de impotenţă, ajunge şef de cuib(Trebuie stabilit cu subtilitate, cât dramatism şi câtă laşitate să păstrez în roman, scena petrecându-se când soţia se află în pat cu amantul... Descrierea să fie cât mai simplă, fără prisos de amănunte!)...

N-a avut nimic cu amantul! L-a lăsat să sară în grădină pe fereastră. Nicolae rămăsese proptit în uşă cu arma în mână şi, când a tras spre ea focul de pistol, ţintind locul unde el îşi arătase neputinţa, laş a întors privirea coborând şi ţeava pistolului. Glonţul a scăpat pe ţeavă atingând totuşi gamba femeii şi i-a sfârtecat-o. A plâns împreună cu ea când a bandajat-o cu feşe rupte dintr-o cămaşă de-a lui scoasă din şifonier, să oprească sângele care şiroia.

...Vrând să-i descopăr fibra lui Nicolae, ca personaj, i-am căutat în arhive faptele de „vitejie” şi a trebuit să constat că nu există... S-a ascuns probabil în puşcărie(în puşcărie oare?), ca să scape de propriul său trecut şi apoi, ieşind, nu a avut curajul să se întoarcă acasă în Merişani(nu avea casa lui, se însurase în casa primei soţii şi, la ălbătrân n-avea cum să se întoarcă, îl făcuse de râs).

...L-a primit Smochina, cea de-a doua nevastă cu care s-a căsătorit mai târziu, undeva spre Târgovişte. O femeie uscată, cu viaţa arsă în urma ei. Nu mai avea nevoi fizice, probabil se săturase de bărbaţi, apropiindu-se de Dumnezeu, dar i se urâse sa fie singură. Oricum îi trecuse timpul!...

...Când vânătoarea legionară s-a potolit, Niculae a venit, după mulţi ani, la Merişani cu

Ion Toma IONESCU

Smochina să-şi aşeze rostul între neamuri. Şi-a ridicat casa într-o vară pe pământul tatei ce urcase la cer devreme, rănit pe front. Împlinisem opt ani când am primit din spital cartea poştală cu scrisul lui aplecat spre stânga... Din cauza rănii, trebuia să ţină mâna depărtată de corp şi sprijinită de masă, i-ar fi fost imposibil să aplece literele spre dreapta. Îmi cerea să am grijă de mama... Nicolae nu ajunsese nici măcar la înmormântarea tatălui meu. De fapt până am terminat liceul nu-mi amintesc să-l fi văzut pe unchi-meu vreodată!...

...S-a mâniat auzind că voi scrie o carte despre neamuri. De unde să ştii tu adevărul, când nu erai născut!?... Îl instiga pe Burtilă, vără-miu, mai iute la mânie, promiţându-i casa ridicată pe pământul tatei. Până atunci mă făcuse să înţeleg că îmi va rămâne mie.

...Nu eşti un Tobârlan adevărat Burtilă dacă îl laşi pe Toma să scrie cartea asta! „Ba eu sunt! Bastardul de Cornel nu e şi i-ai promis şi lui casa!”... Îi umpluse capul că eu scriu o carte în care povestesc lucruri ce n-ar trebui spuse niciodată... („accentuează cât poţi secvenţa de când eraţi copii, cu Maria, soră-sa, verişoara ta, şi guşterele, când cu violul!”)

...Burtilă sau unchi-tu Nicu, mai repede unchi-tu, te ameninţă că-ţi va sparge capul, arătând lumii legăturile greşite din el...

Ion Toma IONESCU

...Intervine si Tata-mare, Tobâran ălbătrân, întotdeauna trebuie să intervină şi El... Se mută cu coverga din luncă, cu luncă cu tot, înconjurată de două braţe ale Argeşului, pe insula lui din cer şi e musai acolo apele râului să-şi schimbe cursul, să curgă la deal spre podul de fier, către munte.

...Aranjase cu Dumnezeu să nu se bage peste el şi acolo îşi va aduce toate neamurile... Avea o teorie că lucrurile făcute lent, aşezat, împreună ca într-o castă, aduc fericirea veşnică. A încercat s-o aducă şi pe Dumitra, iubita din tinereţe, cea pentru care s-a urcat în tei să-i culeagă floare la şaptezeci de ani şi din călcătura strâmbă şi-a rupt piciorul. Dar Dumnezeu a ascultat rugăciunile Linei şi nu i-a permis să încalce regulile... Eu nu l-am crezut şi am căutat-o degeaba pe Dumitra printre tufele de leandru şi roşiile coapte neculese.

…Suntem cu toţi acolo. Lucrurile se pot complica.... Începem să ne privim cu alţi ochi..... Se pot întâmpla si nişte legături ciudate La Crucea de Piatră, lupanarul deschis de Miţa...

Ce legături ciudate se pot întâmpla? Căutaţi Tobârlanii. Guşterele reloaded, reinventat(e)! cât încă se mai găsesc în librăriile online cărţile lor de vizită...

Iulian BARBU

Reşiţa

- oraşul cu poeţi -

Afară plouă şi poetul
Îşi aşteaptă steaua
Picăturilor de lacrimi
De pe cerul unde
poemul
Mângâie tâmpla sa.

În oraş plouă, plouă
De patru ori pe
săptămână
Peste tăcerea ce se
îmbracă
În haina durerii
Copilului ce adoarme
În inima lui Dumnezeu
Lângă graiul străbunilor.

Lidia ZADEH

SPOVEDANIA

Mai am ceva a-ţi spune sfiosule duhovnic
Tu surdomutul martor, pecete a trăirii
Să-mi fii supremă taină şi nenăscut ibovnic
Din lumi îndepărtate un glas al izbăvirii

La poarta mântuirii e valea ce ne-nfrică
Renaşte-n întuneric neobosita gheară
Ce priveghează ochii cu lacrima calică
Pe vârful unui munte ca un vulcan de ceară

Sunt ameţită iarăşi de lacrimă şi trudă
Şi moare câte-un strigăt pe umbra unui dor
A păsărilor moarte în cer cu iarba crudă
Ne împietreşte timpul cu izul lui de clor

Şi-n goana furibundă cu glas de cucuvele
Adapă cai pursânge, otrava din fântână
Prin casa noastră veche, cu geam şi giurgiuvele
Acum bate doar vântul ce spulberă ţărână

În catedrala veche iubind cu voce tare
Să ne-ntâlnim în noaptea cu zâne de metal
Să ardă focul veşnic în lâncede altare
Şi-n lumânări cu seul topit într-un pocal

Mă spovedesc la tine cu glasul de aramă
Văd rugul ca pe patul ce-adoarme o statuie
Şi umbra mă-nfioară, mi-e frică şi mi-e teamă
Mă-nconjură pământul şi crucile şi cuie

Nimic nu mă mai doare şi frigul mi-e străin
O voce incomodă îmi zornăie-n ureche
Să mă mai nasc odată din uterul creştin
Fecioară să îţi fiu şi fragedă pereche

Şi din nevoia lumii ce nebunia-şi toarnă
În codrii de aramă, mistreţii de argint
Îşi cheamă vânătorii cu ruginita goarnă...
Sfiosul meu duhovnic, e gândul meu succint…

Să ascultăm povestea în valuri de absint

VEGETAL

Când semnul iubirii se stinge incert
Şi trece prin noi un râu de regrete
Iar noaptea e ziua trecută de sfert
În veacul ce singur îşi scrie secrete

Din ele culegem petale de crini
Şi verdele crud de pe câmpul magnetic
Tristeţi sunt amare cu gust de ciulini
Mirosul de iarbă mă-mbată fonetic

Sălbatic să-mi furi doar un aspru sărut
Aruncă spre mine o umbră nebună
O ultimă noapte cu glas prefăcut
Un zid de nelinişti în prag de furtună

Un cer anormal ai în ochiul felin
Priveşte la mine atât de aproape
Văd nori muribunzi ca şi stele-n declin
Ascunde-mi o mie de zile sub pleoape

Cuprins e în foşnet de clipe, eternul
Cresc ierburi din lut şi-n miezul din veacuri
Nebunii lovesc cu râsul lor cerul
Se sperie îngeri ce nu mai au leacuri

Mimăm fericirea cu vechiul clişeu
Văd adevărul prin pleoapele treze
Frânturi de cuvinte, crâmpei din eseu
Şi liniştea cade, dar n-o să dureze...

Ascunde-mi la noapte sub pleoape lumina
În visul ce arde cu fum de metal
Mi-e sete şi foame dar este rutina
De-a scrie poeme pe câmp vegetal

Lidia ZADEH

STARE de VEGHE

Tristeţea e umbră ascunsă-ntre ziduri
Şi-n anii trecuţi peste rânduri în fugă
E chipul iubirii învinsă de riduri
Oricât am renaşte altare din rugă

Învie în mine păsări ce mor
Când cerul m-apasă în veghe de stare
Demonul nopţii m-atinge uşor
Cu aripa-i frântă din rece visare

Izvor de cuvinte, izvor de lumină
Se-adună în tihnă pe foi insipide
Pe aripi de păsări duc taina divină
În cerul meu sumbru cu ore perfide

Istorii-n declin admit agonal
Cum timpul se duce în hohot isteric
Rămâne povestea înscrisă carnal
Eterna legendă din mitul homeric

Se-aşează platonic visul înfrânt
Pe firul de timp ce se veştejeşte
Din mine rămâne o viaţă-n cuvânt
Şi-o brazdă de ger morbid
îmi zâmbeşte

Nimicul e totul şi totu-i nimicul
Când viaţa din umbră perfid ne pândeşte
Nu-ntoarcem nici clipa nu-ntoarcem nici timpul
Îmi pare un meşter ce chipuri zideşte

DINASTIE

M-au condamnat judecători pe viaţă
La o iubire grea şi muribundă
Cu un verdict zâmbind de sub mustaţă
La o pedeapsă lungă şi profundă

Îi vom minţi cu nunta noastră sfântă
Şi vom păcătui pe mai departe
Şi-ntr-un târziu când îngeri ne-nspăimântă
Improvizăm noi roluri dintr-o carte

Îi vom minţi cu nunta mincinoasă
Şi vom păcătui şi-n altă lume

Lidia ZADEH

Într-un târziu o muză furioasă
Ne va ierta spunându-ne pe nume

Îi vom minţi sub felinar din parcul
În care te-nşelam şi-n altă viaţă
Când Eros nesupus trăgând cu arcul
A obosit de spaimă şi de greaţă

S-au dat sentinţe, una după alta
Nedrepte pentru-aceeaşi erezie
Păcatul bate-n piatră, surd cu dalta
Eu plâng nedemn şi plâng în poezie

Am ispăşit pedeapsa pe pământ
De veacuri şi de secole se ştie
Sunt rana lumii, sumbrul ei mormânt
Urmaşa Evei, sunt o dinastie

ROCHIA

Mi-am cumpărat degeaba o rochie prea lungă
Din nou iubitul meu, ca să mă scoţi la cină
Să îmi cuprindă sânii, să stau ca într-o pungă
Să fiu un manechin în geamul din vitrină

Te-aştept în seara asta cu braţele deschise
Dorinţa mea e una, să-ncap în şifonier
E seara mea iubite, cu visele promise
O să mănânc puţin că nu pot să diger

Mă-mbrac în lungi metraje, caftane şi corsete
O zână vreau să fiu cu pielea de nailon/ dragon
Să mă cuprinzi turbat, nebun fără bilete
La comedia groazei, cu iz de silicon

Priveşte-mă cât sunt, cu ochiul tău fatal
Mi-e rochia îngustă şi strâmt mi-e ombilicul
Şi de prea multă artă devin un vis carnal
Nu vreau să te ascunzi, urneşte-mă cu cricul

Dorinţa dintre noi e cauză pierdută
Şi dormitorul nostru e enciclopedie
Când îmi acopăr leşul cu o blana de la
ciută/pătura de iută
Iubirea ce-am trăit-o, acum e tragedie

Iubitul meu romantic, hai pune-o melodie
Îmi pare că nu simţi cât sunt de neiubită

Codruţ RADI

Codruţ RADI
Gemmralia

Destinul spiritual trebuie urmat prin cunoaştere şi credinţă!

Aşa s-a întâmplat şi cu autorul acestei lucrări, un atlas în care încearcă să sintetizeze, în maximă măsură, de la bază până la vârf, căutarea, găsirea şi regăsirea, cunoaşterea şi recunoaşterea, într-o permanentă deplasare pe itinerariile posibile. Lucrare cu caracter filozofic, enciclopedic, umanist, plecând de la un adevărat univers cultural şi artistic, acumulat anterior, din care s-au născut şi au evoluat idei, principii, conexiuni între ştiinţe, toate sistematizate într-un mod original, poate unic în felul său. Am fost colaborator la această operă, împreună cu alţi câţiva prieteni ai celui care i-a dedicat cea mai mare parte a vieţii, Mărginean V.V. George, originar din Oarba de Mureş, stabilit în Breaza. Au plecat între timp la ceruri, unul după altul, mai toţi cei implicaţi, şi am considerat că ar fi moral să fac cunoscut, pe cât posibil, ceva despre conţinutul atlasului, plecând de la prefaţa pe care am făcut-o acestuia, la vremea finalizării lui (în jurul anului 2000). Constituit în peste 300 de bibliorafturi, multiplicat de câteva ori în forma originală (fără să ştiu unde se află vreun exemplar acum), nu cred că ar putea vedea vreodată lumina tiparului, altfel decât prin acest text.

Urmărind idealul de autodesăvârşire şi perfecţionare prin parcurgerea unor trepte de cunoaştere absolut necesare, pană la atingerea înţelepciunii, se conturează, totodată, un „Dicţionar enciclopedic" care oferă algoritmi de lectură, învăţătură, educaţie, discernere. Autorul doreşte ca această lucrare „scrisă cu sângele iubirii de cunoaştere şi adevăr" să fie încredinţată unui urmaş spiritual demn de ea, care să-i pătrundă înţelesul şi menirea, să o dezvolte, să o integreze în propria-i structură interioară şi să o redea lumii îmbogăţită în sensuri, dar în acelaşi timp se adresează „tuturor iubitorilor de carte ca mărturie a fericirii şi a mântuirii eterne". Este creaţia în deplină libertate a spiritului, din ideea cultivării binelui, autorul militând pentru trăire şi acte exemplare prin cultură. Treptele parcurse de om pe calea cunoaşterii sunt legate de drumul parcurs pentru atingerea adevărului, gradate astfel:

- omul în sine, prin suflet, este etern
- omul care trăieşte întru adevăr, persoană absolută
- omul personalitate cunoscătoare, erudită, fericită
- omul personalitate creatoare de valori materiale şi spirituale, mântuit

Legea de bază este ridicarea vieţii la nivelul înţelepciunii, sintetizată foarte bine în motto-ul „cunoaşterea - focul răsăritului, creativitatea - lumina zenitului, înţelepciunea - strălucirea amurgului". Închegat ca un sistem unitar în 12 secţiuni, acest declarat atlas are ca domeniu întregul univers al cunoaşterii, viziunea asupra ei putând fi înţeleasă ca un cerc (totalitatea domeniilor) străpuns de o spirală, după o schemă matricială. Partea introductivă cuprinde mesajul testamentar care dezvoltă principalele idei şi principii de transmis fiului spiritual.

„Încă din vremea copilăriei am nutrit convingerea că orice viaţă de om trebuie să se întemeieze pe trei factori esenţiali, principiul, fapta şi cuvântul; important este cum trăieşti, dar mai cu seamă cum te manifeşti pe planul creativităţii pozitive. Fără un fond de cunoştinţe, de cultură, nu poţi să îţi formezi idei superioare despre viaţă şi creaţie, fără muncă devii leneş şi nefolositor, fără dreptul la cuvânt devii demagog". Actul de creaţie reflectă ideile, înnobilează cuvântul, exprimă viaţa întru adevăr şi accesul la fericirea izvorâtă din acestea. Partea I-a a atlasului cuprinde „cugetările simple ale adevărurilor şi ideilor simple, cugetările înţelepte ale adevărurilor şi ideilor culte".

Partea a II-a, „Autodidacticismul cult - metamorfozele intelectuale ale fiinţei omului în omul personalitate creativ pozitivă" cuprinde 9 secţiuni, care cuprind la rândul lor 20 de meridiane şi 36 de orizonturi simbolizate şi ilustrate grafic (planşe A4 realizate manual, inclusiv partea de text). Ca exemplu, Orizontul XIII, „Muzicaliada", este orizontul de înaltă spiritualitate, de sine

Codruţ RADI

stătător, deschis viselor şi romantismului, iubirii şi purificării. Realul se împleteşte cu visarea, se deschide spaţiilor abisale, ideea se contopeşte în absolut. Universul se leapădă de sine, se abandonează în braţele imateriale ale divinului, divinul spiritualizează existenţa". Pe scara valorilor cunoaşterii, fiecare meridian (din cele 20) are unul sau mai multe orizonturi, sub semnul unui pseudonim prin care autorul se identifică ca potenţial căutător în lupta luminii cu întunericul. Meridianul XX este treapta cunoaşterii enciclopedice care finalizează calitativ şi valoric ciclul de 360 de grade (cercul) al cunoaşterii, reflectând valorile culte la nivelul înţelepciunii Gemmralia. Structurile fundamentale ale Atlasului sunt descrise prin vectori, spirale, matrici, meridiane, codificate în mod original şi sugestiv. Vectorii, în număr de 16, sunt suport pentru spirale, care încadrează matricile în care se înscriu medalioanele, tratatele, etc. Pentru exemplificare, ca să nu pară o utopie la care am fost părtaş, primul vector direcţionează spirala raţiunii care susţine matricea ştiinţelor, al doilea vector direcţionează spirala gândirii care susţine matricea filozofiei, ş.a.m.d. până la vectorul 16, suportul spiralei apogeica, încadrând matricea autocultivării, memorialistica. Primele 10 medalioane preenciclopedice, modele ale Atlasului, închid cercul pe nivelul primar, iar următoarele 6 sunt nivele calitativ superioare, descriind gradele de cunoaştere din ce în ce mai avansate, hipoenciclopedism, enciclopedism, universalism, eternitate. Una din secţiunile acestei părţi, pe aceleaşi coordonate (36 de orizonturi, 16 vectori, 20 de meridiane), este „Dicţionarul enciclopedic", în care sunt reunite colecţiile autorului în toate domeniile abordate, tezaurizate pentru eternitate în „Sanctuarul culturii româneşti şi universale". Acesta se regăseşte în ultima parte a Atlasului, cu toate corespondentele dimprejur. El este, în mod expres, împărţit în 15 saloane care reunesc patrimoniul material, fondul documentar, tezaurul cultural, reflectate ca orizonturi ale culturii, dar şi ca trepte de cunoaştere a nivelurilor valorice. De exemplu, salonul numărul 1 este „Casa memorială", salonul numărul 5 conţine colecţia de cărţi ale autorului, simbolizate prin 20 de meridiane, 36 de orizonturi ale cunoaşterii, 10 grade enciclopedice, salonul 8 cuprinde bibliorafturile corespunzătoare structurilor Atlasului. Partea în care sunt dezvoltate şi exemplificate secţiunile acestuia, conţine nu mai puţin de 383 de scheme filozofice şi structurale şi 576 de planşe (câte 16 planşe la fiecare din cele 36 de orizonturi), care pot fi considerate documente de lucru ale Atlasului şi subiecte infinite de meditaţie. O atenţie deosebită este acordată de autor secţiunii a XII-a, „Apogeul înţelepciunii Gemmralia", ilustrată grafic în mod special, care cuprinde, printre altele, „treptele de educaţie şi autoeducaţie", cei 4c ai autorului, „cunoaştere, convingere, credinţă, creativitate", precum şi „complexul omului şi omenescului", cu următoarele gradaţii:

- sufletul, monadă cu atribut divin
- eul viu, autocreativ, al fiinţei omului
- sinea cunoscătoare
- conştiinţa de sine a omului, personalitate creatoare

Prin stabilirea unor raporturi determinate în cadrul atlasului, plecând de la cunoaştere, care este nelimitată, este privilegiul omului care dă sens vieţii acestuia, şi până la creativitate, autorul dă gir omului în devenirea personalitate, parte în universul reprezentat de Dumnezeu, făcând o diferenţiere de termeni şi atribute, „creativitatea este a omului şi creaţia, act unic, inedit, aparţine lui Dumnezeu". Omul, ca parte, nu va putea deveni niciodată întreg, dar se poate desăvârşi pe calea şi firul călăuzitor propuse de autor. „Omenescul trebuie să se reflecte în grade de cunoaştere enciclopedică, convingere, credinţă, creativitate pozitivă, pe fondul unui caracter incoruptibil, al virtuţilor eroice". Astfel omul se apropie de Dumnezeu pe două direcţii, prin pătrunderea în domenii tot mai vaste, pe care trebuie să le cuprindă şi să le integreze în structura lui interioară, realizând salturile de apropiere prin creativitate, dar şi printr-o întoarcere către sine, printr-o sondare a adâncurilor pentru a le umple de harul divin. Omul devine nu numai atotcuprinzător, dar şi îmbogăţit spiritual, purificat sufleteşte, mai bun şi mai înţelept. Cel care găseşte formula de echilibru cu sine însuşi, împăcarea cu universul, se integrează în echilibrul cosmic. Iată de ce „Atlasul cosmogonic Gemmralia" pledează pentru cunoaştere enciclopedică, meditaţie filozofică, purificare interioară, înălţare spirituală, stabilind calea de urmat pe modelele propuse şi algoritmii de lucru. Şi fie ca la hotarul mileniilor, când numai vieţuirea în spiritual poate aduce salvarea şi mântuirea „să deschidem ochii, să ne îndreptăm minţile, să ne croim drum spre lumina sufletelor şi spre strălucirea spiritelor", aşa cum regretatul Mărginean V.V. George a năzuit, a şi izbândit în felul său, înclinându-se cu toată erudiţia şi milostenia unei cauze poate nu încă pierdute.

George Liviu TELEOACĂ

George Liviu TELEOACĂ

Dacopatia nu există şi nici nu a existat dacopatie

Moto: *„În concluzie, lipsa de critică, pe de o parte, şi atitudinea hipercritică faţă de valorile româneşti, pe de altă parte, ... au adus mereu mari prejudicii culturii şi limbii române, iar în prezent pot fi considerate cei mai mari inamici pe termen lung şi cu consecinţe incalculabile pentru cultura românească”* (E. Coşeriu şi A. Furtună)

Dacopatia nu mai poate exista nici măcar în gândirea domnului Dan Alexe, cel care a inventat şi a răspândit în lume acest termen ofensator, stânjenind în bună parte interesul nostru privind temeiurile culturii române ca parte integrantă a culturii europene. Dacă însuşi domnia sa a încercat *„a defini tipologic şi istoric limba maghiară şi a vedea unde se situează în peisajul lingvistic planetar*” (Dan Alexe, *La început a fost cuvântul*, *ANEXA II*, pag. 194), atunci înseamnă că şi noi, toţi ceilalţi, care am fost, care suntem şi care vom fi, avem dreptul să încercăm „***a defini tipologic şi istoric***” limba română „***şi a vedea unde se situează în peisajul lingvistic planetar***”. Foarte bine spus: planetar.

Aşadar, în acest context de reciprocitate preocupările pentru rădăcinile noastre numite şi dacice sunt legitime şi ca urmare nimeni dintre cei din trecut, nici dintre cei de azi, nici dintre cei de mâine, nu va mai fi la stâlpul infamiei ca suferind de boala paranoică numită „dacopatie”. Desigur, este firesc să distingem între preocuparea în sine legitimă şi rezultatele ei, ce se cer a fi susţinute cu dovezi valide. Dacă vedem că în trecut s-au făcut şi greşeli, avem datoria ca fără blamări şi în respectul jertfei înaintaşilor, ce au trudit pentru adevăr, să venim cu necesarele îndreptări de azi. Trebuie să fim conştienţi că spre deosebire de noi, care cu un clic avem acces la cataloagele on-line ale bibliotecilor din toată lumea, înaintaşii noştri, buchisind prin arhive, au putut folosi doar topul de hârtie şi călimara cu pană atunci, când ştiinţele abia începeau să se constituie.

Etichetări NU, dar rigoare ştiinţifică DA, pentru a-i putea spune, cu tot respectul, domnului Dan Alexe că dogma latinizări prea e contestată din toate părţile pentru a mai putea servi cuiva la scrierea unei cărţi.

O iniţiere în lingvistică, fie ea şi sub formă ludică, trebuie să fie conformă cu adevărul ştiinţific, iar din acest punct de vedere cartea apărută în anul 2022 trebuie refăcută, fiindcă limbile romanice, începând cu limba română, nu sunt de origine latină. Carme Huertas, specialistă în domeniu, a arătat deseori în ultimii ani că NO VENIMOS DEL LATIN, iar Petru Maior, corifeul Școlii Ardelene, a spus, încă din anul 1812, acelaşi lucru şi chiar ceva mai mult: DACĂ ESTE A GRĂI OBLU, LIMBA ROMÂNĂ ESTE MUMA CEII LATINEȘTI. În mod evident, concluzia aceasta contrazice spiritul atribuit Școlii Ardelene, motiv pentru care a fost dată uitării ca şi când nici nu ar fi existat, dar ea există, după cum bine se vede în facsimilul cu litere slavone (Petru Maior, *Istoria pentru începuturile românilor în Dacia*, Pesta, 1812, p.316). Desigur limba latină şi limba română au multe cuvinte comune, dar dacă tot norodul din Dacia ar fi învăţat latina, atunci ***aflo,are*** ar fi însemnat şi pentru noi „a sufla”, iar nu a găsi; ***iubeo,ere*** ar fi fost şi pentru noi „a porunci”, ***mergo,ere*** ar fi şi pentru noi a (se) scufunda; ***perna,ae*** ar fi şi pentru noi coapsa, muşchiul de pe coapsă; ***strigo,are*** ar fi şi pentru noi „a te opri din arat”; ***talpa,ae*** ar fi şi pentru noi „cârtiţa” etc. Deci, existenţa unor asemene omonime latino-române respinge la nivel de principiu ideea mult prea fluturată că dacii, inclusiv, dacii liberi ar fi vorbit curent limba latină. La întrebarea pusă tranşant: salt în latinitate sau continuitate, cartea domnului Alexandru Badea (2001, Google Book din 2009) subliniază cu acribie continuitatea pe baza unei minuţioase analize socio-istorice. Doamna Aurora Peţan, ca specialist autentic cu doctorat în lingvistică, fostă secretar ştiinţific la Institutul de Lingvistică al Academiei Române, respinge ca absurdă ideea latinizării

dacilor (Revista „Formula AS”, Nr 742/anul 2006), iar regretatul academician, Vasile Boroneanţ, respinge, de asemenea, dogma latinizării dacilor (Revista „Formula AS”, 860/2009). Ca specialist consacrat în lingvistică, Dr. Mihai Vinereanu, pe baza studiilor de indo-europenistică demontează, fără drept de apel, dogma latinizării, publicând DICȚIONARUL ETIMOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE, aflat la a doua ediţie.

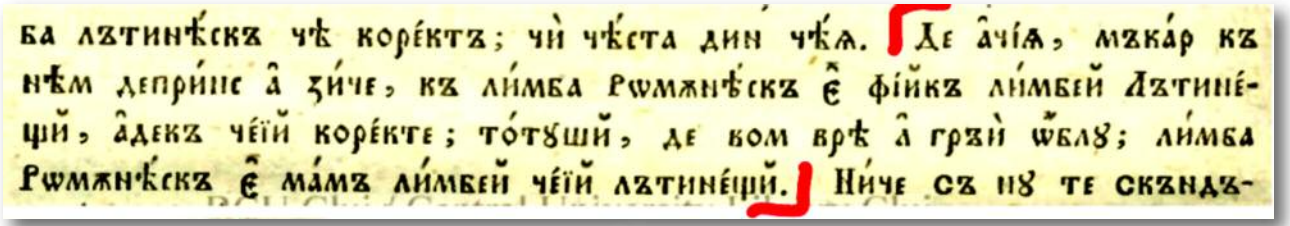
ба лътинѣ́скъ чѣ̀ коре́ктъ; чѝ чѣ́ста дин чѣ́ѧ. Де а̂чі́ѧ, мъка́р къ
нѣ́м депри́нс а̂ зи́че, къ ли́мба Рѡмѫнѣ́скъ є̂ фі́йкъ ли́мбей Лътине́-
щй, а̂декъ че́їй коре́кте; то́тꙋшй, де вом врѣ̀ а̂ грѣ̀ ѡ̂блꙋ; ли́мба
Рѡмѫнѣ́скъ є̂ ма́мъ ли́мбей че́їй лътине́щй. Ни́че съ нꙋ те скъндъ-

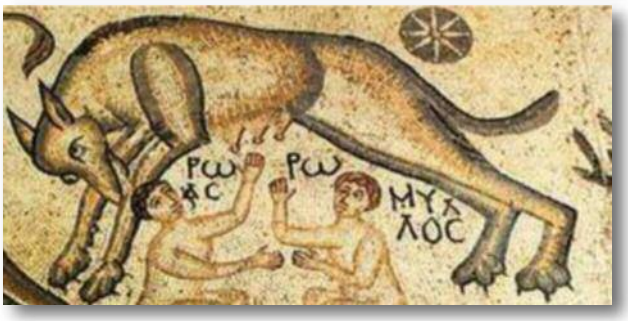

După cum se vede, atât dovezile socio-istorice, cât şi dovezile lingvistice desfiinţează dogma latinizării dacilor, dar asemănările dintre cuvintele limbii latine şi cuvintele limbii române ni se impun ca o realitate ce se cere a fi explicată corect şi din perspectivă istorică. Trebuie să existe, totuşi,

George Liviu TELEOACĂ

anumite evenimente istorice care să motiveze evidentele asemănări de cuvinte din limba latină şi din limba română, unele dintre aceste asemănări regăsindu-se până şi în intimităţile celor două limbi, aşa cum a dovedit domnul prof. univ. Ion Coja, latinist intransigent, (*UNU în limba română*, Buc.2009, p.458-472), care susţine şi pe bună dreptate că asemenea intimităţi pot fi răsădite de pe un teritoriu pe un alt teritoriu numai şi numai de către vorbitorii nativi ai limbii, pe calea limbii materne. Cum asemenea răsădiri de subtilităţi comune nu s-au putut face în Dacia ocupată de *„acele magnas copias de cives romani adunaţi ex toto orbe romano”* (L. Mihăilescu-Bîrliba https://bmcr.brynmawr.edu/ 2013/2013.04.27/) trebuie să acceptăm ca necesară răsădirea făcută în Laţiu. Ca incerte, e bine să renunţăm la legende, dar nici asupra probelor arheologice nu vom zăbovi, întrucât Lupoaica de pe Capitoliu certifică, prin metaforă plastică, direct şi în clar această roire de pe Valea Dunării de Jos în Laţiu, aproape de volscii, al căror etnonim presupune aceeaşi origine cu a latinilor.

Lupoaica de pe Capitoliu a fost înălţată pe soclu prin voinţa şi decizia Senatului Roman la începutul Republicii Romane în jurul anului 480 î.Hr., după ce Roma abia se eliberase de tiranica regalitate etruscă, şi tot prin voinţa şi decizia Senatului Roman Lupoaica de pe Capitoliu poartă pene pe omoplaţi şi pe şira spinării, ca şi pe un gât prelungit – tot aşa cum Lupul Dacic poartă pene pe un corp prelungit – pentru a eterniza în bronz faptul că Romulus şi Remus au crescut şi s-au format ca întemeietori ai Romei Antice hrăniţi din pruncie cu înţelepciunea Lupului Dacic. Ca urmare Lupa Capitolină apare maiestoasă, înălţată ca o personificare a cerului către care Gemenii, fiii zeului Marte, îşi întind mâinile pentru a primi har. Ca simbol ce reprezintă Roma Eternă, Lupa Capitolină arată explicit, deşi prin mesaj plastic, că Petru Maior a avut dreptate şi din punct de vedere istoric: LIMBA ROMÂNĂ ESTE MUMA CEII LATINEȘTI. Această metafora plastică în bronz este şi mai bine înţeleasă, dacă se ţine cont că în perioada antichităţii Lupa Capitolină era asociată

sau se confunda cu „Luperca”, nume de zeitate. Prin toate detaliile sale reprezintă varianta feminină a Lupului Dacic (vezi şi Univers Strategic, Nr.45, p.389), iar ca o confirmare că este emblema unei foarte mari zeităţi, Lupul Dacic a fost sculptat faţă în faţă cu Jupiter (Zeus) pe Columna lui Traian, Scena XXIV, în tratatul lui Conrad Cichorius (vezi Univers Strategic Nr. 48, p.231). Aşadar, potenţat de autoritatea imperială a Columnei, acest mare document în bronz, parafat de Senatul Roman la începutul Republicii Romane, ne arată că cetăţenii Romei Antice îşi mărturiseau cu recunoştinţă originea lor carpato-danubiană, de fapt originea lor română, de vreme ce ramnii sunt întemeietorii necontestaţi ai Romei.

Numai că prezenţa în istorie a Lupului cu pene, adică a Lupului Dacic, numit şi Dragon, este mult mai extinsă. Sub semnul acestui Dragon Carol cel Mare învinge până în preajma anului 800 armatele de rezistenţa anticreştină din Occident, iar Wilhelm I, Duce de Normandia, biruie în bătălia de la Hasings din anul 1066, aşa cum s-a şi narat în anul 1077 pe Tapiseria de Bayeux. Whitney Smith, ca director al Centrului American pentru Drapelele Lumii, generalizează fără ezitare, arătând că sub semnul Dragonului s-a făcut istoria din Persia până în Anglia. Astăzi Dragonul figurează pe scutul heraldic al Londrei, dar şi pe drapelul de stat al Țării Galilor. Sub forma unor statui impresionante, Dragonul de sorginte dacică e prezent şi în parcurile din Anglia.

George Liviu TELEOACĂ

Pe scutul heraldic al Letoniei, Lupul Dacic are, de asemenea, adăugat un cioc de pasăre pe botul de lup, arătându-se astfel cum Lupul Dacic cu pene, uneori şi cu aripi, poate fi întruchipat şi de Grifon. Ca simbol foarte vechi răspândit în toată lumea, Lupul Dacic a fost redat în forme variante, care toate pun în evidenţă joncţiunea lup-pasăre. Pasărea se dovedeşte a fi corbul care împreună cu lupul sunt redaţi în clar pe principala poartă vestică de intrare în Walhalla, iar zeul Odhinn e însoţit de doi lupi şi doi corbi. Primii doi Grifoni au fost pictaţi în palatul minoic, Knossos, la stânga şi la dreapta tronului, ca semn al ocrotirii divine.

Cu privire la prezenţa Dragonului în heraldică, atrag atenţia asupra unui detaliu, care a scăpat până acum perspicacităţii. Fiindcă au fost concepuţi pentru a reda neabătut joncţiunea lup-pasăre(corbul), lupul şi, ulterior leul prin asociere, poartă în toată heraldica lumii la fiecare labă doar trei gheare, maximum patru gheare ca la pasăre, ca semn că reprezintă hieroglifa-Dragon şi nu vietatea. Trei gheare evidente are, însă, şi Luperca cu Romulus şi Remus pe mozaicul sirian din anul 511 d.Hr., aflat în muzeul Maaret an-Nouman.

Or, redată astfel, ca patruped cu câte trei gheare, Luperca se identifică, fără nici cea mai mică dificultate cu acel patruped arhetipal, care tot cu câte trei gheare la fiecare labă a fost pictat

frecvent pe eleganta şi rafinata ceramică de Cucuteni-Tripolie, creată cu cel puţin cinci mii de ani în urmă. Uneori, în loc de gheare patrupedul de Cucuteni-Tripolie poartă doar penele desenate în aceeaşi manieră, în care au fost redate pe gâtul celor doi grifoni, ce primesc impresionanta jertfă a calului pe strălucitorul pectoral scitic din aur. Ca dovadă că hieroglifa Dragon sau hieroglifa Grifon reprezintă emblema pentru Zeitatea Supremă, vrednică de asemenea jertfă, au ajuns până la noi câteva artefacte cu valoare alegorică, în care hieroglifa Dragon sau hieroglifa Grifon poartă în spate zeităţi emanate cu împuterniciri specifice, printre ele: Apolo, Inana, Isis, Cybele. Ca exemplu, în figura gri, sunt purtaţi în spate Zeul Soarelui şi Zeul Lunii, din mitologia hitită (https://ro.pinterest.com/pin/822751425673463055/).

Inclus deseori şi în iconografia creştină, de la Vatican până la biserici mari sau mici, dar şi nelipsit de pe cârjele arhiereşti din lumea creştină, redat sub forma unor realizări artistice deosebite, Dragonul, respectiv, Grifonul trebuie să facă obiectul unor aprofundate preocupări ştiinţifice la nivel universitar şi academic. E şi timpul, fiindcă prezentul ne descoperă în mod tragic că nu ne putem regăsi dorita pace fără a ne descifra cu precizie trecutul, folosind mai ales informaţia primară. Avem tot ce ne trebuie pentru a nu mai pierde timpul. Se spune că timpul e bani, dar timpul ne mai poate depărta sau apropia de Pacea Lumii.

Alături de arhetipala hieroglifă-Dragon, care prin cuvânt se citeşte ca orice hieroglifă, putem să mai face încă un pas menit a caracteriza „***tipologic şi istoric***” limba română. Ne vom referi aici la studiul recent, semnat în anul 2021 de Corinna Leschber şi de J. D. Bengtson, Vice-Preşedinte al **Asociaţiei pentru Studiul Limbii în Preistorie**, dar şi cercetător al preistoriei umane prin dovezi lingvistice la Institutul Santa Fe din SUA. În respectul cuvenit acestor instituţii-model dedicate studiilor preistorice, în respectul celor ce fac aceste cercetări, dar şi incitaţi de heraldica europeană, care ne-a condus prin Lupa Capitolină până la arheii Cucuteni-Tripolie, cu vechime de peste 5000 de ani, se pare că trebuie să ne asumăm şi noi preistoria pentru a putea ţine pasul cu lumea pe baza şi în limitele dovezilor concrete.

În studiul lor intitulat: „***Note asupra unor cuvinte pre-greceşti în relaţie cu un posibil fond euskaro-caucazian***”, (https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/jlr-2021-191-210/html), distinşii autori prezintă din punct de vedere

George Liviu TELEOACĂ

etimologic 23 de cuvinte ce par să depună mărturie pentru un fond euskaro-caucazian foarte vechi, ce reunea euskara, limba bascilor din Pirinei, cu limbile caucaziene. Deşi profesionişti de elită, autorii promovează o largă conlucrare, precizând că „***toţi cititorii sunt invitaţi să ofere explicaţii***”. Încurajaţi de faptul că se admit şi explicaţii, ne referim aici la unul dintre cele 23, la cuvântul, ***καλῐ́ά*** cu înţelesul de colibă.

Conform autorilor, pentru cuvântul ***καλῐ́ά*** ar fi posibile două forme derivative: **καλύβη**-colibă şi **κολυβός**-fermă(ramă) de acoperiş. Evident, formal par posibile, dar numai la prima vedere, fiindcă în realitate cuvintele tind în timp să-şi scurteze forma, aşa încât cuvântul **καλύβη**-colibă, având un plus de lungime, devine sursa, iar **καλῐ́ά**-colibă cu forma diminuată devine cuvântul derivat. În vechime ca şi acum, acoperişul de colibă era fără ferme, aşa încât **κολυβός**-fermă, din punct de vedere fizic, nu poate fi un derivativ al colibei. Asemănarea reală, **καλύβη**-colibă↔**κολυβός**-fermă, ar putea fi totuşi explicată printr-un eventual terţ comun. După cât se pare acest terţ comun poate fi cel denumit prin cuvântul românesc, **colvă**, cu înţelesul de par sau de prăjină, fiindcă parii şi prăjinile s-au folosit, atât la ridicarea unei colibe, cât şi pentru confecţionarea fermelor de acoperiş. Nesperat, românescul, **colvă**, denumeşte elementul comun căutat pentru a explica asemănarea colibă-fermă, atât sub aspect fizic, cât şi sub aspect semantic, nu etimologic în sens strict. Aşadar, încercând să explicăm asemănarea semnalată de autori, s-a găsit că la originea cuvântului, **căliva/coliba**, se află cuvântul **colvă**, atât din punct de vedere fizic, cât şi semantic. Această origine confirmă previziunea autorilor studiului, pentru care „*cuvântul* [colibă] *este considerat ca provenind de la o populaţie autohtonă balcanică*”.

Pe scurt: **colvă → călivă/**colibă **→ καλῐ́ά**/coliba. Continuându-şi drumul în lume, cuvântul **καλῐ́ά** a pătruns, conform studiului, în străvechiul fond euskaro-caucazian. În Caucaz a dobândit forme noi, între ele: **qali** „casă, cameră”; **χal** „casă, cuib”, **χali** „familie”. Ajuns la bascii din Pirinei cuvântul, **καλῐ́ά** a dobândit alte forme noi: **okolu** „curte”; **ikullu** „sală”; **okolu**, **oko(i)llu** „colţ” etc. Totul se cere a fi analizat cu multă atenţie, fiindcă mai există şi în alte limbi cuvinte de forma: hall sau ocol, ca în limba română.

Sunt remarcabile şi merită să fixăm bine, fie şi ludic, aceste exemple. După puteri, să le

completăm prin proprie documentare, căci mai există cuvinte româneşti de substrat cu derivate clare în limbile indo-europene, pentru a deveni astfel conştienţi de poziţia limbii române în lume, aşa cum îşi doreşte şi domnul Dan Alexe, pe care-l invităm nu să ne confruntăm, ci să conlucrăm

George Liviu TELEOACĂ

pornind de la multele sale cunoştinţe. Pe cale publică sau nu, dorim un amplu şi respectuos dialog cu domnia sa. Întâi de toate RESPECTUOS, pe bază de dovezi verificabile, fiindcă „***ÎNAPOI LA ARGUMENT***" rămâne o vorbă cheie.

Oare, în limba armeană de ce spune: Gevorg?

Cartea zilelor noastre
Adrian SIMEANU
Alternativă nedorită. Un text mai vechi actualizat

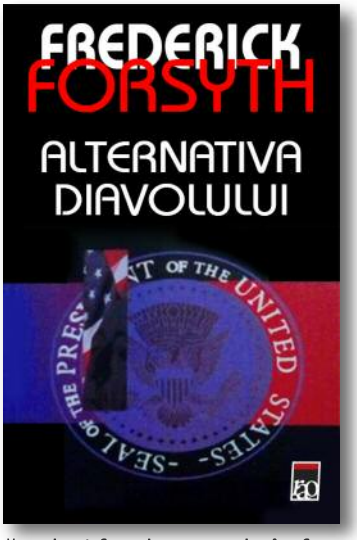

Nişte sateliţi vigilenţi filmând câteva culturi cerealiere compromise de birocraţia sovietică ineficientă dau de gândit la Washington şi Londra. În timp ce-o iminentă lovitură de palat pare-a izbucni la Moscova. Spre a-l îndepărta de la conducere pe liderul partidului şi a bloca negocierile de reducere a armamentului nuclear. De fapt, o luptă acerbă între adepţii lucizi ai destinderii şi nostalgicii mârşavi ai expansionismului comunist. Interferând, întâmplător, cu un plan îndrăzneţ al câtorva ucraineni de pretutindeni, cu resentimente adânci faţă de cotropitoru` rus. Ce culminează cu asasinarea şefului suprem al KGB-ului şi-un act terorist de răsunet şi de impact. Cu intenţia mărturisită a poluării catastrofice a bătrânului continent în caz de eşec...

Inevitabil, toate acestea dau serios de furcă multor cancelarii. Iscând momente de mare tensiune. Pentru că soarta lumii e-n mâinile lor. Obligându-i la alternative nedorite. Noroc că-n astă tevatură internaţională e vârât de destin un agent britanic. Cu nume biblic. Prins în mrejele înşelătoare ale unei "privighetori" moscovite. Prin intermediul căreia "vulpoiul" bătrân din Kremlin dă de ştire subtil Vestului că, fără grâu american, va fi război în Europa. Ţel de neclintit al celor care-i vor augustu` scaun. Mânaţi de aceleaşi obiceiuri complotiste şi porniri tiranice de tip stalinist. Imuni la ideea paşnicei convieţuiri. Amorali şi periculoşi. Anihilaţi însă, până la urmă, de raţiunea şi abilitatea celor pentru care viaţa şi libertatea sunt mai presus de orice. Într-un elocvent exemplu de solidaritate umană fără frontiere. Da` şi politică. Deoarece povestea acestor întâmplări imaginate cu atâta măiestrie a condeiului are şi un asemenea mesaj. Există valori fundamentale în faţa cărora deosebirile de vederi se estompează. Alternativele nu mai sunt decât modalităţi de procedură menite să ducă la acelaşi rezultat. Cel mai bun cu putinţă. Astfel că alegerea lor ţine doar de eficienţa scontată...

Este, cu siguranţă, ideea principală pe care **Frederick Forsyth** îşi întemeiază naraţiunea* cuceritoare. Scrisă cu minuţiozitatea unui cronicar. Cu certitudinea unui martor ocular. Doldora de suspans. Plauzibilă întru totu`, chiar dacă nu e decât o ficţiune. Creată şi ea spre a dovedi, o dată în plus, cum se face istoria. Nu totdeauna conformă cu manualele oficiale. În paginile cărora "marele frate" de la Răsărit avea parte, într-o vreme nefericită, numai de slavă.

Nemeritată aceasta, odioasă neîndoios, precum se vede pe faţă de un an încoa`. De la invazia noului ţar criminal cu înşişi compatrioţii săi. Vădit genocid al prezentului. De neoprit deocamdată, categoric de neiertat. Pentru britanicu` vestit autor, cine ştie?, poate un alt roman de nivel, cu impact planetar actual pe măsură. Spor la treabă, good luck, mister Forsyth, dacă este cazul! I am waiting to read it. Sau, ca să-nţeleagă şi românu', abia aştept să-l citesc...

* Frederick Forsyth, *Alternativa diavolului,* Ed. RAO, 2000

Adrian George ITOAFĂ

căsătorit cu toamna cea trecută

căsătorit cu toamna cea trecută
pe coridorul degetelor stângi
creşteau felinele pe mandoline
şi-apoi răsună stropi de struguri
în pahare chioare
beat n-am ştiut să cânt
la ziua împiedicată
şi alte săptămâni treceau trunchiate
un trubadur ascuns prin coarde
îmi plânge în batistă
şi mă apucă toamna rătăcită
coboară-n frunze fără de habar
legată strâns cu şnururi de araci
pe degete îi cresc ciorchini
şi curge vin de rămas bun

Cărări

Două cărări
ocolind un pom fructifer,
şi mere prăvălindu-se-n ele,
amestecându-le
precum zarurile aruncate,
suprapuse pe unghiului obtuz,
ce răsare din umbre,
se întâlnesc fermentate,
ameţite, împleticite
şi eu, urc spaima-n copac
căutând veveriţa
ce-şi pierde aluna pe urmă.
Prea confuz cum de-s vesel,
ori fructele m-au îmbujorat,
merg spre casă pe mai multe cărări,
ameţite ca mine.

Scara

Oglinda, medalionul
şi o sticlă cu tequila
însoţesc gândurile
pe scara proptită-n mulţimea
ce înoată prin trupuri străine
De-aş urca doar o treaptă
ar fi nemaipomenit,
fiecare treaptă
are 25 de ani,
practic sunt patru trepte.
Inimaginabil, număr
şi aflu că am ajuns
la treapta doi, 50 de ani.
Un rău de înălţime
mă împinge,
vrând să sfârşesc,
noroc cu soţia prezentă
pe acelaşi nivel,
mă ţine de mână,
echilibrându-mă.
Hai că se poate,
ţi-au înverzit pe braţe liane!
...simt că urcăm împreună.

Chipuri albe, confuze

Secundele latră
trezind clopote ghemuite,
aşezate la înălţimea capelei
ce bat îndoliate trupuri,
un fum de ţigară miroase a tămâie,
se pierde-n distanţe neclare,
pietrele imprimă tălpile goale,
numerotându-le,
iar toaca ieşită din gratii
acoperă chipuri albe, confuze.
Trag jos trupul muşcat de viscolul
ce sare pe mine,
arunc codrul de pâine uscat,
şi scap nemâncat,
adunat laolaltă cu restul,
după gratii,
stau chipuri albe, confuze.

Pe tălpi de iarbă secerate

Foc ce mistuie câmpul,
împrăştiind petale ucise
în lacrimi nestinse
la hotarul vântului,
fac să apară nori de noroi
incitând buzele arse
şi fluturi albi împodobesc
azurul ochilor tăi.
Pe tălpi de iarbă secerate,
atinse de lama cosaşului
mă aşez, şi-n trupuri necoapte,
atingând roadele nevăzute,
în ochii tăi, doar eu,
acoperit de regrete.

Simion Felix MARŢIAN

Sonet fulguit

În curgeri albe se aştern zăpezi,
Şi-i albă liniştea despăturată
Pe-ntinderea câmpiei fără pată,
Şi-n alb adorm tăcutele livezi.

Un fulg s-a prins, din fulguiala toată,
De geana unui prunc şi - ce să vezi? -
Şi râsul lui de-argint, purtând diezi,
Părea tot alb, din inimă curată!

Ni-e lumea albă numai sub omături
Şi, Doamne, Tu ne vrei curaţi mereu,
De-aceea Te rugăm din noi să mături

Prihana neagră ce atârnă greu,
Şi-apoi, avându-Te pe Tine-alături,
Să ducem puritatea ca trofeu.

Sonet luminos

Când tainele ne-atârnă plumb de pleoape,
Şi semne de-ntrebare picotesc
În „dolce far niente” nefiresc,
Tenebrele sunt gata să ne-ngroape.

Cu mersul bâjbâit, copilăresc,
Ne frângem căutările-n hârtoape,
Deşi lumina e atât de-aproape
Şi-n storuri degetele ei lovesc.

Luând linţoliul beznei în răspăr
Şi dându-i amurgirii interzis,
Deschişi vom fi ca florile de măr,

Putând rosti, ca şi treziţi din vis:
Lumina, Doamne, stă în adevăr,
Iar adevărul Tu eşti, cum e scris!

Sonet stelar

Tu nu m-ai vrut rătăcitor prin spaţii,
Atom pierdut prin trene de comete,
Nici rază-n răsărituri violete
Sub pleoapele vreunei constelaţii.

Ci Tu, privind divinele-Ţi planşete,
Mi-ai pus pecetea altei destinaţii,
Şi-ai dat acelui boţ de lut senzaţii,
Să simt vibrând şi dragoste şi sete.

Dar rostul meu, ştiu, Doamne, tot stelar e,
Căci drumul dragostei spre ceruri duce
Şi-acolo voi fi stea strălucitoare.

Aşa mi-ai spus când din umblări năuce
M-ai smuls, şi-apoi cu braţe de iertare
M-ai strâns la piept de-acolo, de pe cruce!

Sonetul Calvarului

Un deal ivit din hohot de amurg
Şi-a pus, ca-ntr-un dement, hidos capriciu,
Pe creştet crucea cruntului supliciu
Pe care stropii veşniciei curg.

Spre dealul zguduit de sacrificiu
Părea că ochii Cerului se scurg,
Însă la poala lui, bătrânul burg
Cu ură şi-l trecea pe frontispiciu.

Ar fi-ncolţit pe coama lui fiorii
Şi groaza i-ar fi fost pe frunte nimb,
Dar, din miracolul venit cu zorii,

Calvarul a-nflorit într-un corimb.
Acum aşteaptă-n tihnă călătorii,
Dând pentru vicii dragoste la schimb.

Sonetul crucii

Şi lemnul se stingea a sacrificiu,
Dezmoştenit de propria-i pădure,
Când, cunoscând sărutul de secure,
Se-ncrucişa tăcut pentru supliciu.

A-mbrăţişat damnaţi prin vremi obscure,
Dar ce purta acum pe frontispiciu
Era-nceputul unui edificiu
În care Domnul slavei să se-ndure.

Un lemn, o cruce se-nfrăţea cu slava
Sub muşcături atroce de piroane,
Când lumea îşi scuipa spre ea otrava,

Dar Cel crucificat, prins de frisoane,
Înnobila iar, prin iertare, pleava:
Pe ei, pe noi, pe mii de milioane!

Cristiana MEMELIS

Frângere

Crepuscul care-şi pierde drumul
în mantia-i de vise roşiatice, solare,
ascunde sub o mască de aburi dulci, molateci,
copaci şi chipuri,
drumuri, case, flori...
În jurul tău pluteşte
praf fin de sărutări din nopţile ce ning
buchete albe de stele parfumate peste zări.
Ce-i vag devine tandru, departele apropiat
o frângere de suflet, inimă şi sânge.

Celui plecat

Nici un semn.
Adevărul s-a-ntunecat.

Nu simţi cum creşte văzduhul?
cum te striveşte aproape
un univers care-şi adună-n sine literele?
ceruri, drumuri, marea...
şi viaţa-unei iubiri
care-ndrăgind tăcerea abisurilor
s-a stins cu Celălalt, la un liman?!

Ce mâini, tălpi sure, gură, ochi…
sună a înţelesuri mute
într-un deşert de lacrimă şi foc?
Ce duha doarme-n oase
chip de om
şi-aroma din grădina diafană
până ce haina lui de apă, sânge, carne
se preface?
Lumină lină se aşterne-n osuare?

- Mormânt eşti? Raclă sfântă?
Abisul Celuilalt.

Drept mărturie, până la Judecată, tată,
Duc pe braţe cereasca ta povară:
Un suflet viu, de nard mirositor.

Chipul pierdut

Nu te-ai înfricoşat de-această clipă...
Doar ochii i-ai închis uşor în rugăciuni
pân-au căzut pe ei pleoape de scrum.

Braţele-ncet s-au aşezat tăcând
în barca lor de zale străvezie,
de care fruntea s-a înlănţuit
ca ţărmul dinspre abisuri iarna...
Cu vâsla lor inima caldă trece
în căutarea chipului pierdut
ce din zăpada sufletului încolţeşte.

De naşterea Prieteniei

Sufletul tău se-nzăpezi în Chopin.
Înotase în susul şi în josul lumii căutând
Păsări sălbatice şi peşti migratori prin ninsori.
Ştiai că te-aşteaptă Maica lui Dumnezeu
pe-o culme vălurită de lebede albe
şi lujeri de sunete urcători.

De-atunci privirea ta mă sprijină peste sufletul gol,
topindu-se în orizontul poeziei
în care ne-am cunoscut
şi fără să-ţi ating lacrima
mi-ai dăruit o icoană în iris
şi-o ceaşcă de nocturnă înaltă,
cu dor.

Călătorie

Mă-ntorc în tine, plai curat, mlădiu,
cu pomi trecuţi spre rod de-un aur străveziu,
pe creste cerul aşezat ca pentru cină,
Craiul
gustând din purpură şi smirnă.

Vezi cărarea-ntre mesteceni, case vechi, parfum de brad?
De mult s-a topit pe gene
nesfârşit fuior de nard,
curcubeu ca o aripă ce se-nalţă şi adie
spre întreg pământul-trup
care aşteaptă să învie.

Nu mai zăbovi pe calea
ce-nvârte-n galop lumini!
S-or aşterne iar petale
pe-al Tău trup plecat venind...
S-or aşterne iar petale
peste oamenii murind.

Mă-ntorc în tine, plai curat, mlădiu,
pentru-o călătorie de-un aur străveziu.

Vasile Ioan CIUTACU

Vasile Ioan CIUTACU
Pământul viu

Omul nu avusese stare toată noaptea. Se tot foise în aşternut până când auzise departe, apoi din ce în ce mai aproape, cel dintâi cântat al cocoşilor cum spinteca întunericul. Şi dându-i de veste că vremea din afară şi dinăuntrul lui este în jurul orelor trei.

Perna parcă îl înţepa, iar plapuma ieşise din plicul cearceafului, căzând pe covorul tocit şi ros de molii. „Măcar de-ar crăpa acestea, luându-le aerul!”, mai apucă să zică, întorcându-se când pe o parte, când pe alta, învelindu-se numai în pânza aceea rece, ce îi protejase până atunci învelitoarea. În întregimea ei. Adică în cearceaf.

Uite cum îl macină adânc singurătatea până în măduva oaselor! Dacă nu era aşa de pretenţios şi de ciudat, poate şi acum mai era cu el femeia aceea pe care o luase cu el demult, tare demult i se părea. Într-o seară, într-o toamnă câinoasă şi lungă, când el coborâse din tren şi ea, plouată, udă, stătea chircită, cu o basma mototolită, neagră pe cap, pe singura bancă de pe peronul din gara aceea.

- Vii?...

Ea dăduse din cap că o să vină. Şi îi plăcea cum mergea în urma lui ca un căţel, parcă de pe vremea copilăriei lui.

După un timp, se obişnuise cu ea, mai ales de când aflase că era singură pe lume şi că, în gara aceea, neştiind cum ajunsese, aştepta, de multă vreme, să i se întoarcă bărbatul din război. Şi fiecare tren, în fiecare zi, ce venea, şi se oprea în staţia speranţelor socotea ea, după care îşi vedea mai departe de drum, fără să îi aducă bărbatul. Aşteptarea asta îi omorâse sângele, parcă picătură cu picătură, părându-i-se că din roşu devenea din ce în ce mai negru.

El, acum îşi aducea aminte cum dormea la picioarele lui. I le ţinea strâns în braţe, numai tălpile, de parcă îi era frică să nu rămână şi fără de ele. Făcuse curăţenie prin casă, atâta curăţenie că lui, câteodată, îi era teamă să calce pe jos când intra înăuntrul casei, venind la săptămână din munţi, cu trupul lui imens şi destrăbălat. De ţapinar. Năduşit şi jegos. I se părea că acea ordine a lucrurilor, dând de trupul lui anapoda, se sfărâma, se făcea ţăndări şi iar lăsa casa în dezordinea cumplită de dinaintea ei.

Pentru că aşa împărţise el timpul: înainte şi după plecarea ei. Poate tot în gara aceea unde mai aştepta şi acum probabil bărbatul, care era trecut demult pe crucea eroilor. Dar ea îl aştepta şi-l tot aştepta, să îl aducă vreun accelerat mai degrabă decât un personal. Îşi aminti cum într-o zi de vară, probabil de Sfântul Ilie, ea, de dimineaţă şi până seara, stătea aproape nemişcată în faţa icoanei Maicii Domnului, plângea şi se închina, aprinzând lumânări, de cum se termina fiecare după ardere. „Cei cu tine, fă?” o tot întreba el, părându-i-se că e o stană de piatră cu lacrimi. De-abia pe la doisprezece, noaptea, primise răspuns din partea ei. „Ştii, azi, era ziua lui de naştere!”.

- Dar pricepe, femeie, că nu-i Hristos să biruie moartea! Îi zise el, răstindu-se şi holbându-şi ochii la ea...

Cântau cocoşii a doua oară. Mişeleşte, a trădare parcă, predându-l în mâinile unui timp ce nu era al lui. Da!... Ea plecase, pentru că o certase când i-a găsit în batista ce-o ţinea în sân o mică ramă de argint, un fel de icoană, în care un bărbat foarte frumos zâmbea de undeva, dinafara timpului.

- Ce dracu mai ţii la el? E mort! Tu porţi morţii cu tine şi într-o zi mi-e tare frică că o să ne amesteci atât de mult, de-ai să mă ţii şi pe mine într-o ramă. Tot ca pe el! Îi reproşa el, puţin afumat, după ce sosise de la metre, de undeva din adâncul muntelui Nemernicul. Ea şi-a luat atunci singura bocceluţă ce o avea mereu gata, pregătită de plecare. „Mirosea a fum de tren”, a mai zis ea în loc, eventual, de un bun rămas! Şi-l părăsise fără altă explicaţie. După care, el băuse trei săptămâni şi o căuta prin gară în fiecare zi, că altundeva, după mintea lui, nu avea unde să fie. Nu o găsea şi-l înnebunea afirmaţia unuia sau altuia, când îi întreba dacă nu cumva o văzuse.

- Uite, acum era aici! Şi îi arăta banca pe care ea stătea înainte să vină el...

Cocoşii împlântaseră pumnalul cântatului lor a treia oară în trupul fără de scăpare al nopţii. I-ar fi plăcut ca această noapte să se oprească aici; acum. Să nu se mai facă ziuă, ca să fie nevoit să se întâlnească din nou şi pentru ultima oară cu bucureşteanul acela şmecher, capitalist pe dracu!, ce urma să îi cumpere, în ziua aceea blestemată, cei douăzeci şi cinci de ari de teren, moşteniţi de la tatăl lui. Pe câteva parale numai. Pământ pe care tatăl, la rândul lui, îl primise de la străbunicul său, ce şi-a pierdut pentru totdeauna tot sângele în crâncenele bătălii de la Predeal. Atâta cât îi trebuiau ca să-şi achite chitanţele de lumină, apă, gaze şi frigul iernii ce-o să vină.

Îi ceruse acestuia trei dolari pe metru pătrat, dar acesta îl „stoarse” o zi întreagă, dându-i să bea la „Măgarul tăvălit” până el se lăsă înduplecat. Că şi un dolar e la urma urmei îndeajuns. Îşi zise. Altcumva nu avea ce face. Făcu socoteala că un dolar e doar o sticlă de Pepsi şi în ruptul capului nu înţelegea cum putuse să cadă de acord cu asemenea preţ de râs şi de mizerie. Poate se salva, dacă Ghiţă al Savului îl împrumuta. Dar acesta fusese categoric:

- N-am, Ioane, bani, nici măcar să-mi iau mobilă de bucătărie. Tot într-o ceartă o ţin cu muierea mea pentru acest lucru...

Se crăpă de ziuă. Se spălă, se îmbrăcă în singurul costum ce-1 avea „de-al bunulea” şi la ora şapte şi jumătate deschise uşa. Plecă pe drum să se întâlnească la notariat, pentru acte, cu şmecherul acela de bucureştean. Dar acum trebuia să treacă parcă prin dreptul singurului necaz din viaţa lui. Acesta nu a fost nici când i-a murit nevasta, nici când i s-a prăpădit singurul fiu în armată, dar nici când îi muriseră părinţii. Sau când îl părăsise muierea aceea de pe peron. Ci acum, când trebuia să treacă prin dreptul lotului de pământ care peste o oră şi jumătate urma să nu mai fie al lui.

I se părea iar că prunii de pe acest teren îl roagă să nu-i dea străinului acela, ce urma să îi scoată din pământ, pentru a-şi pune în locul lor un hotel de lux. Iar frunzele lor i se păreau lacrimi ce se smulgeau din sufletul lui. Era aproape de el, de pământul acela pe care, atunci când îl vedea, i se părea că nu e singur pe lume. Îşi vedea, pe el, părinţii cum adună fânul şi prune pentru magiun. Ori să fie afumate. Locul acela unde s-a iubit prima dată cu Elena, nevasta lui. Această vânzare îl durea atât de mult, încât avu senzaţia, atunci când număra banii aceia atât de scurţi, cum zicea şi notarul, că de fapt nu mai există. Că murise demult. Iar rânjetul cumpărătorului îl izbi peste faţă atât de puternic încât căzu în genunchi ca lovit de trăsnet.

La întoarcerea acasă, ocoli terenul acela, după care se răzgândi, se întoarse, se plimbă năuc prin el. Luă dintr-un muşuroi un pumn de ţărână şi începu s-o mestece. Apoi mai mâncă un pumn de pământ, iar, când îl apucă pe al treilea, îl văzu Elena Sârbului:

- Măi Ioane, degeaba îl mănânci! N-ai să-l poţi termina pe tot. Iar tu, până la urmă, ai să crăpi de atâta ţărână.

El o auzi mai departe, tot mai departe şi, într-un târziu, se simţi un metru pătrat de pământ viu. Rădăcinile unui cireş văratec, care odată era pe acest pământ, îl storceau de lacrimi, înflorind şi iar înflorind. Mai apucă s-o vadă pe mamă-sa, tânără şi frumoasă, cum se desprinde din flori, din atâtea flori, înălţându-se spre cer. Din ce în ce mai sus pe când el se simţi un metru pătrat de pământ rece, cum se adaugă la cei două mii cinci sute pe care îi înstrăinase cu trei ore înainte.

Dana ZEN

Dana ZEN
Dar din lumină

Cred că întotdeauna prin criză spirituală apare vindecarea. O criză spirituală este o încercare de a te regăsi pe sine, pătrunzând înlăutrul fiinţei cât mai adânc posibil, de a dobândi o nouă credinţă, un nou ţel. Este drumul întortocheat al fiecăruia, ale căror obiective sunt pe planul spiritual. Şi cum ar putea fi altfel când sufletul tânjeşte după armonie, după lumină, după împăcare, iar viaţa este plină de discordanţă?!
Această diviziune este tocmai cea care ne stimulează, devenind fără niciun dubiu sursa durerii şi totodată a speranţei noastre. Doar astfel putem confirma cu adevărat profunzimea şi potenţialul nostru spiritual.

Unii ne îndreptăm spre culoare, alţii spre litere, alţii spre note muzicale, în astfel de momente de disperare, când credinţa în frumos, în uman, în lumină, ne este zguduită. Purtând cu noi acest neasemuit dar, simţul reînnoit al vocaţiei de a sluji oamenii care şi-au pierdut speranţele. Investind atenţia, timpul, sufletul nostru în activităţi cu efect regenerant şi integrator, care să restaureze conexiunea noastră cu divinul.

Asta face un artist. Se regăseşte în primul rând pe el şi apoi, regăsindu-se, îi ajută şi pe ceilalţi.

Am azi în mână un dar din lumină. Cartea „Poezia picturii, pictura poeziei", apărută la editura eCreator Baia Mare, anul 2019, avându-le ca protagoniste pe poeta Aurelia Oancă şi pictoriţa Carmen Mihaela Coca, două raze de soare luminând din Maramureşul istoric.

„Ca o poveste frumos (s)curgătoare este această carte, o ofertă menită să provoace şi să descătuşeze imaginaţia oricui, un concept inovator capabil să genereze prozeliţi într-o lume în care artiştii şi creatorii de frumos aproape că au ajuns la întâlniri conspirative, ca şi creştinii prin catacombele Romei cândva", notează în prefaţa cărţii, criticul literar şi poetul Ioan Romeo Roşiianu. Un cald îndemn pentru noi, cititorii, de a ne descătuşa şi de a permite intrarea luminii, a frumosului.

Cele aproape o sută de lucrări plastice ale pictoriţei Carmen Mihaela Coca îşi găsesc corespondentul artistic în tot atâtea frumoase poezii în care poeta Aurelia Oancă descrie, cu lirism si cu o profundă emoţie anotimpurile, natura, vietăţile. Stilul ales este dulcele stil clasic, strofe catren cu rimă încrucişată, vrând parcă prin această alegere să dea şi mai multă culoare, căldură şi muzicalitate volumului. Alcătuite din trei strofe fiecare, pastelurile poetei au ca primă temă anotimpurile. Începând de la romantica iarnă, cu veselia fulgilor de nea înlănţuiţi în dans, care aduce până şi îngerilor buna dizpoziţie: „Alb covor de petale/ peste câmp s-a aşezat/ şi cu fulguirii banale/ îngerii s-au amuzat" (Alb). Semnificaţia albului care poate fi înţeles ca non-culoare, apare în mai multe poezii din cadrul volumui, de exemplu: Zăpada, Ţurţuri etc.

Ne vorbeşte despre primăvară, cu verdele ei îmbietor atât pentru om cât şi pentru animale. „În zbuciumul prins de culoare/ jivine parcă s-au ivit/ prin verdele pădurii care/ din somnul ei s-a cam trezit…" (Pădure). Reînvierea naturii este descrisă cu măiestrie si în alte pasteluri ca: Şirag, Dans, Emoţii etc.

„În cânt de greieri şi de gaze/ în vânt călduţ s-a rătăcit/ peste aripi de buburuze/ şi peste un bondar răcit… (Dans), iar în poezia (Emoţii) întâlnim personificarea culorilor, verdelui fiind atribuit emoţii… „Verdele plin de emoţii/ urcă-n bradul cel semeţ/ risipind negura nopţii/ într-un val de vis măreţ".

Răsfoind în continuare paginile cărţii, primită cu dedicaţie, ca un dar din lumină, citind şi admirând în acelaşi timp frumoasele picturi ale pictoriţei Carmen Mihaela Coca, este imposibil să nu remarc acea duioasă şi firească îmbinare a artelor. Aflăm cum este posibil de a intersecta sentimente, lumină, culoare, dimensiuni ale lăuntrului fiinţei. Pictura şi literatura privite şi admirate împreună, formând un tablou unitar, un întreg în care se completează una pe alta.

Aş vrea să evidenţiez poezia „Evantai", care mie mi-a plăcut foarte mult, unde este descris într-un mod aparte anotimpul verii: „Din raze aurii se naşte/ o vară caldă , colorată/ ce-ţi prinde părul cu o fundă/ eliberând chipul de fată./ /Din trandafiri şi din narcise/ îi construieşte straiul tandru/ ce-l plimbă peste iarba moale/ formînd pe rând câte-un meandru./ / dar vântul care-o priveşte/ s-a furişat pe câmpul lai/ rupând uşor o margaretă/ ce-o transform în evantai ", beneficiind de o frumoasă legendă.
Poezia Aureliei Oancă este cerebrală, dar în acelaşi timp transmite multă emoţie. În poezia „Mozaic 3", surprinde într-un mod magic culoarea şi simte perfect pictura: „Cuprinde-mă-n braţe de galben solar/ sărută-mă-n roşu de sânge/ mângâie-mă-n verde pierdut pe hotar/ şi-n braţe albastre mă strânge// Gusta-vei apoi şi plăcerea de vis/ cuprinsă în trup şi culoare/ pluti-vom cuprinşi într-un nou paradis/ departe de lumea ce moare.", ajungând chiar a face „dragoste" cu ele, metaforic vorbind.

Preferata autoarei se pare că este Toamna. Anotimpul fiind descris în mai multe pasteluri dintre care cel mai deosebit îmi pare „Oglindă", unde poeta imaginează toamna drept o pictoriţă măiastră care colorează în galben auriu… transformând în aur frunzele pădurii: „Toamna culegând rugină/ a pictat frunza pădurii/ transformând-o -n aur toată".

Deţinând mult talent şi o sensibilitate aparte, inspirată fiind de frumoasele tablouri ale pictoriţei Carmen Mihaela Coca, autoarea descrie cele patru elemente ale naturii: apa,

Dana ZEN

aerul, focul, pământul. Apa sub forma ploii: „Din nori de aur curge ploaia/ făcând din stropi bijuterii…" (Joc II). Aerul, sub forma vântului uşor de primăvară: „Prin unduiri de codru des/ un vânt uşor se -alintă/ ţi-n triluri păsările ţes/ ce frunza-ncet cuvântă… "(Speranţă). Focul, provocat de un fulger, ca o mare văpaie: „Din joaca cu smocul de paie/ un fulger nervos şi grăbit/ aprinse o mare văpaie/…" (Văpaie).

Pământul cu lava lui fierbinte distrugătoare: „Pământul adună în sufletul lui/ cuptoare încinse de lava/ apoi iese în lume, pe creste hai -hui / vărsând peste lume otravă /…" (Lavă).

Cu Ea, cu lumina artei… poţi trăi doar în adânc, căci tocmai ea este ochiul care ne face să vedem, glasul cu care cântăm, mâna cu care scriem, sau pictăm.
Ea este acea bucurie sau durere care ne lipseşte de somn.

De fiecare dată când sunt alături de un om bun, sensibil, luminos, bucuria mea capătă un relief clar, atât de clar, că ajung să plâng, emoţionându-mă peste măsură.
Asta am simţit (şi nu exagerez deloc) parcurgând volumul, ca o beţie de fericire. Gânduri fierbinţi, ca atunci când o căldură ce-ţi urcă dinspre inimă spre cap, te face să crezi că din clipa aia s-a terminat cu durerea, cu tristeţile intense, cu dezamăgirile de nemărturisit… şi, ca un bonus, apare imediat speranţa.

Speranţa într-o lume mai bună, într-o lume normală, unde fiecare om este înţeles, primit şi apreciat. Apreciat pentru ceea ce este el cu adevărat.

Dragele noastre artiste, Carmen Mihaela Coca şi Aurelia Oancă continuaţi pe drumul vostru de lumină, acela de a dărui frumosul şi speranţa celor care vor binevoi să primească. Aţi făcut alegerea bună! Uitând de toate relele din jur, aţi ales lumina năucitor de frumoasă, pe care doar arta o poate aduce. Măcar în spaţiul nostru interior, realitatea să fie cea pe care noi o alegem.

Şi voi, dragi cititori… primiţi această carte ca pe un dar din lumină!

Ioan Romeo ROŞIIANU

Ioan Romeo ROŞIIANU
Despre CREDINŢĂ la… timpul ei

„Dar adu-ţi aminte de Făcătorul tău în zilele tinereţei, până nu vin zilele cele rele şi până nu se apropie anii, când vei zice: Nu îmi găsesc nici-o plăcere în ei” stă scris în primul verset din ultimul capitol din Eclesiastul.

E cel mai răspicat îndemn care li se face tinerilor în Sfânta Scriptură, şi, totodată, poate cel mai încălcat îndemn biblic. Spun asta deoarece bisericile noastre sunt cu adevărat pline de tineretul ce va ca să ne ducă pe mai departe credinţa de marile praznice împărăteşti şi numai în unele dintre duminici.

Ce fac unii dintre ei la vremea sfintelor noastre slujbe? Mulţi îşi petrec frumuseţea şi bogăţia vârstei departe de tihna şi de lumina pe care ne-o relevă vieţuirea după bunul plac al Mântuitorului nostru. Din nefericire!

Sunt ei pierduţi? Sunt ei iremediabil pierduţi? Nu! Cu siguranţă NU! Sunt doar la vremea a ceea ce ei numesc „căutarea propriei identităţi”. Dar, se cuvine pusă întrebarea, ce să cauţi într-o lume în care ispită este la fiece pas? Care identitate? Cea pe care generaţii întregi de înaintaşi n-au găsit-o? Şi de ce ar urma s-o găsească tocmai ? Şi, oare, această „identitate” numai în depărtarea de Dumnezeu poate fi găsită? De ce, când în Psalmi (145:16) stă scris că Dumnezeu poate satisface orice nevoie? Când ştim că „Dumnezeu vede tot”(Geneza 18:15), că la El „toate lucrurile sunt cu putinţă” şi că, poate lucrul pe care nu-l ştiu aceşti tineri, „toate lucrurile sunt îngăduite, dar nu toate sunt de folos… dar nu toate zidesc”(1 Corinteni 10:23) de ce să ne risipim întru nimicuri ce ne-ar putea periclita mântuirea?

E drept că „Dumnezeu e drept şi iertător” dar…nu cred că avem dreptul să ne forţăm prea mult norocul. El ne şi dă, de altfel, pilda celor zece fecioare ca îndemn pentru permanentă veghere. Însă, ce fac tinerii noştri şi ce facem şi noi, cei care avem răspunsul rătăcirilor noastre şi care, pe deasupra, ar trebui să-i tragem de mânecă şi pre ei?!

Nu trebuie să le dăm sfaturi multe, goale de sensuri pilde personale. Trebuie doar vieţuirea să ne-o vadă, să le fim exemple vii. Şi să înveţe de la noi că ceea ce stă scris în Evrei 11:1,3 („Credinţa este o încredere neclintită în lucrurile nădăjduite, o puternică încredinţare despre lucrurile cari nu se văd” şi „Prin credinţă pricepem că lumea a fost făcută prin Cuvântul lui Dumnezeu, aşa cum tot ce se vede n-a fost făcut din lucruri cari se văd”).

Dar pentru ca noi să le putem fi mai tinerilor noştri semeni exemple vii trebuie să punem cu adevărat în practică spiritul creştin al toleranţei, să împlinim iubirea de semeni după spusa Mântuitorului nostru şi după cum bine stă ea scrisă în Efeseni 4:2-6 ca să ne fie învăţătură vie. Căci numai aşa îi putem face pe tinerii noştri să înţeleagă faptul că nu le ajunge credinţa – după cum se scuză ei – şi că nu degeaba stă scris în Iacov 2:19 că n-ajunge doar…credinţa, că acest lucru îl fac şi dracii „şi se înfioară”.

Şi cum nu vrem să-i asistăm cu indiferenţă pe unii dintre tinerii ce-au apucat pe calea pierzaniei, trebuie, aşadar, să începem chiar cu noi îndreptarea. Pentru că în planul Său Dumnezeu, deşi ne-a dat deplina libertate de alegere între El şi Satana, nu ne vrea departe de El, ci în Sfânta Biserică, în Templul în care ne dă zilnic întâlnire. La fel ca şi acum, la fel ca şi mâine, la fel ca şi în tot restul zilelor ce ne sunt date.

Marian DULĂ

Marian DULĂ
Un veteran câmpinean de război la Centenar: Gheorghe ENACHE

Câmpina mai are un singur veteran de război - Gheorghe Enache, care la 15 octombrie 2022, a împlinit 100 ani, fiind sărbătorit de autorităţile locale, militare, dar şi de membrii ai familiei şi numeroşi prieteni.

Pregătirea sărbătoririi centenarului de viaţă al veteranului de război câmpinean Gheorghe Enache a început încă din primăvară. Pregătirea emoţională a primat. Apoi scrisoarea la ministrul apărării pentru decorare (fără ştirea sărbătoritului şi a familiei), legătura cu Secţia asistenţă veterani de război, comandantul garnizoanei Ploieşti, cu cel al Centrului militar Prahova, comandantul Colegiului militar Breaza, asociaţia veteranilor de război Prahova, pregătirea distincţiilor şi cadourilor.

Fig. 1: Veteranul de război Gheorghe Enache la sărbătorirea centenarului. Sursa: Colecţia autorului

S-au făcut vizite, aproape săptămânal, eroului nostru, pe care îl găseam, între 11.00 şi 14.00, în curtea locuinţei, citind pe bancă. Ultima dată citea ceva fantastic de Jules Verne. Îmi repovestea întâmplări din armată şi război. Avea o dorinţă: să aflu ce s-a întâmplat cu cei doi camarazi din Sinaia cu care a plecat împreună la încorporare, apoi la şcoala regimentală de transmisiuni. Nu am aflat şi ne pare rău.

Mă întreba de ce se ocupă armata de sărbătorire, că doar face 100 de ani de viaţă şi nu de armată. Am încercat să îl conving că instituţiile unde a lucrat sunt în mare parte desfiinţate, în activitate fiind doar Institutul. Plus de asta, Armata este o instituţie care îşi onorează eroii şi veteranii, inclusiv prin diferitele asociaţii care au specific patriotic.

Trebuie adresate mulţumiri domnului Gheorghe Enache, pentru dârzenia cu care a

parcurs perioada de pregătire a sărbătoririi. A rezistat eroic şi s-a comportat impecabil şi spontan la sărbătoarea din15 octombrie 2022.

Mai meritä mulţumiri: Cristina (fiică) şi Constantin Frâncu (ginere), col. Alexandru Marinică, Şeful Secţiei asistenţă veterani de război şi plt. Adj. Răzvan Nae, subofiţer de stat major, col. Sorin Mimiligă, comandantul Bazei 2 Logistică „Valahia" Ploieşti, lt. Radu Diaconescu de la Bazei 2 Logistică, cpt. Doru Diaconescu de la Centrului Militar Judeţean Prahova, lt. Octavian Gabriel Radu şi elevilor fruntaş Albert Dinicu, Mihnea Anghel, Ştefan Dobre, de la Colegiului Naţional Militar „Dimitrie Cantemir" Breaza, Ioan Alin Moldoveanu, primarul municipiului Câmpina, care a fost însoţit de consilierul local Costel Filip şi doamna Cleopatra Ene, MM (rtr) Nicolae Vicol, preşedintele Asociaţiei Judeţene a Veteranilor de Război, care a oferit şi o feliciare muzicală, Elena Murariu de la Şcoala postliceală de asistente medicale „Louis Pasteur".

Mulţumiri speciale merită şi civilii şi militarii de la Subfiliala Câmpina a Asociaţiei Naţionale Cultul Eroilor „Regina Maria", care au contribuit substanţial la desfăşurarea evenimentului.

La sărbătoarea din curtea locuinţei sale, din partea ministrului Apărării Naţionale a fost decorat cu Emblema de Onoare a Armatei Române.

„Oaspeţii i-au adus cadouri, s-au spus cuvinte frumoase, emoţionante, iar Administraţia locală a fost reprezentată de primarul Alin Moldoveanu ... Unul dintre cele mai emoţionante momente a fost oferit de un copil - Aaron Murariu, de numai şase ani, care a ţinut în felul său să-l cunoască pe Gheorghe Enache şi să-i ureze „La mulţi ani!", întregul ceremonial fiind condus de col (r) Marian Dulă, preşedintele Asociaţiei Militarilor în Rezervă şi în Retragere Câmpina".

Veteranul de război, Gheorghe Enache, a primit distincţia „Emblema de onoare a Armatei României", din partea Ministrului Apărării Naţionale.

„Problema este să evităm războiul! Dacă în continuare facem război, suntem oameni care

Marian DULĂ

ne pierdem vieţile degeaba, pentru că lăcomia nu este bună", acesta a fost mesajul lui Gheorghe Enache, ultimul veteran de război în viaţă din Câmpina, transmis sâmbătă, 15 octombrie 2022, în ziua în care a împlinit un secol de viaţă.

Discursul său cu asemenea conotaţii aproape că a uimit asistenţa, Gheorghe Enache fiind - probabil - singurul câmpinean în măsură să vorbească despre război, fiind singurul câmpinean în viaţă care a luptat în cel de-al doilea război mondial, între anii 1941-1945.

Fig. 2: Gheorghe Enache.
Sursa: Colecţia autorului.

Enache Gheorghe s-a născut la 15.10.1922, în comuna Băneşti, judeţul Prahova, într-o familie numeroasă (opt copii: Ion, Vasile, Victor, Ana, Gheorghe, Ana, Lazăr şi Nuţi).

Gheorghe a avut o copilărie frumoasă şi liniştită. Părinţii, Alexandru si Elena, au reuşit să crească şi să educe bine pe cei opt copii cu toate greutăţile materiale ale vremii.

După absolvirea Şcolii Generale de 5 ani din Băneşti, a urmat Şcoala Industrială de Instalaţii de Apă şi Gaze din Câmpina.

Gheorghe a găsit un anunţ în ziarul „Curentul" despre înfiinţarea unei şcoli de radiotelegrafişti la Bucureşti. S-a înscris la

concurs şi după terminarea ultimei clase, a dat examen.

La examen, concurenţii care puteau să recunoască cel putin 120 de cifre şi litere pe minut, rămâneau în şcoala. Enache Gheorghe a rămas la regimentul din Ghencea, la marginea Bucureştiului, unde era subordonată şcoala de radiotelegrafişti. A început războiul, nemţii intrând în Danzig, Polonia, şi elevii şcolii de radiotelegrafie, din voluntari au devenit militari încorporaţi.

În noiembrie 1940 a fost încorporat, la Regimentul 3 Ghencea, Bateria 296 TFF (telefonie fără fir), până în martie 1941, când a efectuat aplicaţii în teren cu posturile de emisie-recepţie, în regiunea Giurgiu - Rusciuc (Bulgaria).

Fig.3: Enache Gheorghe la 98 de ani. Sursa: Colecţia autorului.

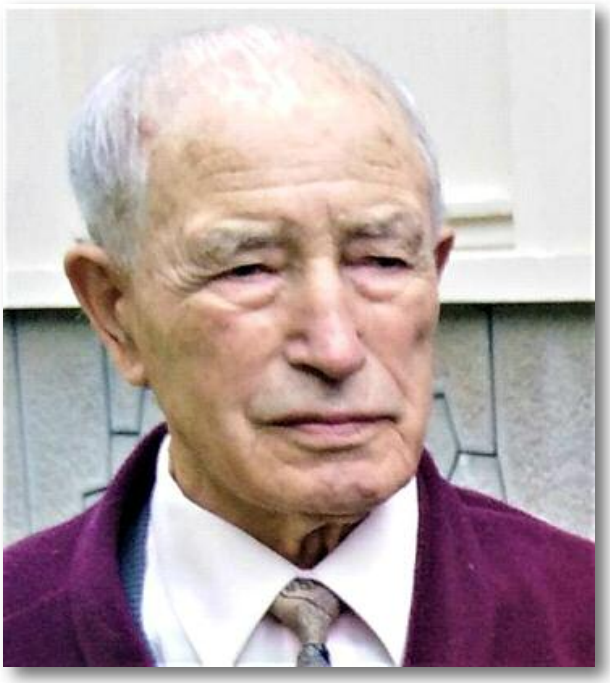

Până în 1941 au venit o serie de ofiţeri cu aparatură nouă. Cursanţii au fost selecţionaţi, repartizaţi şi ordonaţi pe grupe (de câte 5 persoane), în posturi de execuţie în teren, pe aeroportul din Buzău, la diferite unităţi militare. A fost încadrat la Flotila 3 Informaţii, pentru recunoaşterea avioanelor de bombardament uşoare, cu sediul la Buzău. Comandamentul era în cazarma Marghiloman.

Marian DULĂ

În livretul militar nr. 055335, emis de Comisariatul militar al raionului Câmpina, se precizează că sergentul Enache A. Gheorghe avea specialitatea militară 58 (devenită 109) cu denumirea radiotelegrafist la posturile de radio de putere mijlocie şi mare. Calificarea de funcţie – radiotelegrafist şef.

În timpul serviciului militar a avut următoarele mutaţii:

- Februarie 1941 la Baza regimentului A.A.,
- Iunie 1941 la Regimentul 3 A.A., în funcţia de radiotelegrafist la Bt. F.F.,
- August 1942 la Regimentul 4 A.A.,
- Februarie 1944 lăsat la vatră.

Despre participarea la război, în livretul militar se consemnează:

- 22.06.1941 – 17.12.1941 la Regimentul 3 Apărare Antiaeriană,
- 20.03.1943 - 23.08.1944 la Bateria 296 P. Radio,
- 01.10.1944 – 09.05.1945 la Regimentul 4 Apărare Antiaeriană.

Bază: Adeverinţa nr. 28309/92.

După două luni, România a intrat în războiul contra Ruşiei Bolşevice şi regimentul a început transmiterea codificată către comandament despre circulaţia aviaţiei în teritoriu. Soldatul Enache Gheorghe a avut ca misiune recunoaşterea tipului de avion, numărul motoarelor, apartenenţa şi direcţia de zbor.

Radiotelegrafiştii erau îmbarcaţi în autovehicule, dar unitatea avea şi căruţe cu cai, ca majoritatea unităţilor militare româneşti. Unităţile Flotilei 3 Informaţii s-au îmbarcat şi au ajuns la Tighina. Au trecut Prutul, apoi Nistrul, baza stabilindu-se la Tiraspol.

Posturile de radiotelegrafişti s-au instalat în spatele frontului propriu, pe sectoare, în cadrul formaţiunilor de observaţii. Antenele trebuiau ascunse în păduri, pentru a nu fi observate de ruşi şi a transmite direcţiile avioanelor înspre front şi dinspre front. Poziţiile staţiilor de radiotelegrafie s-au mutat de la Tiraspol la Badoc.

Două dintre posturile de radiotelegrafişti, de câte cinci militari, au fost prinse de ruşi, iar

ostaşii români au fost duşi în Siberia şi nu s-a mai ştiut nimic de ei.

Fig.4: Enache Gheorghe cu fiica Cristina la împlinirea a 100 de ani. Sursa: Colecţia autorului.

Regimentul 3 A.A. s-a înapoiat în ţară, pentru refacere, apoi a plecat din nou pe front, prin Bucovina, Polonia, pe la Lemberg. A ajuns până la Marea de Azov, apoi a început retragerea.

Revenită în ţară, când s-a schimbat frontul, după 23 august 1944, Flotila 3 Informaţii s-a dislocat în Făgăraş, a predat documentele şi a intrat în luptă contra nemţilor, unde a participat la schimbarea sistemului de comunicare avut cu nemţii. La Rupea, unitatea înfiinţează un post de emisie-recepţie, după care se deplasează la Oradea şi, în continuare, pe aerodromul Miskolc (Ungaria), a participat la acţiuni de luptă la Debreţin, apoi s-a înapoiat în ţară, nemaiparticipând la operaţiile din Cehoslovacia, întorcându-se în ţară la 15 mai 1945.

Marian DULĂ

Înapoiată în ţară, Flotila 3 Informatii a predat, la Bucuresti, autovehiculele şi aparatura rămasă de pe front.

Fig. 5: Enache Gheorghe la împlinirea a 100 de ani. Sursa: Colecţia autorului.

După lăsarea la vatră, Enache Gheorghe, a fost încadrat ca tehnician (instalaţii de apă şi gaze) şi şef de depozit la Baza 3 Băicoi, apoi la Institutul de Petrol şi Gaze Câmpina şi, ulterior la Electromontaj (în perioada 1945-1983).

Pentru merite deosebite a fost distins cu ”Ordinul Muncii”, clasa a III-a şi cu medalia ”Eliberarea de sub jugul fascist.”

A primit, alături de alţi veterani de război, Crucea Comemorativă a celui de-al doilea Război Mondial, prin Decretul 431/2003 al Preşedintelui României.

Fiind o fire activă şi perfect sănătos, Enache Gheorghe participă cu însufleţire la acţiunile organizate de Primărie, dar şi cele ale Asociaţiei Cultul Eroilor „Regina Maria” Subfiliala Câmpina.

În anul 2018, la sărbătorirea Centenarului Marii Uniri, veteranul de război Enache Gheorghe a primit din partea Primăriei municipiului Câmpina Medalia comemorativă „România 100”.

Victoria MĂCIUCĂ
Tezaurul din piatră de la Pietroasele

Mă aflu împreună cu soţul meu în comuna Pietroasele, satul Pietroasa Mică, pe strada Tezaurului, în drum spre locul în care a fost descoperit preţiosul nostru tezaur, „Cloşca cu puii de aur”. Parcăm maşina la ieşirea din sat. În stânga noastră, o privelişte de văi şi dealuri captându-ne privirile însetate de peisaj, dar soţul meu deja zărise ceea ce avea să însemne pentru noi, mai mult decât o descoperire importantă, un adevărat muzeu al pietrei despre care nu auzisem până acum. Căutători permanenţi de locuri şi lucruri inedite, vechi sau noi, cu care să ne completăm colecţia de amintiri dar şi pe aceea de artă, am amânat pur şi simplu, motivul pentru care venisem şi ne-am apropiat de curtea prin gardul căreia se vedeau numeroase sculpturi în piatră, de diferite dimensiuni, reprezentând personaje, animale, cruci, scene de viaţă, pe o suprafaţă în pantă, de aprox. 1000 mp, împrejmuită de un gard destul de înalt şi de solid, a cărui menire era, evident, de a le proteja. Din grădină se auzeau voci, aşa că am prins curaj şi ne-am apropiat. Ne întâmpină zâmbitor un omuleţ într-un costum de trening negru, înviorat de gulerul şi dunga de pe piept de un roz cyclame puternic şi cu o căciulă destul de groasă pe cap, de a-i fi zis că ne aflăm în mijlocul iernii. La întrebarea noastră despre toate aceste adevărate sculpturi în piatră, omul ne răspunde cu o simplitate dezarmantă: „Eu le-am făcut!”. „Incredibil!”, gândim stupefiaţi, concomitent, eu şi soţul meu. La primă vedere pare imposibil ca un om de statura lui să fi realizat unele dintre aceste opere, de două ori cât el. Ne pofteşte în grădină şi aşa îi aflăm povestea.

Nea Gogu – aşa se recomandă, omuleţul -, are o deficienţă de vorbire pe care am identificat-o ca fiind urmarea unui accident vascular. Dar nu trebuie să faci un efort mare pentru a-l înţelege pentru că la el totul vorbeşte: felul în care se mişcă printre aceste minunate creaţii ale mâinilor şi gândurilor sale, felul în care le atinge, gesturile faţă de ele. De asemenea, încă o deficienţă ne atrage atenţia: pare a avea un ochi de sticlă, sunt sigură că nu vede cu el. Aflăm mai târziu, de pe internet, despre accidentul pe care l-a avut în copilărie când şi-a pierdut ochiul stâng. Deci un singur ochi, două mâini late, extrem de bătătorite de muncă şi, probabil, de daltă şi de ciocan, o minte încrezătoare şi o pasiune neînfrânată au realizat pe parcursul vieţii unui singur om, tot ceea ce se vede aici!!!

Victoria MĂCIUCĂ

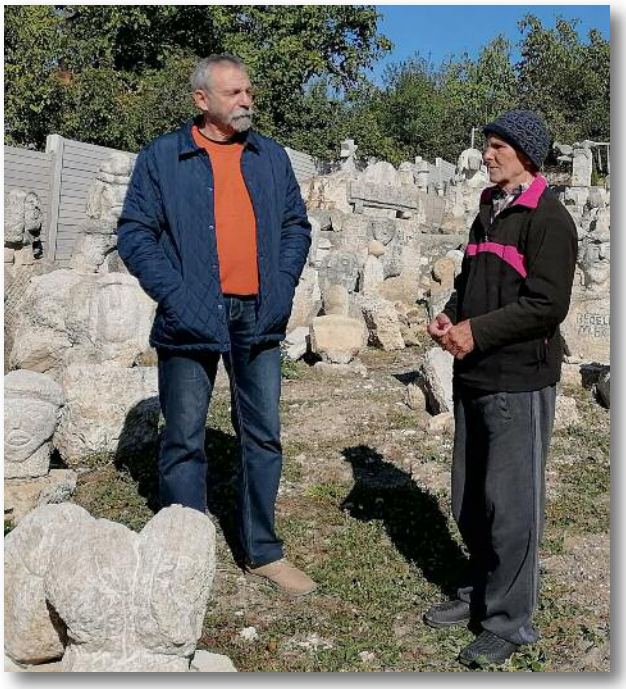

Victoria MĂCIUCĂ

S-a născut pe aceste meleaguri şi ciopleşte piatra de la vârsta de 12 ani, acum are 78. Este unicul din cei 7 fraţi care îl moşteneşte, în acest sens, pe tatăl său. Copiii săi, 4 la număr, între care trei fete şi un băiat, nu i-au moştenit harul şi nici nu sunt interesaţi de rezultatul acestei munci de o viaţă. Cuuum?... Nu ne vine a crede! din câteva priviri am realizat ce comori se află în acea grădină. În partea dreaptă, gospodăria sărăcăcioasă te duce la gândul că nea Gogu nu a fost descoperit încă, însă dialogul ce a urmat ne uluieşte. Nea Gogu este cunoscut: s-a scris despre el, s-au făcut filmuleţe care pot fi văzute pe internet, se ştie despre el chiar la Muzeul Satului dar şi la Ministerul Culturii. Iarăşi ne privim miraţi întrebându-ne că dacă lucrurile stau aşa, de ce nu a beneficiat omul acesta de promovare, de ce nu se ştie nimic despre el, de ce nu există un marcaj al drumului către el, către acest muzeu în aer liber. Ştiam deja despre Muzeul Pietrei de la Sângeru creat de regretatul scriitor, Lucian Avramescu, care este deja cunoscut şi vizitat. Într-o mică măsură ne lămurim: nea Gogu nu este interesat de acest lucru, este mulţumit ca, atâta timp cât i-o mai fi dat să trăiască, să se bucure de aceşti copii ai săi (peste 300, ne spune cu mândrie), să se plimbe printre ei, să mângâie şi să simtă piatra care i-a fost destin. A făcut toată viaţa alte meserii în urma cărora are acum o mică pensie de care nu se plânge că nu i-ar ajunge, a cântat la numeroase instrumente (acordeon, muzicuţă, fluier, tobe) pe la numeroase evenimente din zonă, dar cel mai mult şi-a dorit ca în timpul liber să facă ceva care să rămână în urma sa. Acum nu mai poate ciopli dar consideră că şi-a împlinit dorinţa şi menirea, dar nu îl interesează ce se va întâmpla cu toate aceste creaţii după dispariţia sa. „Nu vând nimc, nu pot să mă despart de nimic din ceea ce vedeţi aici, fac parte din mine dar sunt mândru că ele nu vor pleca cu mine. Aş vrea să rămână aici un adevărat muzeu al ţăranului care am fost eu! Va hotărî băiatul meu.” Nici ideea ca unele din lucrările sale să ajungă la un muzeu nu l-a interesat.

Am pierdut noţiunea timpului şi am ascultat povestea lui nea Gogu cu sufletul la gură. „Vreau să scriu despre dumneavoastră! Sunteţi de acord?” – îl întreb, precaută. „Sigur”, îmi răspunde. Prind curaj şi îl întreb dacă pot să fac poze. „Da”, îmi spune. „Toţi cei care s-au oprit aici au făcut. Aşa au luat cu ei din munca mea şi sunt mândru de asta. Dar nu pot să mă mai despart de nimic. În urmă cu mulţi ani, - ne spune cu regret -, am dat la Monteoru câteva din ele. Acum nu mai pot să renunţ la

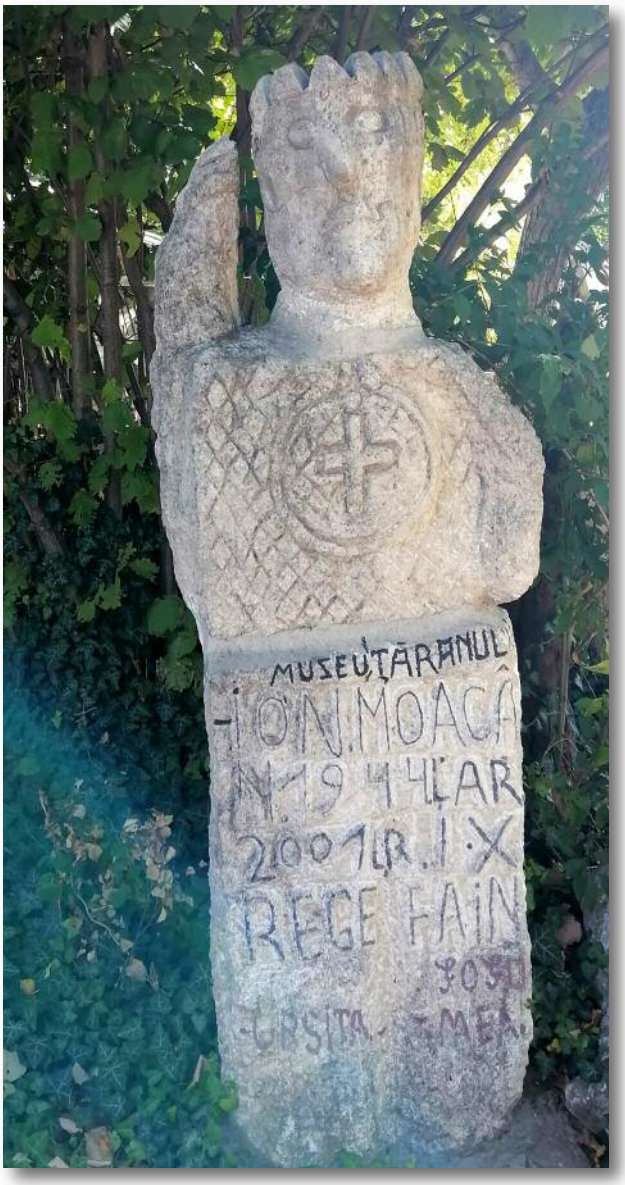

nimic. Mă scol noaptea şi le mângâi, mă plimb printre ele.” Ne reamintim că am văzut la Monteoru câteva sculpturi în piatră şi ne-am întrebat cui aparţin. Iată misterul dezlegat, dar mare păcat că ele nu poartă numele creatorului lor.

Am încercat să ne hrănim privirile cu fiecare piatră căreia nea Gogu i-a dat „trăire” prin această sculptură naivă, individualizând-o în chipul unor persoane simple pe care le-a cunoscut sau care au făcut parte din viaţa sa (femei, bărbaţi, copii) şi personaje (Decebal, Eminescu, Caragiale, Regele Mihai, Tamara Buciuceanu, Toma Caragiu etc.) sau reprezentări de animale (vulturi, lei, urşi, ţestoase, şerpi, pinguini). Fecioara cu pruncul

Victoria MĂCIUCĂ

m-a cucerit. Cuvintele de laudă îmi veneau în mod firesc pe buze însă am făcut efortul de a mă abţine de teamă ca nea Gogu să nu creadă că exagerez. Soţul meu i-a înmânat o carte de vizită: „Pentru cazul în care vă răzgândiţi în legătură cu muzeul”. „Nu mă răzgândesc, a spus cu hotărâre. Tot ce vedeţi aici face parte din viaţa mea şi aş vrea să rămână aici şi când eu nu voi mai fi. De fapt, nici nu pot fi mutate din loc. Forma pietrei îmi inspiră tema, ea mă conduce, ştiu deja ceea ce vreau să fac de cum o privesc. Dar îmi place ca piatra să rămână brută, ca la vechii daci. Nu îmi place să o şlefuiesc.” O fântână din bucăţi de piatră, încadrată de o poartă din lemn tot de el construită şi sculptată, o masă de o frumuseţe rară, al cărei suport, tot din piatră, avea desenat, pe ea uşor cioplit, un ceas, indicând ora şase („probabil este ora la care ceasul biologic ar trebui să se trezească la viaţă” – mă gândesc). Toate acestea mă lasă fără cuvinte. Dar... urmează familia. Şi într-adevăr, rămâi mut: omul îşi sculptase întreaga familie: părinţii, copiii, soţia. Şi-a făcut chiar şi propriul monument funerar. Doamne! Un adevărat tezaur viu este omul acesta, îmi spun în sinea mea, fără nici o exagerare.

„Vă cinstesc cu ceva?” – ne întreabă nea Gogu, trezindu-mă din reverie. Chiar nu bănuia că „ne cinstise deja” şi nu ne mai rămânea decât să ne îndepărtăm pentru a reflecta la descoperirea noastră. „Poate vom veni să facem un film. Cum să vă anunţăm?”. „Nu mă anunţaţi, veniţi direct. Nu am telefon!”, ne spune şi mă gândesc că ar trebui să ne grăbim cu acest lucru.

Simplitatea şi modestia acestui om este dezarmantă. Nici nu gândeşte că ar putea fi mai mult decât un cioplitor în piatră, nu realizează că ceea ce a creat poate fi considerat artă şi că este pe deplin îndreptăţit ca nu doar aceste obiecte să rămână în urma sa, ci şi numele său. Numele său atât de simplu, Ion Moacă, ar putea să fie înscris undeva în panoplia creatorilor de frumos şi să devină nemuritor. Oare de cine depinde acest lucru?

25 septembrie 2022

Evenimente culturale
Adrian SIMEANU

Adrian SIMEANU

Eminescu şi urmaşii de azi

Am optat pentru titlul ăsta fiindcă Daniel Cristea-Enache porneşte de la marele înaintaş şi ajunge la contemporani. Încercând să evidenţieze încă o dată perenitatea stihurilor acestuia, da` şi influenţa lor asupra unora dintre cei care poartă, fie şi numai ideatic, amprenta romanticului nostru de nivel european în creaţia lor poetică. Nichita Stănescu, Ion Mureşan, Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu. L-au completat cu alte nume Nicolae Oprea, Mircea Bârsilă şi Jean Dumitraşcu, din Filiala Piteşti a USR. Prezenţi în sală binevenit, în faţa unui public modest numeric, din nefericire. Semn că interesu` pentru cultură scade odată cu trecerea timpului. Lumea trăind majoritar pentru satisfacerea instinctelor primare. Ceea ce nu peste multă vreme se va răsfrânge fatal asupra existenţei sale pe glob, din păcate...

Daniel este cadru universitar la Bucureşti. Om de litere, critic şi istoric literar, publicist sârguincios grăit-a liber şi la obiect despre trăinicia eminescianismului. Invitat de Centrul Cultural Piteşti în preajma Zilei Culturii Naţionale, ca să aducă omagiul cuvenit marelui poet. Ale cărui versuri, minunate mai toate, fost-au folosite cu impact vădit până şi de folkiştii ori trupele de rock autohtone. Încă din ”epoca de aur”. Ca să nu mai vorbim de tomurile numeroase ce-au apărut postdecembrist despre opera lui. A cărei componentă jurnalistică este evidenţiată acum fără probleme. Bardu` de la Ipoteşti arătându-se prin ea ca un intelectual cu larg orizont. Preocupat nu doar de lirism, ci şi de problematica social-politică a ţării în epoca sa. O personalitate, în esenţă, a românismului de pretutindeni. Ce-i aduce fală etern şi-l situează peren în panteonu` culturii naţionale…

Invitatul a venit pregătit cu textul conferinţei pe foaie, dar l-a expus liber şi nestânjenit. Atent şi cu acurateţe. Limpede şi cumpănit. Răspunzând la fel întrebărilor din sală, într-un dialog util cu auditorii şi colegii de breaslă din prezidiu. Dornici, cu toţii, de completări şi clarificări la temă. Păcat că sonorizarea nu avantajează cu niciun chip moderatorul, prezentarea lui nefiind inteligibilă. Ba chiar enervantă, din astă cauză. Impunându-se, o spun iară, o schimbare, sub o formă sau alta. Cât îl priveşte pe orator, sper să ne mai ”calce” şi în viitor. Tot aşa de interesant în expuneri. Că ştie multe, neîndoios, şi are ce povesti. Dând cumva şi mai multă vervă, culoare, firesc discursului, impactu` fi-va, benefic, sporit…

Când vorbeşte un actor...

...audienţa n-are decât să-l asculte. Cu atenţie şi interes autentic. Fincă Şerban Pavlu, în cazu` de faţă, are ce spune. Şi, mai ales, ştie ce spune. M-am convins de asta la Centrul Cultural Piteşti. Unde a-ncercat şi reuşit negreşit să ne ţină-n puterea vorbelor sale mai bine de două ceasuri. L-am ascultat meritat şi-am dialogat cu el intens. Căci a grăit liber şi atractiv de nu se poate. Despre rostul actorului între oameni. Legătura de neocolit cu aceştia, atâta vreme cât vine-n contact cu ei. Pe scenă, pe ecran. Formarea şi condiţia lui profesională. Viaţa personală chiar, ce-l canalizează indubitabil în muncă. Ca să nu mai zic de talent. De vocaţie şi stăruinţă în a crea roluri credibile. A le da autenticitatea cuvenită. Şi, desigur, impactu` la public. Fără de care n-ar atinge performanţa şi n-ar avea parte de apropierea şi aprecierea noastră...

Ei bine, Pavlu nu se poate plânge că nu le-ar fi dobândit pân-acu pe deplin. Peste doi ani împlineşte jumate de veac. Şi se poate mândri că filmu` şi teatrul îi sunt cert familiare. L-am văzut şi eu în diverse, ştiu că aşa-i neîndoios. „Dă-i Bătaie” (precum e scris pe afiş, din păcate) este un exemplu teatral concludent. Temă de actualitate, regie fainâ,

colegi unu` ş-unu`. Rol potrivit, joc adecvat. Convingător şi captivant. L-am urmărit îndeaproape pe Şerban întruchipând la fix un anume personaj în piesă. Care te pune pe gânduri cumva. Da` cu rost, categoric. Iar acuma, reîntâlnindu-l ca simplu civil (cum s-a prezentat la un moment dat), m-a convins şi mai dihai de potenţialu-i intelectual şi artistic. Sincer şi curajos, a spus unor lucruri pe nume. A elogiat oameni de top din branşă (Andrei Şerban, Liviu Ciulei, Victor Rebengiuc ş. a.). A pus între limite reale dramaturgia autohtonă actuală. Concluzionând întemeiat că-ntotdeauna e loc de mai bine. Pe mine determinându-mă să-l aştept cu alte prilejuri măcar pe măsura celui rezumat în astă tabletă succintă impus.

Pentru că n-am reamintit decât unele dintre cele rostite şi auzite în cel dialog fructuos, binevenit. În fond, „Actorul şi

Adrian SIMEANU

societatea”, tema propusă, fiind mult mai largă. Ce se compune firesc din varii aspecte. Ca un puzzle complex, presupunând neapărat reîntâlniri şi discuţii periodice viitoare. Cu o publicitate sporită ca să crească şi număru` celor prezenţi la ele. Deoarece niciun scriitor local consacrat n-am dibuit printre noi, câţiva, câţi eram, oricât am căutat cu privirea. Exceptând moderatoru` care rămâne deficitar în rostirea-i. Şi nu se-aude perfect de la un capăt la altul al micii săli de conferinţe. Mereu tapetată cu fotografii, picturi, util şi odihnitor. Aşa că voi ca bucureşteanu` să mai vie p-aci. George Mihăiţă, Vlad Zamfirescu, şi dânşii. Bleonţ, Boroghină, Vişan, de asemeni. Sau Andrei Şerban, şi mai şi. Goşu, Cornea, Lăzescu, Pîrvulescu. Liiceanu (cei doi), Patapievici, Cărtărescu, Pleşu, Gârbea, Mihăieş? (Ne)răbdători aşteptăm, să ne bucurăm de va fi să fie...

Pictură de Lidia Zadeh

Muzica zilelor noastre
Adrian SIMEANU

Fabiani

June încă. Student la Conservator. Vlad Dimulescu, profesor. O surpriză, indiscutabil. De calitate, necontestabil. Un clăpar ultrapromiţător. Care, dac-o avea soarta de partea-i, va ajunge mare. Cel puţin în pianistica noastră naţională...

Provine din Valea Jiului. Născut la Petroşani. Acolo-ncepând a umbla pe claviatură şi mereu acumulând. Viaţa aducându-l ferice la Bucureşti, la „Lipatti". Unde-nvăţătura i-a fost benefică foarte, după cum constatai de curând. Într-un lung şi vrednic recital la Piteşti. Cu partituri de Bach, van Beethoven, Ceaikovsky, Mendelssohn, Chopin, Liszt. Expuse pregnant. Nuanţat adecvat. Echilibrat, fluent. Tumultuos ori calm, viguros, cu şarm. Virtuoz ni se arată de-acu`. Cald şi plin de culoare sonoră. Expresiv pe măsură. Dând prilej ascultătorilor să constate din plin trăirea din el. Patima muzicii ce nu-l slăbeşte de fel şi se transmite-nvăluitor fără drept de apel. Învăluind progresiv, până-n ultimu` colţ. Spre meritu` lui categoric. Demn

Adrian SIMEANU

de semnalat fie şi-ntr-o tabletă ca asta. Scrisă cu drag şi convingere certă că are talent veritabil...

Vrând a se scoate-n prim-plan, manageru` filarmonicii gazdă îmi spune aşa, mai de sus: „am vrut să vă surprind". Ei bine, „ai reuşit", i-am răspuns cinstit. „Când va fi solist cu orchestra?", l-am întrebat inevitabil. Aici n-a mai dat vreun răspuns, din păcate. Socotind justificat că Fabiani Gabriel Andrei Prcsina merită asta din plin, urmăresc problema...

Un recital interesant

La Filarmonica Piteşti. În astă nouă stagiune. Ai căror protagonişti fură violonista Diana Jipa şi pianistu` Ştefan Doniga (în premieră, acesta). Sub titulatura „Harmonia mundi", au cântat piese camerale ce poartă semnătura unor cunoscuţi compozitori români de varii etnii mai mult sau mai puţin. Porumbescu, Enescu, Jora, Castaldi, Jerea, Doga ş. a.

Diana e un cordar în ascensiune vădit. Căruia i se potriveşte fructuos postura solistică. Se mişcă energic, unduitor pe scenă. Umblă agil, precis, nuanţat cu arcuşu` pe corzi. Neîndoielnic bogat expresiv. Cu personalitate indiscutabil. La public, iute şi harnic prinzând ca urmare...

Am urmărit-o la treabă şi în concerte. Da` mi se pare mult mai pregnantă şi mai expresivă-n recital. Mai cu seamă când acesta are un fir călăuzitor bine stabilit. Şi alegerea partiturilor este corespunzătoare lui. De aceea cred că are toate şansele să domine, nu peste multă vreme, violonistica solistică feminină autohtonă. Sper să nu mă înşel...

Ştefan a însoţit-o pe clape la fix. Făcând încă un lucru bun: prezentarea fiecărei lucrări în prealabil. Omu` se descurcă fără probleme în istoria muzicii clasice şi iniţiativa-i s-a dovedit indiscutabil utilă. Am avut de-nvăţat din ce ne-a vorbit el şi-ar fi benefic să revină ca invitat, cu o conferinţă de profil interesantă.. Exemplificată muzical adecvat. Finc-avem nevoie mare de instruire intelectuală reală şi

Adrian SIMEANU

cultură adevărată. În astă epocă a kitsch-ului. A derizoriului ostentativ şi nemilos pe deasupra. Doniga putând să dea o mână de ajutor în chestiune neîndoios...

Nicu şi „ZAN”

Primu`, nimeni altu` decât Alifantis. Aproape de şaptezeci, dar activ în continuare. Suie pe scenă şi deapănă cu-acelaşi lipici la public a` sale hituri cuceritoare. Am constatat de curând ascultându-l într-un recital entuzias(man)t. Îmbină preponderent melodia şi armonia cu texte selecte ieşite de sub condeiul unor Bacovia, Stănescu, Dimov, de exemplu. Cântă-n româneşte, greceşte, aromâneşte, cred şi mărturiseşte multe d-ale vieţii. Bântuit inevitabil şi nepotrivit nici pic de fireşti nostalgii. Ca, una peste alta, să ne meargă la suflet ş-acum. Cel puţin ăstora de aceeaşi vârstă. Aplauzele îndelungi stau mărturie incontestabil...

Dar, ca unu` care-a cântat din belşug folk, rock, jazz la tinereţe, în veacu` trecut, nu pot să nu semnalez meritat un lucru important: ajutoru` cert şi de substanţă al colegilor de acompaniament. Mirică, Popescu, Biţulescu, Voinea. Adică trupa „ZAN”. Prieteni şi colaboratori de nădejde în spectacole şi la înregistrări. Răzvan, un chitarist grozav. Virgil, basist şi compozitor experimentat. Relu, bateristu` cumpănit, pe care te poţi baza ritmic fără grijă. Iar Sorin, clăparu` armonist cu momentele de culoare sonoră binevenite. Mai trebuie spus neapărat că Virgil, Răzvan şi Sorin fac un pachet de voci omogen şi rodat cum nu prea-ntâlneşti pe toate drumurile autohtone. Susţinându-l atât de bine pe Nicu încât impactul este vădit. Şi fructuos, radios în produsu` muzical definitiv. Ce beneficiază şi de un suport video deplin agreabil oricui. Încât show-ul atrage încă bogat. Orchestraţiile sunt mereu echilibrate, cizelate, adecvate la fix. Ca să nu mai vorbesc de improvizaţiile fulminante ades (Mirică poartă „vina”). Aducătoare astea de energie şi modernitate stilistică prodigioasă. Totul adunându-se-ntr-o ambianţă completă pentru „minte, inimă şi”... gazetărie dacă iau în calcul şi tableta de faţă. Cuvenită nu doar artiştilor menţionaţi, ci, mai ales, genului. Ce nu şi-a pierdut perenitatea, cât ei şi alţii asemeni, cu fani împrejur, mi-s pe redute încă, ferice...

Teatrul zilelor noastre

Adrian SIMEANU

Şi de râs, şi de plâns...

Mai ales de plâns, consider. Fiindcă piesa are momente comice, da` şi unele dureroase foarte. Pentru că tarele românilor de azi, şi nu doar ale lor, zic eu, nu-s de neglijat. Prejudecăţile aferente, lipsa de educaţie şi de comunicare adecvată creează probleme insurmontabile uneori. Altfel spus, somnu` raţiunii zămisleşte monştri, ca să folosesc o sintagmă nemuritoare. Adică, oroare, revoltă şi... dispute electorale...

Acţiunea se desfăşoară într-un oraş de provincie autohton, în preajmă de alegeri locale. În jurul unui presupus caz de pedofilie şi persecuţie a unui copil de şcoală generală. Acuzat fără vină, învăţătoru-i, care ştia el ce ştia despre tatăl băiatului, în tinereţe. Adică, despre nişte „schelete-n dulap”, cum se afirmă acum deseori...

Mama puştiului, vădit impulsivă, obtuză, stârneşte scandalu` public şi televizia abia aşteaptă. Nu contestă nimeni, desigur, că viciul cu pricina nu se manifestă şi-n spaţiul carpato-danubian. Da` când el intră doar pentru rating în atenţia unor oportunişti cu

Adrian SIMEANU

microfoane-n mâini, drama nu e departe. Iar sfârşitul e tragic. Şi de luat aminte. Mai cu seamă că dracu-şi vâră coada... politic. Zgândărit în scopul ăsta de aceeaşi presă avidă nechibzuit de senzaţional. Fapt nedeontologic, iresponsabil, condamnabil neîndoios, din partea ei...

Nu amănunţesc povestea că n-ar fi deştept. Menţionez numa` că textu-i destul de bine făcut. Strâns cum se cuvine, alert pe măsură. Secvenţial ca la cinema. Inspirat ca subiect şi replici. Autor dâmboviţean meritoriu, Alexandru Popa. Pus în evidenţă cu brio de Vlad Zamfirescu. Actor, regizor şi director de teatru pe val. Demn de apreciat tot mai abitir de la o montare la alta. Are un standard valoric în creştere vizibilă. Lucrând, în speţă, cu o echipă la fel. Atractivă la maximum. Oprişor, Marinescu, Roman, Manole, Vasluianu, Pavlu. Rodaţi, sudaţi, entuziaşti cât cuprinde. Încât i-aş vedea, revedea fără preget oricând...

Şi pentru că relatarea de pân-acu` poartă, totuşi, un nume, acesta e, pe afiş, „Dă-i Bătaie” (am păstrat ortografia originală). Sugerând corectura necesară: „Dă-i bătaie!”. Evidentă diferenţa, nu? Precizând că este un proiect privat, pe gustu` contemporan, aştept şi altele noi. Doar adaptându-se vremii, sub o formă sau alta, arta dramatică aduce oameni în sală constant. Sufletul având şi el nevoie de hrană netăgăduit...

Florin DOCHIA

Florin DOCHIA
Urmuz - Vitrină de artă nouă. O poveste de adolescenţă

Scriu aici despre aventura unei reviste literare româneşti de avangardă condusă de George [Geo] Bogza şi apărută la Câmpina în 5 numere, oficial între ianuarie şi iunie-iulie 1928. Intitulată după pseudonimul Urmuz, al scriitorului Demetru Dem. Demetrescu-Buzău (n. 17 martie 1883, Curtea de Argeş – d. 23 noiembrie 1923, Bucureşti, România), revista împleteşte elemente de sorginte suprarealistă - dadaism, constructivism.

Socot că se cuvine, dintru început, să facem câteva precizări cu caracter istoric, privind avatarurile, geneza şi, apoi, intrarea pe piaţa literară interbelică a revistei, informaţiile care circulă astăzi fiind cel puţin incomplete. Apelez, cum se şi cuvine, la mărturii directe ale iniţiatorului şi realizatorului, ale colaboratorilor şi la sugestiile pe care alte documente le fac referitor la evenimente ale vremii.

Geo Bogza. **Jurnal de copilărie şi adolescenţă,** Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987

Suntem în **1927**, la Buştenari. Februarie. Duminică, pe 6, George Bogza împlineşte 19 ani. „Toată ziua am umblat hai-hui". **Duminică, 6 martie**: „Mă gândesc la o revistă cu titlul *Foc!*" **Miercuri , 9 martie**: „Îmi trec prin minte fraze pentru manifestul revistei *Foc!* «O împingere a realităţii dincolo de hotarele ei.» «O violare a realului.» **Sâmbătă, 9 aprilie**: „Îmi vine în minte şi sunt obsedat de ideea înfiinţării la Ploieşti a unei reviste de artă nouă, lunară. Pentru 4 pag. 2000 de lei ar ajunge. Dar de unde aceşti bani?" **Joi, 4 august**: „Ca întotdeauna, muncă istovitoare. Mă gândesc la o revistă de poezie penetrantistă." **Marţi, 27 septembrie**: „La prânz, plec pe jos la Câmpina. Drum foarte obositor. Vorbesc cu tipograful Gheorghiu despre tipărirea unei reviste." **Vineri, 30 septembrie**: „Stare sufletească nebuloasă. Mă gândesc să intitulez revista de la Câmpina *Urmuz*". **Marţi, 11 octombrie**: „[…] Mă duc la *Săptămâna* [la Ploieşti, n.m.]. Directoarea şi Lucia care se mărită. Spun că nu e nevoie de nicio autorizaţie ca să tipăreşti o revistă. În sfârşit o veste bună. / Seara ajung la Buştenari. / Gândul meu e la *Urmuz*. **Joi, 20 octombrie**: „La Câmpina, la dentist. Apoi comand afişe care anunţă apariţie revistei. / Întors la Buştenari cu o trăsură a «Electricei». Prin Nicu, şoferul, comand la Ploieşti o ştampilă." **Luni, 24 octombrie**: „Mă duc la Câmpina călare pe Mişu, calul de la sifoane; îmi închipui că am fost cam caraghios. / Afişele revistei *Urmuz* sunt admirabile." **Sâmbătă, 20 octombrie**: „Afişele *Urmuz* se fabrică. Conflict cu Ovidiu [Bogza, fratele – n.m., care se leagă de ele." **Marţi, 1 noiembrie**: „La Câmpina prind prin diferite localuri afişe cu pioneze. Pe când eram la «Terasă», mă abordează Alexandru Marius, artist al «Naţionalului», intrigat de afişe. Era de câteva ore în Câmpina, cu turneul «Maria Filotti». Vorbim foarte mult despre *Urmuz.* Mă înţeleg cu el ca, după terminarea turneului, să mă duc la Bucureşti, spre a lua colaborarea prietenilor săi. *Urmuz* intră pe o nouă cale. / În Buştenari, făcînd tot drumul pe jos, sunt la 3h spre ziuă." **Miercuri, 2 noiembrie**: „Dis de dimineaţă Mica începe tapajul că îmi cheltui banii pe *Urmuz*. / Apoi, colac peste pupăză, noul băiat angajat dispare. / Doctoru pleacă la Ploieşti, Bucureşti, Târgovişte cu afişe şi ca să trateze cu chioşcarii." **Duminică, 6 noiembrie**: „Adun toate afişele pe care le etalasem în Buştenari şi le dau foc." **Joi, 17 noiembrie**: „Iarnă. Seara, ceva la care nu mă aşteptam. În

Rampa, un veninos articol al lui Dem. Theodorescu, pornit de la afişele care anunţă apariţia revistei *Urmuz*." **Sâmbătă 19 noiembrie**: „[…] La tipografie, cunoştinţă cu profesorul Stelian Constantin, ştiut după nume din reviste. Vrea să scoată şi el o revistă literară. Îmi propune ca redacţia lui *Urmuz* să o fac la el. / Cunosc apoi pe Tudorescu Miu (de fapt, Alexandru Tudor-Miu – n.m.), care scrisese în *Contimporanul*. Nici nu m-aş fi aşteptat ca la Câmpina să fie atâţia poeţi." **Jurnalul** lui Geo Bogza continuă să redea avatarurile editării şi tipăririi revistei *Urmuz*, nu la Câmpina („Tipograful [Gheorghiu, n.m.] spune că până după Crăciun nu poate să tipărească revista. Cred că nu vrea s-o tipărească deloc. E un tip redus şi suspicios. Sunt dezorientat."), ci la Ploieşti, la tipografia „Lumina". „Mă gândesc ca *Urmuz* să-l tipăresc tot cum proiectasem, lăsând *penetrantismul* deoparte." **Sîmbătă, 17 decembtie**: „Revăd articolul de fond, îl modific." Titlul *Urmuz* este desenat de Ştefan Roll. **Marţi, 20 decembrie**: „Punerea la punct a ultimelor corecturi, făcute aseară la hotel, porneşte tipăritul: 10 exemplare de lux, 100 hîrtie velină, 100 hîrtie satinată + 800 obişnuite." **Joi, 22 decembrie**: „[…] Ajuns la Câmpina, stau cu Stelian vreo două ore. La librăria Crăciun, în vitrină, expus *Urmuz*; afară ninge; un moment de emoţie." **1928, 8 ianuarie**. Ovidiu Bogza este total împotriva revistei *Urmuz.* „De aceea mă hotărăsc să scot revista cu orice preţ." **14 ianuarie**: „Sunt 10 h dimineaţa. Afară ceaţă grea. Sufletul se dizolvă dureros. Un ştreang sau un revolver încep să se contureze. Poate de aceea mi-am şi botezat revista cu numele lui Urmuz. Începe rătăcirea în beznă." **16 ianuarie**: „Acasă, scrisoare de la Roll: vorbeşte despre succesul lui *Urmuz*; Lovinescu m-a invitat la el." **22 ianuarie**: „Primesc de la Roll două clişee şi material pentru Nr. 2 din *Urmuz*." **9 februarie**: „Abia acum, după o săptămînă de la apariţie, duc spre a fi pus în vânzare Nr. 2 din *Urmuz.*" **28 aprilie**: „La Câmpina, unde Urmuz nr. 3 a sosit prin poştă". **12 august**: „Fac corectura la *Urmuz* [nr. 4 . n.m.]." **6 octombrie**: „[…] Numărul viitor din *Urmuz* va fi ultimul [nr. 5]." **7 noiembrie**:

Florin DOCHIA

„[...] Am rupt orice contact cu ea [Câmpina, n. m.], cu *Urmuz*, cu întreaga viaţă pe care am dus-o timp de un an. Alte orizonturi interioare mă atrag."

Ar mai fi de adăugat, *pour la bonne bouche*, câteva cuvinte din scrisorile amicilor. **Corespondenţă cu Saşa Pană:** „25 II 1928 / Geo / Salut cu toată frenezie fantezia fantasmagoria reapariţia lui „Urmuz". Aflasem înaintea scrisorii tale de la Roll. / Îţi alăturez ms. [manuscris – n.m.] Poţi să-l dai cu literă cât de mică (dacă n-ai loc), dar fii atent la <u>corectură</u>, păstrându-mi ortografia. Trimite-mi un ex. în plus. Nu te-am vizitat încă / 1) Din cauza frigului / 2) Din cauza lipsei de fonduri / (n-am primit solda nici pe februarie şi o duc greu) / 3) Am momentan angarale cu serviciul / 4) Acum imprim <u>Unu</u> (la Bucureşti) / 5) Dar în martie ne vom vedea. Aştept – Aştept. Aştept, Aştept Urmuz. / Te sărută cu primăvara zilei de azi // Saşa Pană". „Iubite Bogza / Între două trenuri – unul care m-a vărsat în Buk(ureşti)şi altul care mă va înghiţi mâne spre Iaşi, îţi trimit multe sărutări. / La Dorohoi ţi-am citit *Nopţile stridente* cari mi-au plăcut şi impresionat. La începutul lunii vei primi „unu" no 8. / Ce faci cu „Urmuz"? N-am mai primit nici un număr. / Sînt lîngă tine. // Saşa Pană // 24 XI 1928". În 27 XI 1928, Geo ăi scrie la finalul unei scrisori: „[…] / Urmuz nu va mai apare. Cauzele sunt multiple şi el vei afla cândva. / Fratele gândurilor tale / Geo"

Abia doi ani mai târziu, Geo Bogza va merge pe urmele scriitorului Urmuz. **Joi, 2 octombrie 1930**: „Cu Saşa şi Edy [Ilarie Voronca], spre seară, pe strada Apolodor, la mama lui Urmuz, care tocmai venea de la cimitirul unde este îngropat. Vedem camera în care a dormit, fotografii. O vizită emoţionantă. Saşa e hotărât să adune pe cheltuiala lui personală toate bucăţile lui Urmuz pe care îl va da la tipar „chiar săptămâna viitoare". Extraordinar." **Vineri, 10 octombrie**: „După prânz cu Saşa la mama lui Urmuz. Ea nu era acasă. O fată a ei, o individă care caută râcă, de care am fost informaţi că trebuie să ne ferim. (…) / Cu Saşa la Voronca. Se pune la punct tipărirea volumului *Urmuz* care se va da chiar mâine la cules. **Duminică 12**

Florin DOCHIA

octombrie: „La prânz mâncăm într-o lăptărie. Apoi la Teatrul Naţional, prin dos, în cabină la actorul Mărculescu; ne dictează o poezie, *Cronicari*, de Urmuz, care n-avea nici un manuscris, fiind ştiută pe dinafară doar de câţiva. (…) / La 15h, la mama lui Urmuz. Îi veniseră de la Turnu Severin, de la o fată a ei, nişte caiete ale lui Urmuz. Ni le dă, dar după o serie întreagă de interogări, asigurări de identitatea noastră etc. Autorizaţia pentru tipărirea volumului n-o iscăleşte, rămânând să se consulte cu fiicele ei. Şi totuşi, Saşa va pierde aici bani. În fine! Caietele conţin vreo cinci sute de cugetări, la prima vedere, plate, şi o bucată nouă, *Fuchsiada*. (…) / La miezul nopţii, m-am întors cu tramvaiul. Saşa transcria din Urmuz. **Luni, 13 octombrie: „**Dimineaţa, pe obişnuita bancă, pe un timp frumos termin articolul despre Urmuz. După prânz, la mama lui. Dar aceasta, probabil instigată de cineva, începe să vorbească despre «drepturi de auto», «proprietate literară» şi mai cere termen până sâmbătă pentru a semna autorizaţia." **Marţi, 14 octombrie: „**Saşa a fost la mormântul lui Urmuz şi la şosea, la boschetul în care s-a sinucis. (…) Mă plimb prin centru vizionând femei – şi o nelinişte sexuală bântuie în mine – până la 22h, când mă întorc acasă şi îl găsesc pe Saşa lucrând la Urmuz." **Miercuri, 15 octombrie**: „De dimineaţă până la 3h după prânz lucrez un fel de biografie a lui Urmuz. O îndoială că ar fi atât de formidabil pe cât îl socotim. Dar nu-i decât o pendulare, poate firească, a spiritului. / Saşa îmi propune să rămân încă două săptămâni, până va apare volumul şi no. închinat lui Urmuz. Accept, dar nu ştiu cum am s-o scot la capăt. (…) La 22h la Edy. Se discută ce titlu să se dea cărţii lui Urmuz. Eu în opoziţie cu el. Apoi, printre cele 500 de cugetări banale ale lui Urmuz este una cu caracter antisemit şi după citirea ei văd cum lui Edy îi piere elanul iniţial. Câteva minute am o atitudine care desigur că-l răceşte faţă de mine. Din care pricină capăt febră. Deliberez cu mine însumi, prietenia lui îmi este foarte preţioasă. […]"

Voi semnala şi texte semnate de Geo Bogza despre scriitorul Urmuz în revista *unu*: poemul „Candelă□stea. La mormântul lui Urmuz". În *unu*, Bucureşti, An. I, Nr. 9, ianuarie 1929; „Biografie". În *unu*, Bucureşti, An. III , nr. 31, noiembrie 1930; „Fuchsiada". În *unu*, Bucureşti, An. III , nr. 31 din noiembrie 1930; „Urmuz premergătorul". În *unu*, Bucureşti, An. III, nr. 31, noiembrie 1930: „El a fost premergătorul, cel dintâi de aici şi de aiurea care, din vârful peniţei, ca de pe o trambulină, a făcut primul salt pe o planetă nouă cu o altă atmosferă şi cu o nouă geografie a sensibilităţii." – „Geo Bogza se dovedeşte astfel a fi unul dintre cei dintâi care au sesizat, cu pătrundere, noutatea frapantă a expresiei artistice a lui Urmuz, într-o operă în care lumea reflectată se recunoaşte în întreaga sa absurdă existenţă tragică prin convenţionalismul ei." (Constantin Cubleşan)

Addenda

Primul număr al „revistei de avangardă" se deschide cu un articol manifest, de atitudine, intitulat URMUZ, semnat de directorul George Bogza: „[…] Urmuz trăieşte încă./ Prezenţa lui printre noi, sfârc care biciue conştiinţele. În bezna sufletului urmărim aplecaţi adânc urmele pe cari paşii lui i(-)a lăsat zgâriind violent pământul trivializat prin clişeism./ Urechile fecioreşti mai sângerează încă de la dezverginarea făcută de fraza impetuoasă şi virilă./ De acum cuvântul devine spermatozoid fecund. Urmuz a contribuit şi el la operaţia voronofiană făcută limbei anchilozate şi peltice. / […]/ La răspântia secolului Urmuz spânzurat: semafor semnalând desechilibrul tuturor celor aplecaţi atent la sgomotele venind din abisuri sufleteşti. […]" În celelalte trei pagini apar poezii semnate de Paul Eluard, F.T. Marinetti (ambii în franceză), Ilarie Voronca, Gheorghe Dinu şi George Bogza şi, la final, rubrica „Haut–Parleur", un fel de revistă acid-ironică a revistelor culturale, cu subtitlul (scris cu majuscule)) „Urmuz premerge – în Câmpina şi Univers – apariţia unei reviste care în haosul veacului va încerca stabilirea unui echilibru vâslind spre o poezie ultra pură: penetrantistă."

Cel de-al doilea număr al „revistei de avangardă” conţine texte de George Bogza, Pierre Reverdy (în franceză), Ilarie Voronca, Al . A. Tudor-Miu, Tristan Tzara, (în franceză), André Breton (în franceză), Stephan Roll, desene de Angelo Maino, Victor Brauner şi, la final, rubrica „Haut–Parleur”,

Cel de-al treilea număr al revistei devine „vitrină de artă nouă” şi are texte de Al. A. Tudor-Miu, George Bogza, desene de George Bogza şi Marc Chagall.

Florin DOCHIA

Cel de-al patrulea număr al revistei este „vitrină de artă nouă”, în care semnează: Al Tudor-Miu (caligrame dedicate actriţei Josephinei Baker), George Bogza; cu desene de George Bogza.

Cel de-al cincilea număr al revistei este tot „vitrină de artă nouă”; semnează George Bogza, Al. Tudor-Miu; desene de George Bogza.

Aşa se termină una dintre poveştile de adolescenţă ale lui Geo Bogza.

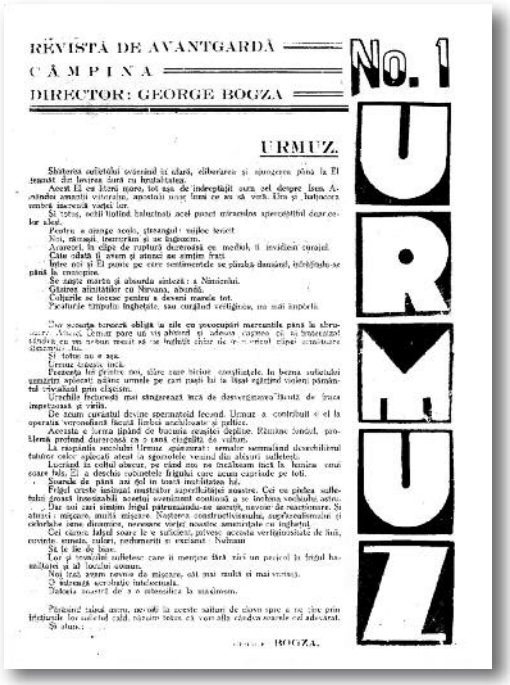
REVISTĂ DE AVANTGARDĂ
CÂMPINA
DIRECTOR: GEORGE BOGZA
No. 1
URMUZ
URMUZ.

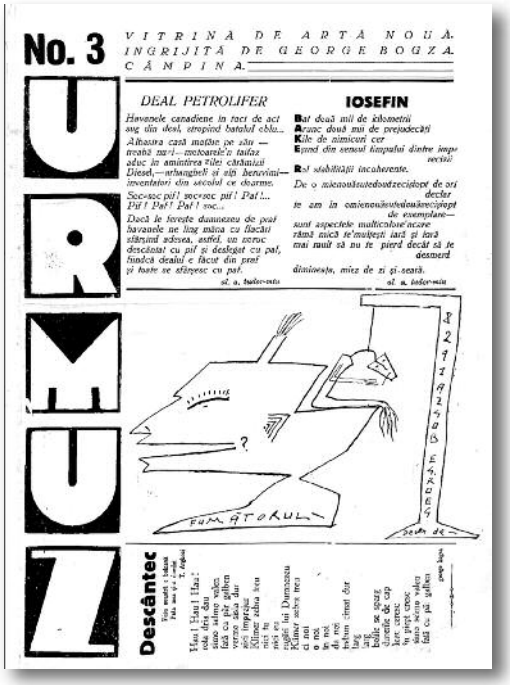
No. 3
VITRINĂ DE ARTĂ NOUĂ.
INGRIJITĂ DE GEORGE BOGZA.
CÂMPINA.
URMUZ
DEAL PETROLIFER
IOSEFIN
Desćntec

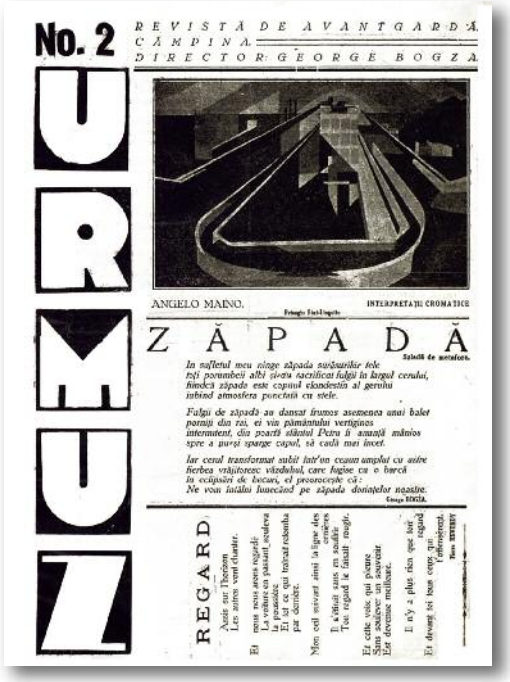
No. 2
REVISTĂ DE AVANTGARDĂ
CÂMPINA.
DIRECTOR: GEORGE BOGZA
URMUZ
ANGELO MAINO.
INTERPRETAȚII CROMATICE
ZĂPADĂ
REGARD

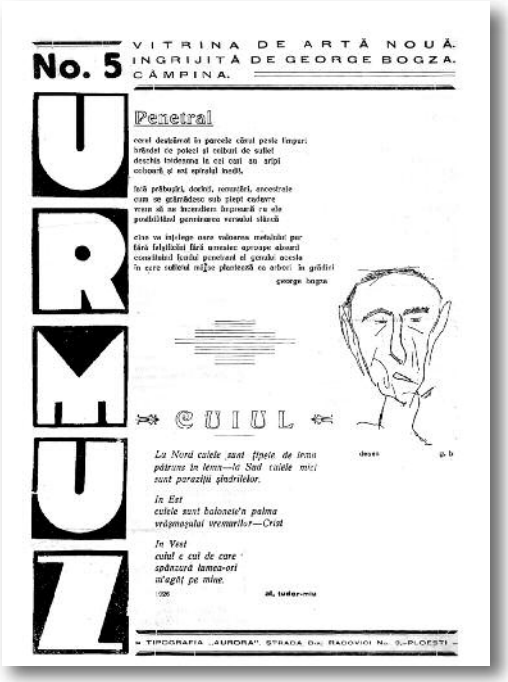
No. 5
VITRINA DE ARTĂ NOUĂ.
INGRIJITĂ DE GEORGE BOGZA.
CÂMPINA.
URMUZ
Peretral
CUIUL
TIPOGRAFIA „AURORA”, STRADA DR. RADOVICI No. 9—PLOEȘTI

producător materiale de construcții

SOCERAM

Tel: 0244 33 78 17

Soceram produce o gamă largă și diversificată de produse în domeniul construțiilor civile și industriale de la o multitudine de tipuri de CĂRĂMIDĂ, B.C.A., B.C.A. N/F, CIMENT la o gamă de ADEZIVI,MORTARE și NISIP pentru construcții.

CĂRĂMIDĂ DURORHERM

B.C.A.

B.C.A. N/F

De la zidărie...

la finisaje...

Ciment

Adeziv pentru gresie și faianță

Adeziv pentru polistiren

Mortar pentru zidarie B.C.A.

Tinci

Nisip pentru construcții

www.soceram.ro

Memorie Decedatului
Dumitru V. Hernea
Familia
1886